

T.C

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI TEZLİ YÜKSEK LİSANS

**FİNANSAL OKURYAZARLIK: HATAY
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ ÜZERİNE
UYGULAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Kadir BEDİROĞLU

Tez Danışmanı

PROF. DR. SONGÜL KAKİLLİ ACARAVCI

HATAY, 2019

T.C

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI TEZLİ YÜKSEK LİSANS

**FİNANSAL OKURYAZARLIK: HATAY
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ ÜZERİNE
UYGULAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Kadir BEDİROĞLU

Tez Danışmanı

PROF. DR. SONGÜL KAKİLLİ ACARAVCI

HATAY, 2019

ONAY

Kadir BEDİROĞLU tarafından hazırlanan “*FİNANSAL OKURYAZARLIK: HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ ÜZERİNE UYGULAMA*” adlı çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile *İŞLETME ANABİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ* olarak kabul edilmiştir.

...../...../20....

Jüri Üyeleri	İmza
Prof. Dr. Songül KAKİLLİ ACARAVCI (Tez Danışmanı-Başkan)	
.....(Üye)	
.....(Üye)	

Kadir BEDİROĞLU Tarafından hazırlanan “*Finansal Okuryazarlık: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Üzerine Uygulama*” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım**.

Doç. Dr. Mustafa Onur KAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (21/08/2019)

Kadir BEDİROĞLU

ÖNSÖZ

Eğitimime yön vermemde ve tezimin hazırlanmasında bana sürekli yol gösterici olan, yardımlarını esirgemeyen, deneyim ve tavsiyeleriyle ufkumu açan ve başarılarıma vesile olan Danışmanım Prof.Dr. Songül KAKİLLİ ACARAVCI'ya teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim sürecinde deneyimlerini esirgemeyen ve bu yolda kendimi geliştirmeme katkıda bulunan Prof.Dr. Mehmet ÖZBİRECİKLİ'ye teşekkür ederim.

Tez çalışmamın uygulama kısmında istatistiksel analizi yapmamda bana yardımcı olarak yol gösterici olan Prof.Dr. Tülin URAL ve Dr. Öğretim Üyesi Özden AKIN'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimime başlamamda bana yol gösterici olan beni sürekli teşvik eden değerli arkadaşım Öğr. Gör. Selami KARİMAN'a, tezimin uygulama kısmı için gerekli olan verilerin toplanmasında benimle beraber ölçek dağıtan Uğur BONCUKÇU 'ya, düzenlenmesinde ise bana destek olan İsmail MENGÜLLÜOĞLU, Gizem GÜLER ve destek olan diğer arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimi boyunca desteğini ve dostluğunu esirgemeyen değerli arkadaşım, Mehmet GAZİ 'ye ve bu günlere ulaşmamda beni yetiştirip her zaman bana destek olan aileme teşekkür ederim.

**FİNANSAL OKURYAZARLIK: HATAY MUSTAFA KEMAL
ÜNİVERSİTESİ ÜZERİNE UYGULAMA**

Kadir BEDİROĞLU

İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Songül KAKİLLİ ACARAVCI

ÖZET

Finansal okuryazarlık, bireylerin finans konularında bilgi temelli kararlar almasını sağlayan yeterlilik düzeyidir. Finansal okuryazarlık bireylerin bütçe, sigorta, tasarruf, yatırım, kredi gibi finansal konularda bilgi sahibi olmalarını, finansal konularda doğru kararlar almalarını ve doğru davranışlar göstermelerini içermektedir. Finansal okuryazarlık, toplumun her kesimini ve öğrencileri yakından ilgilendirmektedir.

Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin finansal bilgi, tutum ve davranışlarını araştırmak ve finansal okuryazarlık seviyelerini incelemektir. Çalışma kapsamında, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğrencileri üzerine anket çalışması yapılmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin artırılmasında ekonomi ve finans alanıyla ilgili eğitim almalarının olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Finansal Okuryazarlık, Finansal Bilgi, Finansal Eğitim, Finansal Davranış, Finansal Tutum

**FINANCIAL LITERACY: APPLICATION ON HATAY MUSTAFA KEMAL
UNIVERSITY**

Kadir BEDIROGLU

Department of Business Administration, Master Thesis, 2019

Thesis Advisor: Professor Songul KAKILLI ACARAVCI

ABSTRACT

Financial literacy is the level of competence that enables individuals to make knowledge-based decisions on financial issues. Financial literacy comprises individuals being informed about financial issues such as budget, insurance, savings, investment and credit, making the right decisions and behaving correctly on financial issues. Financial literacy interest particularly every segment of society and students.

The aim of this study is to investigate financial information, attitudes, behaviors of students and financial literacy levels. Within the context of the study, a survey was conducted on the students of Hatay Mustafa Kemal University. As a result of the analysis, it was determined that the financial literacy levels of the students were at the intermediate. It has been concluded that education of economics and finance contributed positively to increase financial literacy levels of students.

KEY WORDS

Financial Literacy, Financial Information, Financial Education, Financial Behavior,
Financial Attitude

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
İÇİNDEKİLER	III
TABLOLAR DİZİNİ.....	VI
KISALTMALAR LİSTESİ.....	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FINANSAL OKURYAZARLIK İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR, ÖZELLİKLERİ VE ÖNEMİ

1.1. Finans Kavramı	3
1.2. Okuryazarlık Kavramı.....	4
1.3. Finansal Okuryazarlık Kavramı	5
1.4. Finansal Eğitim ve Okuryazarlık	8
1.5. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri.....	10
1.5.1. Parayı İyi Yönetmek	12
1.5.2. Finansal Sistemi Anlamak	12
1.5.3. Finansal Planlar Yapmak	14
1.5.4. İyi İletişim Kurabilmek.....	16
1.6. Finansal Okuryazarlığın Önemi	16
1.6.1. Finansal Okuryazarlık, Erişim ve Tüketicinin Korunması	16
1.6.2. Finansal Eğitimin Gerekliliği.....	17

1.6.3.	Finansal Okuryazarlığın Bireye ve Aileye Katkıları	19
1.6.4.	Finansal Okuryazarlığın Finansal Sisteme ve Ekonomiye Katkıları	20

İKİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIKLILA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR, LİTERATÜR VE FAALİYETLER

2.1.	Aileler ve Finansal Okuryazarlık	23
2.2.	İşyerinde Finansal Eğitim	24
2.3.	Araştırmanın Literatürü.....	25
2.3.1.	Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar.....	25
2.3.2.	Uluslararası Yapılmış Araştırmalar	35
2.4.	Finansal Okuryazarlıkla İlgili Faaliyetler	39
2.4.1.	Türkiye’de Finansal Okuryazarlıkla İlgili Yapılan Faaliyetler.....	40
2.4.2.	Dünyada Finansal Okuryazarlıkla İlgili Yapılan Faaliyetler	44
2.4.2.1.	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD).....	45
2.4.2.2.	Dünya Bankası (WBG)	45
2.4.2.3.	Avrupa Birliği (EU)	46
2.4.2.4.	Amerika Birleşik Devletleri (ABD).....	47
2.4.2.5.	İngiltere	49
2.4.2.6.	Kanada.....	50
2.4.2.7.	İrlanda	51
2.4.2.8.	Avustralya	51
2.4.2.9.	Yeni Zelanda	51
2.4.2.10.	İtalya	52
2.4.2.11.	Hollanda	52
2.4.2.12.	Çek Cumhuriyeti	52
2.4.2.13.	Macaristan	52
2.4.2.14.	CITI-FT Zirveleri	52
2.4.2.15.	Merkez Bankalarının Finansal Eğitim Faaliyetleri.....	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK SEVİYELERİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Verileri	62
3.2. Araştırmanın Araç ve Yöntemi	62
3.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	63
3.4. Araştırmanın Analiz ve Bulguları	65
3.4.1. Araştırmada Yer Alan Öğrencilere Ait Demografik Bulgular.....	65
3.4.2. Finansal Okuryazarlık Bilgi Düzeyini Ölçen Sorular.....	69
3.4.3. Öğrencilerin Finansal Davranış Ölçeğine İlişkin Değerlendirme.....	97
3.4.4. Öğrencilerin Finansal Tutum Ölçeğine İlişkin Değerlendirme	103
3.4.5. Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyi İle Finansal Davranış ve Finansal Tutum Arasındaki İlişkiye Dair Değerlendirme	107
3.4.6. Öğrencilerin Finansal Davranışları İle Finansal Tutumları Arasındaki İlişkiye Dair Değerlendirme	109
3.5. HİPOTEZ TESTİ SONUÇLARI.....	110
SONUÇ.....	114
KAYNAKÇA	118
EKLER.....	126

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1: CITI-FT Zirvelerinde Gerçekleştirilen Konferanslar.....	53
Tablo 2.2: Merkez Bankalarının Finansal Eğitim Faaliyetleri.....	54
Tablo 3.1: Katılımcıların Yaş Grubu Dağılımına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	65
Tablo 3.2: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	65
Tablo 3.3: Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Fakültelere/Yüksekokula Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	66
Tablo 3.4: Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	67
Tablo 3.5: Katılımcıların Öğrenim Görmekte Olduğu Sınıflara Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	67
Tablo 3.6: Katılımcıların Genel Not Ortalamasına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	68
Tablo 3.7: Katılımcıların Aylık Kişisel Gelir ve Birikimlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	68
Tablo 3.8: Katılımcıların Kredi Kartı Limitini Kullanımına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	69
Tablo 3.9: Katılımcıların Aldıkları Derslere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	69
Tablo 3.10: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	72
Tablo 3.11: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Puanlamaya Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	73
Tablo 3.12: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	75
Tablo 3.13: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Cinsiyete Göre Farklılıklar.....	77

Tablo 3.14: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Öğrenim Gördükleri Fakülteye/Yüksekokula Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	80
Tablo 3.15: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Öğrenim Gördükleri Fakülteye/Yüksekokula Göre Farklılıklar.....	84
Tablo 3.16: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Öğrenim Gördükleri Sınıfa Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	87
Tablo 3.17: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Öğrenim Gördükleri Sınıfa Göre Farklılıklar.....	89
Tablo 3.18: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Yaş Grubuna Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	90
Tablo 3.19: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Yaş Gruplarına Göre Farklılıklar.....	92
Tablo 3.20: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Not Ortalamasına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	94
Tablo 3.21: Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Not Ortalamalarına Göre Farklılıklar.....	96
Tablo 3.22: Öğrencilerin Para Biriktirme, Borçlanma Ve Kredi Çekmeye İlişkin Davranışları.....	98
Tablo 3.23: Öğrencilerin Bireysel Yatırıma İlişkin Davranışları.....	99
Tablo 3.24: Öğrencilerin Ekonomi Haber ve Kaynaklarını Takip Etme Sıklığı.....	100
Tablo 3.25: Öğrencilerin Finansal Davranışlarında Cinsiyete Göre Farklılıklar.....	101
Tablo 3.26: Öğrencilerin Finansal Davranışlarında Öğrenim Gördükleri Fakülteye/Yüksekokula Göre Farklılıklar.....	102
Tablo 3.27: Öğrencilerin Finansal Davranışlarında Öğrenim Görmekte Olduğu Sınıfa Göre Farklılıklar.....	102
Tablo 3.28: Öğrencilerin Finansal Davranışlarında Yaş Gruplarına Göre Farklılıklar.....	103

Tablo 3.29: Öğrencilerin Finansal Davranışlarında Not Ortalamalarına Göre Farklılıklar.....	103
Tablo 3.30: Öğrencilerin Finansal Tutum Ölçeği Maddelerine İlişkin Cevaplarının Dağılımı.....	104
Tablo 3.31: Öğrencilerin Finansal Tutumlarında Cinsiyete Göre Farklılıklar.....	105
Tablo 3.32: Öğrencilerin Finansal Tutumlarında Öğrenim Gördükleri Fakülteye/Yüksekokula Göre Farklılıklar.....	106
Tablo 3.33: Öğrencilerin Finansal Tutumlarında Öğrenim Görmekte Olduğu Sınıfa Göre Farklılıklar.....	106
Tablo 3.34: Öğrencilerin Finansal Tutumlarında Yaş Gruplarına Göre Farklılıklar.....	106
Tablo 3.35: Öğrencilerin Finansal Tutumlarında Not Ortalamalarına Göre Farklılıklar.....	107
Tablo 3.36: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyi ile Finansal Davranışları Arasındaki İlişki.....	108
Tablo 3.37: Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyi ile Finansal Tutumları Arasındaki İlişki.....	109
Tablo 3.38: Öğrencilerin Finansal Davranışları ile Finansal Tutumları Arasındaki İlişki.....	110

KISALTMALAR LİSTESİ

SPK: Sermaye Piyasası Kurulu

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

BDDK: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

WBG: Dünya Bankası

EU: Avrupa Birliği

İSMEK: İstanbul Sanat ve Meslek Edindirme Kursu

UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

FODER: Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği

PISA: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programına

DG: Genel Müdürlük

EDFE: Finansal Eğitim Avrupa Veri Tabanı

ASEC: Amerika Tasarruf Eğitimi Konseyi

FED: Amerika Birleşik Devletleri Merkez Bankası

NEFE: Finansal Eğitim İçin Ulusal Vakfı

FSA: Finansal Hizmetler Otoritesi

CCFL: Kanada Finansal Okuryazarlık Merkezi

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

TEB: Türk Ekonomi Bankası

GİRİŞ

Günümüz koşullarında finansal farkındalığın önemi, yaşanan finansal krizlerin sonucunda piyasaya sunulan yeni sistemlerin anlaşılabilirliği ve çeşitlendirilebilirliği açısından daha da önem kazanmaya başlamıştır. Bu koşullar altında finansal eğitim almış kişiler dahi oluşan bu değişikliklere adapte olmakta oldukça zorlanmakta olup sistemin yenilikleri karşısında hatalı kararlar verebilmektedirler. Bu koşullar göz önüne alındığında finansal okuryazarlığın ve finansal eğitimlerin önemi anlaşılmaktadır. Dünya üzerindeki nüfusun sürekli bir artış gösterdiği göz önüne alındığında bu artışa istinaden tüm ülkeler tasarruf yapmaya yönelmeleri gerektiğinin farkına varmaktadır. Tasarruf bilincinin ise tüm insanlara kazandırılması için finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi gerektiği bu aşamada daha da önem kazanmaktadır.

Finansal okuryazarlık ülkeler bazında değerlendirilecek olunursa, bireylerin bilgi düzeyinin düşük olması sadece yatırımcıları değil aynı zamanda üst düzey yöneticilerin, firmaların ve dolaylı yollarla ülkenin makro düzeyde karşılaşılabileceği bir sorun teşkil etmektedir. Finansal kriz dönemlerinde oluşabilecek olumsuzluklar karşısında verilebilecek yanlış kararlar olağan bir şekilde karşılanmaktadır. Bu durumlarda riskli yatırımlardan tam anlamıyla kaçabilmek finansal okuryazarlık düzeyinin geliştirilmesine, finansal piyasaları negatif koşullardan korumaya ve yönetiminin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Kılıç vd., 2015: 131).

Aynı şekilde finansal okuryazarlık bireysel tasarruflar açısından ele alındığında, bireylerin emeklilik yaşantılarında refah kaybı yaşamamaları adına önemli bir yere sahiptir. Finansal okuryazarlık toplumun en küçük yapı birimi olan aileden en geneline kadar tüm kesimleri ilgilendiren bir öneme sahiptir. Türkiye gibi genç nüfus yoğunluğu fazla olan ülkeler için finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olması ileriye dönük olarak oluşabilecek herhangi bir olumsuzluk durumunda olası problemleri en düşük seviyelere kadar azaltabilecek ya da tamamen önleyebilecektir. Bu şekilde gelişme kaydedebilmek adına genç nüfusların eğitim düzeyleri kontrol edilmekte ve gerekli eğitimler verilmeye çalışılmaktadır (Kılıç vd., 2015: 131).

Finansal okuryazarlığında devamı olarak ekonomik büyümenin sağlanabilmesi açısından finansal gelişmişlik düzeyinin de artırılması gerekmektedir. Finansal sistemdeki gelişmişlik, finansal okuryazarlığın sonuçlarında olduğu gibi bir birey ve

ülke için refahın artması, tasarrufların ve birikimlerin yapılması, sorunlara çözüm bulunabilmesi açısından önem arz etmektedir. Finansal gelişme ekonomik büyümenin belirleyicisi olduğu gibi finansal okuryazarlık da finansal gelişmenin belirleyicisi durumundadır.

Bu konuyla ilgili dünyanın birçok yerinde araştırma yapılmış olup bu araştırmaların sonucunda finansal okuryazarlık düzeyinin istenilen seviyelerin altında olduğu görülmüştür. Bu da insanların doğru yatırım kararları vermelerinde, tasarruf yapmalarında ve birikim yapabilme aşamalarında yetersiz olmalarına neden olmaktadır. Bu eksikliklerin giderilmesi adına yapılabilecek en başta olan çalışmalardan birinin finansal eğitim olduğu görülmektedir. Finansal okuryazarlık ve bunun akabinde finansal gelişim hayat boyu devam eden bir süreç olup hem girdi hem de sonuçtur.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR, ÖZELLİKLERİ VE ÖNEMİ

Bu bölümde finansal okuryazarlıkla ilgili temel kavramlar, özellikleri ve önemi açıklanmıştır.

1.1. Finans Kavramı

Finans kavramı günlük hayatın birçok alanında karşımıza çıkmaktadır. Yaşantımızın birçok evresinde hem birey olarak hem de işletmelerin iç içe olduğu bir kavram olmuştur. Finans; bireylerde hane halkının, işletmelerde ise kurumun yönetiminin başarılı bir yönetime sahip olabilmesi açısından önemlidir.

Finans; Khan ve Jain (2008) tarafından parayı yönetme sanatı ve bilimi olarak açıklanmıştır. Para yönetiminde yaratıcı bir yetenekle etkili kararlar alabilme özelliğinden ötürü bir sanat olarak görülmüştür. Gerçeklikten yararlanarak sonuçlar çıkarmaya çalışan düzenli bir bilgi olmasından ötürü ise bilim olarak adlandırılmıştır. Kişilerin, kurumların ve işletmelerin faydalanabileceği fon, sermaye ve paraya genel anlamda finans denilmektedir. Finans gündelik yaşamda herkesi ilgilendiren ve ekonomik dünyadaki ihtiyaçların karşılanabilmesi açısından karşımıza çıkan bir olgudur (Okka, 2010: 6).

Finans kavramı dünyada yaşanan gelişmelerde olduğu gibi sürekli bir gelişim kaydetmektedir. Finans; kamu finansı ve kişisel finans olmak üzere iki sınıfta değerlendirilmektedir. Bu sınıflandırılmalarından ilki olan kişisel finasta bireysel finans ve işletme finansına değinilirken, kamu finansında devletleri ilgilendiren bir finans dalı olarak ele alınmaktadır (Paramasivan vd., 2009: 3).

Finansal yönetim, işletme hedeflerinin bireysel güdülerle uyumlu bir şekilde ilerlediği ve finansal kararların alındığı alan olarak değerlendirilmektedir. Bir işletmeye dair finansal karar alınırken işletmenin çıkarlarının ve hedeflerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Yöneticilerin, bireysel güdülerinin işletmenin hedefleriyle uyumlaştırılması alınacak finansal kararın işletmenin gelişimine katkı sağlayacaktır (Paramasivan vd., 2009: 3).

1.2. Okuryazarlık Kavramı

Okuryazarlık denilince aklımıza ilk gelen belirli bir seviyede öğrenim görmek, okumayı yazmayı bilmektir.

Toplumda var olan bilgi ve becerileri, sosyal normları; anlama, paylaşma, yorumlayabilme ve gelecek nesillere aktarma aracıdır (Altun, 2005: 1). Okuryazarlık kavramı toplumda anlam kazanmış olan iletişimsel simgelerin etkili bir şekilde kullanılması olarak da tanımlanabilir.

“Okuryazarlık ve okuma-yazma kavramları arasında farklılıklar vardır. İki kavram arasındaki farklılıkları şu şekilde sıralanabilir (Öztürk, 2014:6):

- Okuma-yazma kod çözmeye; okuryazarlık ise anlamlandırmaya dayanmaktadır: Okuma-yazma alfabe sistemine dayalı kodları çözme ve anlam eşleştirmeye dayanırken, okuryazarlıkta bunlara ek olarak üst düzey bir zihinsel süreç olan anlam kurma söz konusudur.
- Okuma-yazma bir kategori; okuryazarlık ise bir derece belirtir: Okuma-yazma, okuyup/okuyamama yazıp/yazamama durumunu gösteren bir kategoriye belirtir. Okuryazarlık ise ne derece okuryazar olduğunu belirtir.
- Okuma-yazmanın simge sistemi basılı ortamdaki harfler; okuryazarlığın simge sistemi ise “şeylerdir”: Okuma-yazma belirli bir harf sistemine dayalı simgeleri anlamaya dayanırken, okuryazarlık insanın üzerinde düşünebildiği tüm bilgi, beceri, sosyal norm ve örüntülerden oluşan dünya üzerindeki her şeyi anlamaya dayanır.
- Okuma-yazmanın statik tanımlanması yapılmıştır; okuryazarlığın ise tanımlanması devam etmektedir: Okuma-yazmanın kesin bir tanımı literatürde yapılmaktadır. Ancak okuryazarlığın tanımı önüne gelen nesne ile sürekli olarak değişmektedir. Buna medya okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, internet okuryazarlığı, elektronik okuryazarlığı ve finansal okuryazarlık örnek olarak verilebilir.

Okuryazarlık kelimesi genel anlamıyla okuma yazma bilme becerisiyken günümüzde bu kavramın anlamı daha da genişleyerek okuma yazma bilme ve eğitilmiş, bilgili, kültürlü kişi olma olarak tanımlanmaktadır.

1.3. Finansal Okuryazarlık Kavramı

Ekonomi hayatımızda vazgeçilmez bir olgu haline gelmiş olup bireylerin yaşamlarının odak noktasına yerleşmiştir. Ekonomi denilince doğal olarak akla onun bir alt dalı olan finans gelmektedir. Günümüz ekonomik koşulları ele alındığında finans kişilerin bütçelerini yönetebilmesi açısından gereklilik haline gelmiştir. Her bireyin yaşam standardını üst seviyelere çıkarabilmesi açısından finansal koşullarını iyi bir şekilde analiz edip koşullara uygun kararlar alması gerekmektedir. Yapılacak analizlerin ve alınacak kararların maksimum fayda sağlaması için bireylerin belirli düzeyde finansal bilgiye dolayısıyla finansal okuryazar olmaya ihtiyacı vardır.

Finansal okuryazarlık kavramı hakkında birçok araştırmacının yapmış olduğu birden çok tanıma rastlanabilir.

Mason ve Wilson (2000)'e göre finansal okuryazarlık, "Bir bireyin, finansal kavramların farkında olarak, karar vermede gerekli olan bilgileri elde etme, anlama ve değerlendirmesidir".

Huston (2010)'a göre finansal okuryazarlık, "Bireyin kişisel finansal bilgiyi ne kadar iyi derecede anlamlandırmasının ve kullanmasının ölçülmesidir". Huston finansal okuryazarlığı, öncelikle finansal bilgiyi anlama sonrasında ise anlamlandırılan bu bilgiyi kullanarak uygulamaya koyma şeklinde tanımlamıştır.

Lusardi ve Mitchell (2013)'e göre finansal okuryazarlık, "İnsanların ekonomik bilgi ve verileri kullanma ve finansal planlama, varlık birikimi, emeklilik ve borç durumları hakkında bilinçli kararlar alabilme yetisidir".

Hung, Parker ve Yoong (2009)'a göre finansal okuryazarlığın dört ana bileşeni vardır. Bu bileşenleri; finansal bilgi, finansal beceri, algılanan finansal bilgi ve finansal davranış şeklinde belirlemiştir. Finansal davranışın, finansal beceri ile var olan ve algılanan finansal bilginin bir araya gelmesi ile birlikte oluşacağını savunmuştur (Karaağaç, 2015:5).

Remund (2010) finansal okuryazarlığın temelinde beş bileşenin yer aldığını belirtmiştir:

- Finansal kavramlarla ilgili bilgi
- Finansal kavramlarla ilgili iletişim kurabilme yeteneği

- Kişisel finans yönetimi becerisi
- Uygun finansal kararlar verme becerisi
- Gelecekteki finansal ihtiyaçlar için planlama yapma davranışı

Finansal Kavramlarla İlgili Bilgi: Finansal okuryazarlıkta bilgi ön planda olan bir unsur olmakla beraber finansal refahın gelişmesinde de en büyük rolü oynamaktadır (Kanmaz, 2018: 8).

Finansal Kavramlarla İlgili İletişim Yeteneği: Bireylerin finansal ürünleri ve bu ürünlerin anlaşılması aşamasında gerekli olan yeteneği eğitim yoluyla elde etmeleridir (Kanmaz, 2018: 8).

Kişisel Finans Yönetimi Becerisi: Finansal okuryazarlık kavramında kişisel finans yönetiminin ön planda olduğu görülmektedir. Finans denilince akla ilk gelen kavramlardan olan paranın kullanılması açısından görevlerin yerine getirilmesini finansal okuryazarlık becerisi belirlemektedir (Kanmaz, 2018:8).

Uygun Finansal Kararlar Verme Becerisi: Bu aşamada kişinin sahip olduğu bilgilerin karar verme aşamasında kullanılması ve uygulanması sağlanmaktadır (Kanmaz, 2018: 8).

Gelecekteki Finansal İhtiyaçlar İçin Etkili Bir Şekilde Planlama Yapma: Finansal okuryazarlıkta yapılacak araştırmaların ilk aşaması olarak finansal planlamanın yapılması konusu ilk sıralarda yer almıştır (Kanmaz, 2018: 8).

Bu araştırmada finansal okuryazarlığın 3 ana bileşenini göz önüne alınarak anket sonuçları bu bileşenler üzerinden yorumlanmıştır. Bu bileşenler finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış şeklinde sıralanabilir.

Finansal Bilgi: Finansal kavramlarla ilgili olarak bir kişinin sahip olması gereken temel bilgiler; “paranın zaman değeri, basit faiz, ödenen faiz, bileşik faiz, efektif faiz, enflasyon ve çeşitlendirme, risk ve getiri” kavramlarıdır. Finansal tutum ve davranışlar finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesinde etkili olup bu tür davranışları ve parasal konularda alınacak kararları yeterli finansal bilgiye sahip olmak etkilemektedir (Gencan, 2018: 6).

Finansal Tutum: Bireyin psikolojik obje hakkındaki duygu düşünce ve davranışlarına etki eden ve ona mal edilen bir eğilimdir. Sosyal psikolojinin ana

konularından biri olmuştur. Tutum, bireylerin hem sosyal algısına hem de davranışlarına etki etmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010: 109).

Finansal okuryazarlığın bir parçası olarak kabul edilen tutum ve tercihler bireylerin davranışlarını yönlendiren kavramlar olmuşturlardır. Bu duruma örnek olarak, geleceğe yönelik olarak birikim yapma konusunda olumsuz tutuma sahip bir bireyin birikim yapma davranışına yönelme konusunda daha pasif kalacağı söylenebilir. Başka bir açıdan incelendiğinde, kısa vadedeki isteklerini ön planda tutan kişilerde acil durumlara karşı tasarruf yapma veya uzun vadeye yönelik olarak finansal planlar yapma ihtimalleri düşük olacaktır (Gencan, 2018: 6).

Finansal Davranış: Bireylerin, günlük yaşam maliyetlerini hesaplaması, gelir-gider dengesini oluşturması, bütçe yapması ve uzun vadede yatırım yapmaya yönelmesi finansal davranışı oluşturmaktadır. Bireyin finansal planlama yapması kendisi, ailesi ve tüm toplumun refahı açısından önemli bir olgu olmuştur. Her bireyin ihtiyaçları göz önünde bulundurarak finansal hedefler oluşturması, bu hedeflere ulaşmak adına tasarruf ve yatırım yapmaya yönelmesi bu kavramın sonucudur (Kandemir, 2018: 11). Bireyin ailede kazanmış olduğu para yönetimi becerisi, bireyin almış olduğu eğitim ve kazandığı deneyim ile pekişerek toplumun tümünü etkileyecek tüketim alışkanlığına dönüşmektedir. Buna dayanarak toplumsal refahın daha üst seviyelere çıkarılması bireylerin vermiş olduğu finansal kararlara bağlıdır (Gencan, 2018: 6).

Finansal okuryazarlığı; Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), ABD Hazine Müsteşarlığı, finansal yeterlilik danışma konseyi, Amerikan Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Enstitüsü, Remund, sohn vd., Dvorakova gibi araştırmacı ve kurumlar açıklamışlardır. Fakat ne kadar farklı kurum kişilerin tanımları yer alsada bu kavramın anlamı aynı yere çıkmaktadır. Tüm bu tanımları göz önüne alındığında sonuç olarak finansal okuryazarlık; bir kimsenin hayattaki amaçlarına ulaşabilmesi ve ailelerini ve kendilerini finansal açıdan güvenceye almaları için gereken finansal bilgi, beceri, tutum ve davranışları elde etmesi olarak tanımlanabilir (Gökmen, 2012: 17).

1.4. Finansal Eğitim ve Okuryazarlık

Her bireyin geleceği için optimal finansal tercihlerde bulunabilmesi ve günlük yaşamında finansal olarak güvenliğini sağlayabilmesi, büyük ölçüde bireyin bilgi birikiminin ve donanımının yüksek olmasına bağlıdır. Bireyin finansal okuryazarlık seviyesini st safhalara taşması ya da asgari finans kültürünü oluşturması sürecinde, finansal eğitimin stratejik konumu önemli bir yer almaktadır. Finansal eğitim, kişinin tasarruf ve yatırım yapması, borçlarını ve kredilerini yönetebilmesi haricinde finansal dolandırıcılıktan da korunmasına ilişkin eğitim faaliyetlerinin genelini içermektedir. Bunlara istinaden kişiye katkı esaslı emeklilik planları katılımcıları açısından, temel yatırım eğitimine istinaden yatırımların analiz edilmesi ve risklerin yönetilmesi gibi konular, bireyin yatırımlarında güvende olması ve performansını sürekli st seviyelerde tutması açısından çok önemli bir yere sahiptir (Altıntaş, 2009: 157).

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma rgt (OECD) (2005), finansal eğitimin tanımına şu şekilde yer vermiştir:

“Finansal eğitim, finans tüketicilerinin/yatırımcıların finansal ürünler ve kavramlara dair anlayışlarını ilerlettikleri ve (finansal) risk ve fırsatların farkına varmak, bilgiye dayalı kararlar vermek, yardım almak üzere nereye başvurabileceklerini öğrenmek ve finansal refah ve korunmalarını arttırabilmek amacıyla diğer etkili davranışları gösterebilmek için enformasyon, öğreti ve/veya objektif tavsiyeler sayesinde beceri ve güven geliştirdikleri süreçtir”.

Bilgi sahibi bireylerin, bilinçli bir şekilde tüketim yapması piyasanın verimli ve etkili bir yapıya sahip olmasında önemli bir rol oynamaktadır. Finansal bilgi; bireyin nakit akışını yönetmesi, mevcut borç ve kredilerini yönetmesi, yapmış olduğu tasarruf ve yatırımları dahil olmak üzere finansal yönetime dahil olan bu dört aktivitenin etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayan temel finansal konseptlere ilişkin bilgi birikimini içermektedir (Hilgert vd., 2003:311). Finansal eğitim paranın yönetimi sürecinde kişilerin doğru kararlar vererek finansal bilgi, beceri, tutum ve davranışlar kazanmasına, finansal hizmetlerden maximum düzeyde yararlanmasına imkan sağlamaktadır (Barmaki, 2015:13).

Finansal eğitimde bilginin yanı sıra kazanılmış olan bilgilerin kişilerin tutum ve davranışlarını olumlu yönde değiştirmesine ve finansal kararların alınması

aşamasında doğru kararlar verilmesine yol açmalıdır. Kişilerin sahip olmadığı davranışların edinilmesinde başrol oynamalı, eğer yanlış tutum ve davranışlar sergileniyorsa da bu davranışların düzeltilmesine yardımcı olmalıdır. Gökmen (2012) finansal eğitim sonucu kişide oluşması gereken davranışlara yönelik olarak aşağıdaki örneklere değinmiştir:

- Bireyin mevcut davranışı finansal konularda günlük düşünüp ani kararlar vermek ise, bunun uzun vadeli planlar yapma ve uygulamayla değişmesi gerekir
- Bireyin mevcut davranış biçimi geri ödemesini ve koşullarını düşünmeden kolayca kredi kullanmak ise bunun da değişmesi gerekir.
- Bir kimse her türlü ihtiyacı için kullanıyorsa bu davranış biçimi de yanlıştır. Böyle bir kimsenin diğer finansal araçları öğrenerek kullanması gerekir. Örneğin; beklenmedik bir durum karşısında bunun giderlerini krediyle karşılamak yerine daha önceden sigorta yaptırmış olsa kredi kullanmasına gerek kalmayacağını anlamalıdır.
- Bir kimsenin mevcut davranışı kazancının tümünü harcamak ise buda tasarruf etme alışkanlığıyla değiştirilmelidir.
- Birey borçlarını yeni borçlarla kapatıyorsa kişinin sorunları çözülmeyeceği gibi yükümlülükleri artacaktır. Böyle bir davranış biçimi değiştirilerek borca karşı sağlıklı ve dengeli bir tutum geliştirilmelidir.

Finansal eğitim ile bireyler daha bilinçli tüketiciler haline gelmekle birlikte finansal piyasa araçları konusunda da bilgi birikimlerini arttırmaktadırlar. Bu sayede kendileri için en uygun olan yatırım araçlarını belirleyerek finans piyasasındaki etkinliklerini ve piyasadaki rekabeti arttırmaktadırlar (Güler, 2015: 18). Gökmen'in (2012) ifade ettiği gibi finansal eğitimin başarısı, insanlara doğru davranış biçimlerinin kazandırılmasıyla ölçülebilir. Gökmen (2012) finansal okuryazarlık eğitiminde yaşanabilecek sorunlara aşağıdaki şekilde değinmiştir:

- *Finansal kavramları basit düzeye indirebilmek:* Finansal kavramlar ve ürünler genellikle karmaşık olup anlaması kolay değildir. Bu nedenle, finansal eğitim programında bu kavramları herkesin anlayacağı kadar basitleştirmek çok önemlidir.

- *Gruplar arasındaki farklılıkları dikkate alabilmek:* Finansal eğitim alanları birbirinden farklıdır. Kadınlar, erkekler yaşlılar gençler, farklı meslekten insanlar, tahsilliler tahsilsizler gibi değişik özelliklere sahip birçok kişinin ihtiyaçları ve kapasiteleri farklı olabilir. Herkese aynı tip eğitimin verilmesi sonuca ulaşmayı engelleyebilir.
- *Kültürel etkenler dikkate almak:* Kültürel farklılıklar finansal eğitimde sorun yaratabilir. Bu nedenle öğrencilerin kültürel farklılıklarının göz önüne alınması gerekir.
- *Kadınların söz konusu eğitimlere katılabilmeleri engelleyen faktörleri dikkate almak:* Kadınlar ulaşım, çocuk, zaman, yoksulluk, aile baskısı, toplum baskısı vb. nedenlerle finansal eğitimi alamayabilir. Kadınlara yönelik finansal eğitim programları oluştururken ve sağlarken bunların titizlikle ele alınması gerekir.
- *İnsanları bu eğitimlerin faydası konusunda ikna edebilmek:* Birçok kişi finansal bilgi ve becerisinin düşük seviyede olduğunun farkında bile değildir. İnsanlar birçok konuyu olduğu gibi finansal bilgilerini de abartmak eğilimindedirler. Bu nedenle, en zor konulardan birisi onların bu eğitime ihtiyaçları olduğuna insanları ikna edebilmektir.
- *Yeterli nitelikte eğitmen bulmak:* çok çeşitli gruplara finansal eğitim verebilmek özel öğretmenlik becerileri gerektirmektedir. Bu nedenle iyi bir finansal eğitimin verilebilmesi için öncelikle öğretmenlerin eğitilmeleri şarttır.

1.5. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri

Ergün vd.'nin (2014) belirtmiş olduğu üzere 20. yüzyılın son çeyreğinde ve 21. yüzyılın başlarında dünya ekonomisinde özellikle finansal sistemde çok hızlı gelişmeler ve dönüşümler yaşandığı görülmektedir. 1970'lerin başında Bretton-Woods sisteminin yıkılması ve sabit döviz kuru politikalarının terki ile finansal piyasaların küreselleşmesi bu piyasaların entegrasyonunu teşvik etmiş, uluslararası finansal piyasalarda rekabet yoğunlaşmıştır. Bilgisayar ve telekomünikasyon teknolojilerinin gelişmesi ile sermaye maliyetlerinde azalmalar görülmüş, fiyatlamlarda ve bilgilerde şeffaflık olmuştur. Sermaye hareketlerine ait liberalleşme dış ticaretteki liberalleşmeyi takip etmiş, uluslararası sermaye hareketlerinin önündeki engeller kaldırılarak sermayenin serbest dolaşımı sağlanmıştır.

Finansal okuryazarlık veya finansal eğitimin amaçları arasında bir kişinin ileriye yönelik parasının idaresini sağlama gibi bir çabasının olduğu gözlenmektedir. Fakat bu finansal okuryazarın profesyonel bir yapıya sahip olacağı anlamına gelmemektedir. Finansal okuryazar bir kişinin kendisine ve ailesine yetecek kadar finansal bilgiye sahip olan bir kimse olması yeterli olarak görülmektedir.

Gökmen (2012) finansal okuryazarlarda gözlenen başlıca özelliklere şu şekilde değinmiştir:

- Finansal okuryazar, bildiklerini uygulamaya dökerek bazı finansal davranışları göstermelidir. Örneğin, bütçe yapabilmelidir; ileri düzey bilgi gerektiren konularda nereden nasıl bilgi alabileceğini bilmelidir; finansal hizmet satıcılarıyla müzakere ve pazarlık yapabilmelidir.
- Finans piyasasında alışveriş yaptığında kendini rahat hissedebilmelidir.
- Finansal okuryazar, satın alacağı finansal ürünler ve hizmetler hakkında bir fikir ve bilgi sahibidir. Böyle bir kimse alacağı hizmetle alakalı önceden bir araştırma yapmış olup herhangi bir sorunla karşılaşması halinde nereye ve nasıl başvurabileceğini bilir.
- Finansal okuryazar, mevcut bulunan parasını ve sahip olduğu kaynakları en iyi şekilde kullanmaya çalışır. Bulunduğu zaman dilimini düşünerek değil her zaman ilerisini düşünerek hareket eder ve planlarını kısa vadeye değil sürekli uzun vadeye yayarak yapar. Bu sayede planlarının taşıdığı risklerinin farkında olarak gelirini ve varlığını koruma yönünde adımlar atar.
- Finansal okuryazar bir kimse, iktisadi ve finansal sistemdeki dinamizmin farkında olduğu için bilgi ve tecrübe edinmeyi her zaman ön planda tutar.

Finansal okuryazarların ortak özellikleri arasında (Hogarth, 2002: 1-7):

1. Finansal okuryazarlığa dair kavramları anladığı görülür,
2. Sahip olduğu bilgi ve deneyimlerden yola çıkarak plan ve programını yapar ve uygulamaya koyar,
3. Finans, para ve varlık yönetimi, bankacılık, yatırım, vergi, sigorta vb. konularında bilgilidir.

Finansal okuryazar bir kimsenin yukarıda sayılmış özelliklere istinaden aşağıdaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlara sahip olması gerekmektedir:

- Parasını iyi bir şekilde yönetebilmelidir,
- Finansal sistemin işleyişini anlayabilmelidir,
- Finansal planlar yapabilmelidir,
- İyi bir iletişim kurabilmelidir.

Finansal okuryazarlığı, finansal bilgiye ulaşım onu anlama, yorumlama ve karar verme süreci olarak kısıtlanmamak gerekir. Finansal okuryazarlık; bireylerin finansal kararlarına ilişkin bilgileri araştırmaları, elde ettikleri bu bilgileri değerlendirmeleri ve finansal sorunlarının çözümüne yarar sağlayacak şekilde kullanabilmelerini kapsayacak bir süreç olarak düşünülmelidir (Kaderli vd., 2016: 4).

1.5.1. Parayı İyi Yönetmek

Paranın iyi yönetilmesi, eldeki mevcut paranın ihtiyacı karşılayacak miktardaki kısmının kullanılıp geri kalan miktarını ise birikime ayırmaktır. Sadece harcamalara yönelik olarak kullanımı belirlenen ve hiçbir zaman tasarrufa yönlendirilmeden yapılan harcama ve izlenen yollar günü kurtarmaya çalışmaktan ibaret olur. Böyle bir durumda ise tasarruf sağlanmayacak aynı zamanda paranın yönetimi konusunda başarısızlığa uğranılmasına neden olacaktır.

Finansal okuryazarlık (2012) kitabında Habil Gökmen; paranın idaresi ile ilgili likidite kavramına değinmiştir. Likidite paranın nakit ve ya nakde çok yakın olmasıdır. Örneğin vadesiz mevduat hesabında biriktirilmeye başlanan bir para ihtiyaç olunması halinde nakde çevrilebilecek ve kullanılacaktır. Elde nakit para olması ihtiyaç olması halinde sürekli kullanılabilir bir kaynağın güvencesini oluşturur. Bu durumun bir avantajı olduğu gibi dezavantajı da biriktirme yapılmasının biraz daha zor bir hal almasıdır. Para idaresindeki ikinci bir hususta tüm nakit giriş ve çıkışlarının kayıt altına alınıp bu kayıtlardan yola çıkarak tüm gelir grupları net bir şekilde görülür. Yapılan kayıtlar yapılması muhtemel olan yanlışların önlenmesinde büyük bir rol oynamaktadır.

1.5.2. Finansal Sistemi Anlamak

Yatırım ve tasarruf iki farklı kavram olarak değerlendirilip, farklı ekonomik birimler tarafından gerçekleştirilmektedirler. Bu iki birimi bir araya getirerek tasarrufların yatırımlara aktarılmasını sağlayan yapı finansal sistem olarak

adlandırılmaktadır. Sistemdeki temel amaç fon ihtiyacı olan ekonomik birimlerin fon fazlasına sahip kişilerle bir araya getirilerek etkin fon akışının sağlanmasıdır. Fon akışı iki şekilde gerçekleştirilmektedir. Fon aktarımında finansal kurumların aracılık yaptığı yönetime dolaylı finansman adı verilir. Finansal piyasaların kullanılması ile gerçekleştirilen fon aktarımına da doğrudan finansman adı verilir. Finansal sistemin bileşenleri (Albayrak, 2015: 4):

- Tasarruf sahipleri (Fon arz edenler),
- Yatırımcılar (Fon talep edenler),
- Yatırım ve finansman araçları,
- Yardımcı kuruluşlar,
- Hukuki ve idari düzenlemelerdir.

Finansal sistemin diğer önemli bileşeni de, fon aktarımına yarayan finansal araçlardır. Çok sayıda ve çeşitte finansal araç bulunmakla beraber, bunlar temel olarak aşağıdaki gibi dört gruba ayrılabilir:

- Ortaklık sağlayan araçlar (pay senedi)
- Alacaklılık sağlayan araçlar (tahvil)
- Riskten korunma amaçlı araçlar (opsiyon)
- Diğerleri

Sistemin sağlıklı ve düzgün bir şekilde işlemlerini sağlamak amacıyla finansal sistemdeki düzenleyici kurumlar çalışma yapmaktadırlar. Mevcut bileşenlerin kurallara uymasını sağlamak amacıyla gözetim ve denetim görevini yerine getirirler. Örneğin; Ülkemizde BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu) ve SPK (Sermaye Piyasası Kurulu) gibi kurumlar bulunmaktadır.

Finansal sistemin en önemli bileşenleri fon arz edenler ile talep edenlerdir. Bunların her ikisi de aşağıdakilerden oluşur:

- Birey ve aileler
- Şirketler
- Devletler
- Yabancılar

Fon fazlası olanlar, bir kazanç amacıyla bu fonları sistem içinde arz ederler, fon talep edenlerin güdeleri birbirinden farklı olabilir. Genel itibari ile birey ve aileler tüketim amaçlı, şirketler yatırım amaçlı ve devletlerde cari harcamalarını karşılamak veya vadesi gelen borçlarını ödemek için yeni fon talebinde bulunurlar (Gökmen, 2012: 25).

1.5.3. Finansal Planlar Yapmak

Finansal planlar yapmak kısa veya uzun vadede geleceğe yönelik düşünmek ve yapılabilecek hamleleri belirlemek anlamına gelir. Yapılacak bu planlar dizisi gelecek için bir yol gösterici görevi görecektir. Planların sadece kâğıt üzerinde kalmayıp doğru ve etkin bir şekilde uygulanmasında çok önemli bir yere sahiptir. Finansal bir planın bileşenleri (Madura, 2004: 3):

- Bütçeleme ve vergi planlaması
- Likidite yönetimi
- Büyük tutarlı satın almalar
- Gelirin ve varlıkların korunması
- Yatırım
- Emeklilik ve miras planlaması

Finansal plan oluşturmanın aşamaları ise şu şekilde sıralanabilir (Madura, 2004: 9-16):

1. Finansal hedefler koymak: Finansal hedeflerin gerçeğe uygun bir şekilde ve zamanının da belirtilerek ortaya konmasıdır. Finansal bir borcun kapatılması gibi.
2. Mevcut bir finansal durumun ortaya konulması: Buna bir şirketin bilançosunun ortaya konulması örnek verilebilir.
3. Hedeflere ulaşabilmek için seçeneklerin değerlendirilmesi: Belirlenmiş olan hedefe ulaşma yolunda başarıya ulaşabilmek için tüm seçeneklerin ortaya konmasıdır.
4. En iyi seçeneğin tercih edilmesi ve uygulanması: Ortaya konulmuş olan seçeneklerden en mantıklı gelen seçilir ve uygulamaya konulur.

5. Planın gözden geçirilmesi ve gerekiyorsa değiştirilmesi: Uygulaması seçilmiş olan plan körü körüne uygulamaya sokulmaz. İlerleyen her aşamada tekrar değerlendirmeye alınarak aksayan yönleri gerekiyorsa değiştirilir.

Bütçeleme yapmak da, finansal planlamanın önemli bir parçasıdır. Yapılacak bütçeler durumun seyrine göre haftalık, aylık veya yıllık vadeler için yapılabilir. Hazırlanacak bütçede beklentiler dahilinde oluşabilecek giriş çıkışların yanı sıra beklentilerin dışında oluşabilecek giriş ve çıkışlara da yer verilmelidir. Bu sayede olası nakit fazlalıkları ve eksiklikleri önceden tespit edilerek gerekli tedbirler alınabilir.

Finansal sistemde yapılacak yatırımların da yerinde ve doğru bir şekilde yapılması bir kimseye ek kazançlar sağlayacaktır. Yapılacak yatırımların bilinçli bir şekilde yapılabilmesi için kişinin belli başlı bilgilere sahip olması ve kimi kavramları bilmesi gerekir (Gökmen, 2012: 29):

- Paranın zaman değeri: Gelecekte elde edilecek olan paranın günümüz koşullarına göre şimdiki değeri daha azdır.
- Basit ve bileşik faiz: Borç veren açısından faiz bir getiri olmakla beraber tam tersi olarak borç alan açısından faiz bir maliyettir. Bileşik faiz ise anaparadan elde edilen faiz üzerinden de faiz elde etmektir. Uzun vadeye bakılınca bileşik faizin getirisi basit faize göre daha fazladır.
- Risk ve getiri: Yapılacak olan bir yatırımın taşıdığı risk ile getirisi doğru orantıda ilerlemektedir. Riskin derecesi ne kadar büyük olursa buna paralel olarak kazancı da o kadar büyük olacaktır. Riski azaltmadaki en büyük yol olarak yatırımcılar çeşitlendirmeyi uygun görmektedirler. Yani yatırımlar tek bir varlığa yönelik değil de birden çok varlığa yöneltilmektedir. Böylelikle bir yatırımdan zarara uğranılsa dahi diğer taraftan artıya çıkmak öngörülmektedir.
- Etkin piyasalar hipotezi: Modern finans kuramının temel taşlarından. Burada finansal varlıkların fiyatlarının doğru olduğu ve finans piyasasında ortalamanın üzerinde kar elde etme olasılığının bulunduğu ifade edilmektedir.
- Para: Ödemelerde yasal olarak kabul gören herhangi bir şey para olarak kullanılabilir. Paranın başlıca işlevleri değişim aracı olması, değer saklama aracı olması ve bir ölçü birimi olması şeklinde sıralanabilir.

- Enflasyon: Mal ve hizmet fiyatlarının genel seviyesinin artması olarak tanımlanabilir. Enflasyon paranın değerinin ve alım gücünün düşmesi anlamına geldiği için finansal kararlarda önemli bir rolü vardır.

1.5.4. İyi İletişim Kurabilmek

Finansal sektör çok dinamik ve hızlı gelişen bir yapıya sahiptir. Bu dinamik yapısı ile sektör içerisinde birbirini takip eden hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Bu nedenle, finansal tüketicilerin iletişim kanallarının sürekli açık olması ve günümüz teknolojisinde gerçekleşen hızlı değişim ve yenilikleri takip etmesi gerekmektedir.

1.6. Finansal Okuryazarlığın Önemi

Sürekli gelişmekte olan ve birbiriyle olan bütünlüğünü günden güne arttıran dünyada finansal piyasalarda gelişimini arttırmaktadır. Gelişimi oldukça hızlı ilerleyen günümüz piyasa koşullarında bireylerin alacakları kararlarda finansal konuları takip etmesi ve kendisine uygun olan en anlamlı kararları verebilmesi gerekmektedir. Alınacak olan bu kararlarda en büyük etkense finansal okuryazarlık seviyeleri olmaktadır. Kişilerin okuryazarlık seviyelerindeki her artış finansal yaşamlarında daha etkili bir hal alacaktır. Alınan kararlar toplum yapısının etkilenmesine ve ekonomik sistemin daha etkin şekilde çalışmasını sağlayacaktır. Dünya piyasasında etkin çalışan ekonomik sistemler ise dünya çapındaki ticaretin gelişmesine ve yatırımcıların daha etkin çalışmasına etki edecektir (Kanmaz, 2018: 16).

1.6.1. Finansal Okuryazarlık, Erişim ve Tüketicinin Korunması

Günümüz koşullarında her tüketicinin finansal hizmetleri kullanması gerekmektedir. Fakat bu gerekliliğe rağmen finansal hizmetleri kullanmayan birçok kişiye rastlamak olası bir durum olmaktadır. Finansal sistemin içerisinde yer alan bireyler dünya nüfusunun çoğalmasıyla paralel bir şekilde artmaktadır. Finansal sistem her kriz döneminde yaralar almaktadır. Fakat ekonomi içindeki yerini ve önemini her zaman korumaktadır. Finansal hizmetler doğru bir şekilde kullanıldığı takdirde tüketiciye fayda sağlayarak tüketicinin istek ve ihtiyaçlarını karşılamasına yardımcı olur. Buradan da anlaşılacağı gibi finansal ürün ve hizmetler insanların hayatını kolaylaştırdıkları ve insan hayatına değer kattıkları sürece varlığını sürdürmektedir.

Hayattaki birçok şey gibi finansal sistemde insanların hayatlarını kolaylaştırması için kullanılan ve geliştirilmeye çalışılan bir sistemdir (World Bank, 2009: 8).

Finansal sistemin kullanılması halinde birçok faydasının olduğu ve büyük oranda insanın yaşamını kolaylaştırdığı görülmektedir. Fakat bu kadar faydası olan bir sistemin fazla kullanılmadığı ve insanların bilgisinin tam olmadığı görülmektedir. Finansal sistemin eksikliği sadece gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerde değil de gelişmiş ülkelerde dahi görülmektedir. Dünya çapında bakıldığında yoksulluk sınırlarının yüksek olduğu görülmekte fakat finansal ürün ve hizmetlerin doğru bir şekilde kullanılması halinde yoksulluk sınırının en düşük seviyelere getirileceği öngörülmektedir.

Finansal sistem içerisinde bireyler ve aileleri bir bütün olarak düşünüldüğünde, birey ve ailelerin yapmış oldukları tüketim, tasarruf, yatırım ve harcamalarla piyasaları ve kurumları şekillendirirler. Fakat verilen kararlar kimi zaman olumlu bir şekilde sonuç verirken kimi zamanlarda ise olumsuz sonuçlar vermektedir. Sonuçların olumsuz bir şekilde olmaması açısından birey ve ailelerin doğru finansal okuryazarlıkları ekonomik ve finansal sistemin istikrarı açısından oldukça önemlidir.

Finansal sistemin en iyi şekilde çalışabilmesi açısından bütün parça ve bileşenlerin iyi bir şekilde işlemesi gerekir. Dünya genelinde kimi ülkeler finansal sistemi üç ana hata ayırarak bunlar üzerinde girişimlere başlamışlardır. Bu yaklaşımları; finansal okuryazarlık, finansal tüketicilerin korunması, finansal erişim olarak sınıflandırılabilir. Bu üç unsur birbirlerini tamamlayıcı nitelik göstermektedirler. Bir yapboz parçası misali bir parçanın eksikliğinin sistemin anlamsızlaşmasına yol açacağı düşünülmektedir. Bir diğer açıdan bakıldığında ise bu üç konuya eş zamanlı olarak yaklaşılsa sistemin verimliliği ve gücü artacaktır (Gökmen, 2012: 37).

1.6.2. Finansal Eğitimin Gerekliliği

Değişikliklere ve çeşitliliğe açık olan günümüz piyasa koşullarında finansal ürün ve hizmetlerin hızlı bir şekilde artış gösterdiği görülmektedir. Oluşan bu değişim ve gelişim bireye finansal kararlar vermesi açısından birçok alternatif sunmaktadır. Fakat o kadar alternatife sahip olan bu piyasa koşullarının beraberinde birçok riski de getirdiği görülmektedir. Bu riskler karşısında finansal okuryazar birey, ortaya

çıkabilecek sorunlar üzerine fikirlerini beyan edebilir, tartışabilir ve birden çok çözüm yolu üreterek hareket alanını genişletebilir. Bu koşullar göz önüne alındığında, finansal okuryazarlığın insan hayatında ne kadar önemli bir yere sahip olduğu görülebilir. Kişinin ise iyi bir finansal okuryazar olabilmesi finansal eğitim almasından geçmektedir (Öztürk ve Demir, 2015: 118).

OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) (2005) finansal eğitimi: “Finansal eğitim, tüketicilerin/yatırımcıların, bilgi, eğitim ve objektif tavsiyeler yoluyla finansal ürün ve kavramları anlayışlarını iyileştiren, finansal risklerin ve fırsatların daha çok farkında olmaları için beceri ve güvenlerini geliştiren, bilinçli seçimler yapmasını, yardım almak için nereye gideceğini bilmesini ve mali refahını artırmak için gerekli olan diğer etkili eylemleri bilmesini sağlayan bir süreçtir.” Şeklinde tanımlamaktadır.

Finansal hizmetlerde bireylerin almış oldukları yanlış kararlar ve yapmış oldukları hatalar kendilerini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu tür olumsuz durumun yaşanmaması adına finansal tüketicilerin korunması gerekmektedir. Finansal tüketicileri korunması; tüketicilerin devlet tarafından korunması ve tüketicinin kendini koruması yöntemleri ile olabilmektedir. İlk yöntemde devletin finansal eğitime yönelik olarak yasal düzenlemeler yapması ve bireysel yatırımcıları yasal olarak koruma altına alması gerekmektedir. İkinci yöntemde ise başlangıçta tüketicinin temel finans bilgisini edinmesi gerekmektedir. Bireyin temel finans bilgilerinden ve devlet tarafından kendisine sağlanmış olan hak ve zorunlulukların bilincinde olması ile hareket etmesi ile devlet kontrolünün tam anlamıyla gerçekleştiği görülecektir (Mevsim, 2016: 32).

Zamanın ilerlemesiyle birlikte finansal hayatta tüketicileri yakından ilgilendiren çok ciddi değişimlerin yaşandığı görülmektedir. Bunlardan birincisi finansal krizlerin gittikçe şiddetlenmesidir. Teknolojik ve iktisadi gelişmelerin etkisiyle finansal sistemin yapısında yeni oluşumlar gözlenmektedir. Finansal ürünlerin çeşitliliği ve karmaşıklığı iyice artmaktadır. Finans profesyonellerinin bile fiyatlama ve risklerini değerlendirmede zorlandığı ürünler ortaya çıkmaktadır.

Finansal sistemde bireyi ilgilendiren en önemli şeyler arasında sorumluluğun bireylere geçmesi gelmektedir. Önceki zamanlarda emeklilik ve sigorta gibi önemli finansal kararları devlet verirken şuan liberalleşme sürecinin ilerlemesi ve yapısal

reformların gerçekleşmesiyle yavaştan devletten bireye geçmeye başlamıştır. Bu gelişmelerden yola çıkarak bireylerin hayatlarıyla ilgili önemli kararlar vermede sorumluluklarının önemli derecede arttığı görülmektedir. Devletlerin ise makro düzeyde ekonomik, finansal ve sosyal sorunlarla mücadele etmekte zorlanmaya başlamalarıyla birlikte sosyal güvenlik sistemlerini terk edecekleri ya da azaltacakları sonucuna ulaşılabilir (OECD, 2005: 28).

Finansal okuryazarlığın ve eğitimin önemi sadece gelecek için değil de içerisinde bulunduğumuz zaman içinde büyük bir paya sahiptir. Çünkü bireyin hayat standardı hem sahip olduğu finansal kaynaklara hem de bu finansal kaynakları etkin bir şekilde kullanmasına bağlıdır. Finansal konularda temel düzeyde bilgi sahibi olan birey ve aileler, finansal kararlarının maliyetlerini, risklerini ve getirilerini daha doğru bir şekilde değerlendirebilir. Fakat insanların çoğunun bu konuda henüz eğitilmemiş olduğu görülmektedir. Bu da birçok kişinin finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir (Wolfe Hayes, 2010: 107).

Gelişen ve değişen finansal koşullar ve bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ele alındığında, bireyleri hataya sürükleyen eksikliklerinin olduğu gözlenmektedir. Bu eksiklikler finansal okuryazarlık düzeylerinin yükselmesiyle giderilecektir. Finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi ise bireyin, tüm gelişmeleri takip etmesi ve en önemlisi finansal eğitim seviyesinin yükseltilmesiyle mümkün olacaktır.

1.6.3. Finansal Okuryazarlığın Bireye ve Aileye Katkıları

Serbest piyasa ekonomisindeki gelişmeler ve bu gelişmeleri izleyen piyasa ekonomisinin yaygın bir hal alması finansal hizmet ve ürünlerin artmasına, finansal hizmetlerde ise çeşitlenmeye sebep olmuştur. Günümüz koşullarında kullanımı kolaylaşan kredi kartı ve kredi kullanımı, finansal piyasalardaki gelişmeler, teknolojik ilerlemeler bireylere finansal fırsatlar verdiği gibi finansal karar almayı bir o kadar zorlaştırmıştır (Mahdzan vd., 2013: 41). Günümüzde yaşanan bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda bireylerin ve ailelerin finansal okuryazar olmaları konusundaki önemi gözler önüne serilmektedir. Finansal okuryazar olan bireylerin oluşabilecek finansal fırsatları bir o kadar doğru bir şekilde değerlendireceği ve geleceklerine yön verme açısından da net adımların atılabileceği gözlenmiştir.

Toplumun yapı taşı olan bireylerin temel düzeyde finansal kavramları bilmeleri, matematiksel ve ekonomik hesapları yapabilmeleri, mevcut olan bütçelerini yönetebilmeleri bir zorunluluk olmuştur. Bunlar göz önüne alındığında bireyler için finansal eğitim bir ihtiyaç haline dönüşmüştür. Finansal güvenlik açısından ise finansal okuryazarlık bir zorunluluğa dönüşmüştür (Lusardi, 2008: 1)

Finansal ürün ve hizmetlerin karmaşık olması ve kimi görünmeyen taraflarının olması finansal sistemin anlaşılmasını zor hale getirmektedir. Bu bireylerin ve ailenin karar verme aşamasının zorlaşmasını beraberinde getirmektedir. Bu tür zorlukların aşılabilmesi açısından yasalar çıkarılmaya çalışılmakta ve bu zorlukların üstesinden gelinmeye çalışılmıştır. Fakat yasaların çıkarılması ve yürürlüğe girme aşamasının uzun zaman alması nedeniyle bir eksik taraf daha oluşmaktadır. Fakat tüm bu eksikliklere ve aksaklıklara rağmen bir bireye eğitim verilerek finansal okuryazarlık yönü güçlendirilirse birey, karar verme aşamasında daha net adımlarla ilerleyebilecektir. Günümüz koşullarında dolandırıcılık olaylarının sık görüldüğü ortamlarda alımlarını karşılaştırarak yapar ve yatırımlarını çeşitlendirerek yaparak bu tür olaylara maruz kalmayacaktır. Finansal okuryazarlık sadece bireyi değil onunla birlikte aileyi de zor günlere hazırlayabilir.

Yaşanan finansal krizlere bakıldığında temel sebeplerin makroekonomik düzeyde olduğu görülmektedir. Bireylerin bu sorunları kontrol edebildiği görülmemektedir. Fakat finansal okuryazarlıkla birlikte iyi bir finansal yönetimle krizlerden en az şekilde etkilenmektedirler. Finansal okuryazarlık tüketicinin günlük finansal sorunlarla ve işlemlerle ilgilenirken daha rahat hareket edebilmesine neden olacaktır. Bu kişiler kendilerini finansal anlamda daha güçlü hissedeceklerdir (Wolfe Hayes, 2010: 107).

Finansal okuryazarlık bireyin ve ailenin finansal sağlığının korunması açısından çok önemli bir yere sahiptir. Finansal refahın ve sağlığın korunması da finansal bilgiye sahip olmaktan ve yerinde kararlar verebilmekten geçer.

1.6.4. Finansal Okuryazarlığın Finansal Sisteme ve Ekonomiye Katkıları

Tüketicilerin finansal okuryazarlığı finansal ekonomi açısından da çok önemli bir yere sahiptir. Finansal okuryazar olmayan kişilerin hatalı kararlar verme olasılığı yüksek olacaktır. Birey finansal konularda uygun tutum ve davranışlar

sergileyemeyebilir. Bu tür hata ve yanlış kararların sonucunda kişilerin zarara uğramaları ve kayıplar yaşamaları olası bir durum olarak değerlendirilmektedir. Bu tür zarara uğrayacak kişiler de haklı olarak finansal sistemden uzak durmaya çalışabilir. Bu durumda da finansal sektörün hacmi daralmaya başlayacak ve reel sektör olumsuz bir şekilde etkilenecektir. Ekonomide büyümede buna istinaden azalacak işsizlik artacaktır. Bu senaryonun aksi bir durum ele alındığında ise finansal okuryazarlığı olan tüketicilerin finansal hizmetlere olan talepleri artar ve böylece hem finansal sektör hem de ekonomi büyüyebilir (World Bank, 2009: 3).

Finansal okuryazarlığı olan tüketiciler daha fazla tasarruf yapacaklardır ve bunun sonucunda kaynaklarını daha etkin kullanacaklarından ekonomik büyümeye destek olacaklardır. Finansal okuryazarlık arttığı zaman finansal kayıt dışılığa azalacaktır. Tutulan kayıtlar sayesinde tüketiciler, kayıt dışı finansal sisteme girmenin zararlı ve yıkıcı etkilerini tahmin edebilecekleri için ondan uzak duracaklardır. Kayıt dışı finasta çalışan bireylerin haklarını arayabilme gibi bir durumları olmamaktadır. Bu da toplum arasında refahın bozulmasına ve kargaşaya neden olmaktadır. Bu durumun yaygınlaşmaması açısından finansal okuryazar kişilere ihtiyaç duyulmaktadır.

Yaşanabilecek bir finansal kriz esnasında finansal okuryazarların az olması oluşabilecek gelişmelerin takip edilmemesine ve alınan risk oranlarının yüksek olmasına neden olacaktır. Bireylerin alacağı bu yüksek riskler dolayısıyla finansal kurumları da risk almaya zorlayacaktır. Fakat bunun tam tersi olarak finansal okuryazar kişi sayısının fazla olması oluşabilecek gelişmelerin tahminini arttıracaktır ve daha sağlam adımlar atılmasını sağlayacaktır. Böylelikle finansal kurumlarında daha düzgün çalışmasını sağlayacaktır.

Finansal okuryazarlık devamlılığın sağlandığı ve doğru yatırımların yapıldığı bir ekonomi için önemlidir. Bilgi sahibi tüketiciler, finansal ürünleri satın almadan önce iyi bir araştırma yapacağından piyasanın etkinliğini arttıracaktır. Eğitimli ve bilinçli tüketiciler sayesinde uygun olmayan veya çok pahalı finansal ürünler piyasada bulunmaz.

İnsanların finansal ürün ve hizmetleri değerlendirebilmeleri ve karşılaştırma yapabilmeleri belli seviyede finansal bilgiye sahip olmayı gerektirmektedir. Şayet finansal ürün satıcılarının bilgileri fazlaysa bundan dolayı piyasaya zarar verebilirler.

Bu zararını önleyebilecek ve piyasa dengesini sağlayabilecek kişiler ise yeterli düzeyde finansal bilgiye sahip tüketicilerdir. Finansal okuryazarlık, ekonomideki ve finansal sistemdeki kıt kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlar (World Bank, 2009: 3).

İKİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIKLA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR, LİTERATÜR VE FAALİYETLER

Bu bölümde finansal okuryazarlıkla ilgili günümüze kadar yapılmış olan araştırmalara, çalışmalara ve finansal okuryazarlığın geliştirilebilmesi için yapılan faaliyetlere yer verilmiştir.

2.1. Aileler ve Finansal Okuryazarlık

Ülkeler genelinde finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesine yönelik yapılan araştırmalarda olduğu gibi aileler üzerinde de araştırmalar yapılmıştır. OECD (2005)'nin araştırmalarına göre finansal okuryazarlık ve para yönetiminin aile içinde düşük olduğu görülmektedir.

Campbell (2006) yapmış olduğu araştırmalar sonucunda, aşağıdaki tespitlere ulaşmıştır:

1. Daha yoksul ve daha az eğitilmiş aileler, daha varlıklı ve eğitilmiş ailelere göre daha fazla hata yapmaktadır.
2. Bazı hatalar diğerlerinden kaçınılabilir yapılmaktadır. Örneğin, riskli yatırımlar yapmaktan kaçınılırken kötü yatırımlar yapılabilmektedir.
3. Yatırım hataları yapan ailelerin varlığı, finansal yenilikleri önleyebilir.

Ailelerin finansal karar alma ve davranışta bulunmalarında psikolojik faktörlerin etkili olduğu net bir şekilde görülmektedir. Finansal kararlarda psikolojik durumun yanı sıra o anki imkân ve koşullar ile yaşanan ülkedeki yapı da etki etmektedir (Gökmen, 2012: 77).

Martin (2007) ailelerde finansal yönetime ilişkili olarak aşağıdaki görüşlerde bulunmuştur:

- Kişisel finans kararlarında bazı aileler hata yapmaktadır.
- Hatalar düşük gelirli ve eğitilmiş aileler arasında daha yaygındır.
- Bilgi ile davranış arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Bilgi arttıkça kişisel finans davranışları olumlu olarak etkilenmektedir.
- Düşük gelirli ve eğitilmiş aileler daha fazla hata yapma eğiliminde olduğu için, finansal eğitimden en fazla onlar yararlanacaktır.

- Finansal eğitimin faydaları emeklilik planlaması, tasarruflar, ev sahipliği ve kredi kullanımı gibi alanları da etkileyecektir.
- Finansal eğitim programları alıcının ihtiyaçlarına göre verildiğinde ve yüz yüze iletişimi içerdiğinde en etkili durumdadır.
- Belli finansal konuları içeren finansal eğitim programları, genel konuları ele alanlardan daha etkilidir.
- Finansal eğitim çalışmalarının sonucu aileler için genellikle iyidir, ancak artan finansal bilgi bazen daha kötü sonuçlara yol açabilmektedir.

2.2. İşyerinde Finansal Eğitim

İş hayatına başlayan bir kişi çoğunlukla yeterli finansal kazanımlara sahip olmadan işe girmektedir. Bu tür kazanımları işyerinde alacağı eğitimlerle elde etmek istemektedir. Yapılan gözlemler sonucu elde edilen bulgulara göre bu tür eğitimleri alan çalışanların üzerinde finansal okuryazarlığın ciddi oranda arttığı görülmektedir. İşyeri finansal eğitim seminerleri alan çalışanlar üzerinde yapılan gözlemler sonucu (Gökmen, 2012: 78):

- Eğitim alanların büyük bir kısmının doğru finansal kararlar verdikleri,
- Yatırım stratejileri üzerinde değişiklik yaparak daha fazla çeşitlendirdikleri,
- Kredi yönetimi, bütçeleme ve planlama aşamalarında ilerleme kaydedildiği,
- Kullanılan kredilerin tamamının kontrollü bir şekilde ve bütçeleme ile finansal planlarının olduğu görülmüştür.

Eğitim seminerlerine katılım kişiyi bilgi yönünden zenginleştirebileceği gibi davranışlarını da şekillendirmesine ve gerekirse değiştirmesine yardımcı olacaktır. İleriye dönük olarak ise kişinin bireysel emeklilik açısından geleceğini garantiye almak ve refah düzeyini arttırabileceği şekilde hareket etmesine olanak sağlayacaktır.

İşyerinde alınacak olan finansal eğitimler öncelikle kişinin kendini geliştirebilmesi açısından büyük bir katkı sağlayacağı gibi bunu yaptığı çalışmalara yansıtacak olması işyerinde de daha ilerleme kaydedileceğini gösterir.

2.3. Araştırmanın Literatürü

Finansal okuryazarlıkla ilgili çeşitli ülkelerde araştırmalar yapıldığı gözlenmiştir. Yapılan bu araştırmalar sonucunda finansal okuryazarlık oranının düşük olduğu görülmektedir. Araştırmaların çoğunluğu ABD’de yapılmakta olup finansal okuryazarlığın öneminin giderek artmasıyla birlikte diğer ülkelerde de araştırmalar buna paralel olarak artmaktadır.

Yapılan çalışmaların temel amacı finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenerek gerekli iyileştirmelerin yapılmasıdır. Türkiye’de ve dünyanın çeşitli ülkelerinde yapılmış olan araştırmalar aşağıda incelenmiştir.

2.3.1. Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar

Er vd. (2014), Anadolu Üniversitesi lisans eğitim programı içeriklerinin finansal okuryazarlığa etkilerini araştırmışlardır. Çalışmada temel varsayım finansal okuryazarlığın eğitim programları ile kazanılabilen yaşamsal bir yetenek olduğudur. Finansal kavram ve analizlere daha aşina olan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ile sayısal analizlerin eğitimlerinde daha fazla rol oynadığı mühendislik fakültesi öğrencileri karşılaştırılmıştır. 2014 yılında finansal krizin devam etmekte olduğu bir dönemde bu krizin de etkisiyle bireylerin finansal kararlar almada ve risk yönetiminde daha sorumlu hale geldiği görülmüştür. Çalışmada üniversite öğrencilerinin %31,7’ sinin yüksek, %30,1’ inin orta, %16 sınıfın ise düşük finansal okuryazarlığa sahip olduğu belirlenmiştir. Eğitim alanına bağlı olarak, üniversite öğrencilerin finansal ürünleri bilme durumunun da farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Üniversite öğrencilerinin eğitim alanları (sayısal: mühendislik fakültesi ve sözel: iktisadi ve idari bilimler fakültesi) ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında da anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Eğitim görmüş oldukları alanlara bağlı olarak öğrencilerin finansal ürünler hakkında sahip oldukları bilgilerde farklılık olduğu görülmüştür. Mevcut farklılığın öğrencilerin almış oldukları finans ve ekonomi derslerinin sayısı ve çeşitliliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Alkaya (2015), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF öğrencileri üzerine finansal okuryazarlık, finansal bilgi, davranış ve tutumlarını ölçmeye yönelik araştırma yapmıştır. Öğrencilerin çoğunluğunu (%84,3) aileyi, para harcama ve yönetme bilgi, becerilerinin kazanıldığı birincil kaynak olarak belirlemiştir.

Dolayısıyla finansal okuryazarlık eğitiminde ailenin önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Araştırma bulgularında, ekonomi ve finansal gelişmelerin takip edilmesinde internet (%61,6), televizyon (%31,9), gazete ve dergi (%4,3), kitap (%2,2) olarak etkileri belirlenmiştir. Öğrencilerin temel düzeyde matematiksel işlemlerde finansal bilgiyi ölçmede (%89) bilgi düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Fakat finansal bilgi sorularında %14 gibi düşük bir oranla doğru cevap vermişlerdir. Bileşik faizle ilgili sorulan sorularda öğrencilerin başarı seviyesi %28 oranlarını bulmuşken, %61,6'sı temel düzey finans bilgisinde başarısız olmuş ve %38,4'ünün temel düzey finans bilgisine sahip olduğu görülmüştür. İşletme bölümü öğrencilerinin diğer iki bölüme nazaran daha fazla finans dersi alıyor olmasına rağmen finansal bilgi ve başarı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Genel not ortalaması ile finansal bilgi ve başarı düzeyi arasında ilişki olmadığı belirlenmiş olup cinsiyet ile bilgi düzeyi arasında %38,7'lik ilişki olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete dayalı finansal bilgi dağılımında, erkeklerde %61,1, kadınlarda ise %29 oranları saptanmıştır. Ortaya çıkan bu oranlardan ve edinilen bilgilerden hareketle kadınların finansal bilgi ve becerileri konusunda kendilerine daha az güvendiği ve finansal risklerden olabildiğince kaçındıkları, finansal konulara daha az ilgi duydukları gözlenmiştir. Finansal tutumla ilgili edinilen sonuçlarda ise öğrencilerin %66,5'inin olumlu finansal tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

Ergün vd. (2014), Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi işletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesinin ölçülmesine yönelik araştırma yapmışlardır. Enflasyon, borsa ve faizin nasıl işlediğine dair sorulan sorularda yanlış cevaplanan soruların doğru cevaplanan sorulardan daha fazla olduğu gözlenmiştir. Bu sorulara göre öğrencilerin sadece temel düzeyde finansal bilgiye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmada, cinsiyet faktörünün finansal okuryazarlık unsurlarının üçünde etkili olduğu görülmüştür. Fakat öğretim şekli ve hane gelirinin finansal okuryazarlık unsurlarının ikişer tanesinde etkili demografik değişken olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada genel not ortalaması ve ailenin eğitim düzeyinin finansal okuryazarlıkla ilişkisiz olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin ilk yıllarından itibaren almış oldukları iktisat ve finans derslerinin ilerleyen zaman dilimi içerisinde finansal okuryazarlık seviyesini arttıracak beklenen sonuçlar arasında yer almaktadır.

Kılıç vd. (2015)'nin, lisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik olarak Gaziantep Üniversitesi'nde yaptıkları çalışmada;

finansal okuryazarlık seviyesinin %48 olduğu ölçülmüştür. Öğrencilere yönelik olarak yapılan ankette öğrencilerin, finansal okuryazarlık alanında bireysel bankacılıkta en yüksek başarıyı gösterdikleri bu sonucun tam tersi olarak da yatırım alanında başarı seviyelerinin bir hayli düşük olduğu gözlenmiştir. Cinsiyetler arasındaki finansal okuryazarlık seviyesi değerlendirildiğinde erkek öğrencilerin daha yüksek seviyede finansal okuryazarlığa sahip olduğu görülmüştür. Üniversitede mevcut olan fakülteler arasında bir sıralama yapıldığında finansal okuryazarlık seviyesine sahip en yüksek fakültenin İİBF en düşük fakültenin ise mimarlık fakültesi olduğu gözlenmiştir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin bu seviyede olması öğrencilerin almış oldukları finans ve ekonomi dersleri ile ilişkilendirilmiştir.

Saraç (2014)'ın, finansal okuryazarlık seviyesinin ölçülmesine dair Dumlupınar Üniversitesi öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada; finansal durumu yönetmede kendini başarılı bulan öğrencilerin %72 civarlarında olduğu ölçülmüştür. Fakat yapılan anket bunun tam tersi bir sonuç doğurmuş olup seviyenin düşük olduğunu ve buna karşın öğrencilerin bu durumun farkında olmadıklarını ortaya sermiştir. Finans dersi alan öğrencilerin diğerlerine istinaden finansal okuryazarlık konusunda daha bilgi sahibi oldukları görülmüştür.

Mevsim (2016)'in, Erzincan Üniversitesi İİBF ve Sivil Havacılık Yüksekokulu öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi üzerine yaptığı çalışmada; yapılan ankete katılan öğrencilerin %59'unun finansal okuryazar olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre başarı incelendiğinde erkeklerin başarı oranının bayanlara kıyasla daha fazla olduğu görülmüştür. Doğru cevaplara istinaden yapılmış olan puanlandırmada, erkeklerin başarı puanı 62 olarak tespit edilmişken bayanlarda 56'dır. Bölümler arasında yapılan başarı sıralamasında ise 63 puanla en yüksek puanı üstlenen İşletme Bölümü iken en düşük puanı alan bölüm Sosyal Hizmetler Bölümü olmuştur. İşletme bölümündeki başarının yüksek olmasının almış oldukları ekonomi ve finans derslerinden kaynaklandığı saptanmıştır. Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği ve Havacılık Yönetimi öğrencilerinin başarı ortalamalarının İİBF öğrencilerinin başarı ortalamalarının altında kaldığı gözlenmiştir. Sınıflar düzeyinde bir sıralama yapıldığında ise 4. Sınıf öğrencilerinin 63 ortalama puanı alarak diğer sınıflara nazaran daha başarılı olmuşlardır. Sınıf karşılaştırılmasının verileri üniversite eğitiminin finansal okuryazarlık seviyesini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Günlük kullanım aracı olan kredi kartını kullanan öğrencilerin başarı puanı ortalaması 60 iken

kullanmayanların başarı puanı ortalaması 57 olarak belirlenmiştir. Kredi kartı kullanan öğrencilerin kullanmayan öğrencilere göre daha başarılı oldukları görülmektedir. Kredi kartının öğrencilere katkısını; kredi kartı sayesinde öğrencilerin sahip oldukları temel finans bilgilerini günlük hayatta kullanabilmeleri ve öğrenebilmelerine dayandırılmıştır. Finansal okuryazarlık düzeyinin; demografik özelliklere bağlı olarak değiştiği, finansal eğitim seviyesi arttıkça ona paralel olarak arttığı ve finansal bilgilerin günlük hayatta daha fazla kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kahraman (2015)'nin, Erciyes Üniversitesi öğrencileri üzerine yaptığı finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi çalışmasında; işletme bölümünde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgisi %37,3 seviyelerindeyken diğer bölüm öğrencilerinin seviyesi %25 seviyelerinde olmuştur. Çalışma Bulgularına göre finansal okuryazarlık seviyesinin belirlenmesinde aile faktörü %35 seviyesinde gözlenmiştir. Üniversite genelindeki bölümlerde finansal okuryazarlığın bilinirlik oranı %31 olarak ölçülmüşken, finansal tanımların bilinirlik oranı %9,5 ile %55 değerleri arasında değişiklik göstermiştir. En fazla bilinirliğe sahip olan kredi kartı ödeme tarihi iken en az bilinirliğe sahip olan bilgi ise risk getiri oranlarının olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyetler arasında yapılan karşılaştırmada erkeklerin finansal okuryazarlığı %61 seviyelerindeyken kadınların %39'unun finansal okuryazarlığı bildiği bilgisine varılmıştır. Finans tanımlarının bilinirliği işletme bölüm öğrencileri tarafından diğer bölüm öğrencilerine nazaran daha iyi bilinirken cinsiyet ayırımında da erkek öğrenciler tarafından bayan öğrencilere kıyasla daha iyi bilinmekte olduğu ortaya çıkmıştır.

Barmaki (2015)'nin, Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik olarak yaptığı çalışmada; finansal okuryazarlıkla ilgili sorulara %53,6 oranında doğru cevap veren öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşüğe yakın olduğu gözlenmiştir. Araştırma sonucunda finansal okuryazarlık düzeyi ile finansal davranış ve tutum arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna varılmış olup finansal tutum ve davranışların geliştirilmesi açısından öğrencilerin eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin aylık aile gelirleri, aile bireylerinin öğrenim durumu, öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları sınıf ile finansal tutumlarının puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Bu sonucun tam tersi olarak ise okudukları bölüm ile finansal tutum puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki kurulmuştur. Kadın öğrencilerin finansal

davranış puan ortalamasının erkek öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırma sorularının sonunda Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin; Mühendislik, Tıp Ve Diş Hekimliği Fakültelerinde okuyan öğrencilere nazaran finansal okuryazarlık puanı ortalamasının daha düşük olduğu gözlenmiştir. Aynı zamanda Diş Hekimliği Fakültesinde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanı ortalamasının Spor Bilimleri, Eğitim ve Konservatuar öğrencilerinden daha yüksektir. Konservatuar okuyan öğrenciler de mühendislik ve tıp fakültesinde okuyan öğrencilerden daha düşük olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlar arasında da farklılıklar gözlenmiştir.

Çam vd. (2015)'nin, Gümüşhane Üniversitesi ön lisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi ve davranışlarının belirlenmesi üzerine yaptıkları çalışmada; öğrencilerin finansal okuryazar olmadıkları gözlenmiştir. Yapılan anket sonuçlarına göre öğrencilerin sadece %7,8'lik kısmı para harcama ve yönetme kısmında kendilerini eksik görmelerine rağmen finansal okuryazarlık seviyesini belirleyen temel kavramları bilme açısından oldukça düşük seviyede oldukları belirlenmiştir. Farklı demografik özellikteki öğrencilerin benzer davranışlar gösterdiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplardan hareketle finansal bilgi düzeyleri ile finansal davranışları arasında herhangi bir etkileşim olmadığı ve verilen cevapların tutarsız olduğu kanısına varılmıştır. Varılan bu sonuca etki eden öğrencilerin harcadıkları parayı kendi alın terleriyle kazanmamalarının ve bilgilerinin yetersiz olmasının etkisi olduğu kanısına varılmıştır. Yapılan bu çalışma sonucunda öğrencilerin üniversite eğitimine başlamadan önce ortaöğretim seviyesinde temel finansal okuryazarlık seviyesinde bilgileri kazanmaları gerektiği yönünde bir çalışma yapılmasının finansal tutum ve davranışların tutarlı olması açısından önem arz ettiği düşüncesine varılmıştır.

Sarıgül (2014)'ün, tarafından Mevlana Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve öğrencilerin demografik özellikleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada; öğrencilere yöneltilen sorular genel bilgi, tasarruf, bankacılık, risk, sigorta ve yatırıma yönelik olarak düzenlenmiştir. Öğrencilerin %63'ü genel bilgi sorularına, %75'i tasarruf, %69'u risk ve sigorta, %67'si bankacılık ve %56'sı yatırım sorularına doğru yanıtlar vermiştir. Öğrencilere yöneltilmiş olan soruların zorluk seviyesi düşük ve temel düzeyde olduğundan öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu kanısına varılmıştır. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile

cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiş olup erkeklerin finansal okuryazarlık düzeylerinin kadın öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Şantaş (2015)'in, bir devlet üniversitesinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin belirlenmesi üzerine yaptığı çalışmada; ekonomik ve finansal gelişmeleri takip eden öğrencilerin ağırlıklı olarak finans dersi alan ve son sınıf öğrencilerinin olduğu görülmüştür. Kadın öğrencilere nazaran erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Finansal okuryazarlık seviyesinin yaş, öğrencinin eğitim gördüğü sınıf, cinsiyet gibi unsurlara bağlı olarak farklılaştığı bulgusuna rastlanmıştır. Öğrencilerin finans okuryazarlık puan ortalamalarına bakıldığında; ekonomik bilgi: 3.49, ekonomik akıcılık: 4.07, toplumsal ekonomik yansımalar: 4.13, bireysel olarak ekonomik planlamanın: 4.07 seviyelerinde olduğu belirlenmiştir.

Özdemir vd. (2015)'nin, Eskişehir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin belirlenmesi üzerine yaptığı çalışmada; öğrencilerin %58.8'inin finansal okuryazarlık seviyesinin yüksek, %26.2'sinin orta ve %6.8'inin düşük seviyede olduğu belirlenmiştir.

Kayseri ilinde serbest muhasebeci ve mali müşavirlerin finansal okuryazarlık seviyesinin ölçülmesi üzerine Küçükaslan (2017) tarafından yapılmış olan çalışmada; para idaresi boyutunda cinsiyete göre aralarında herhangi bir farka rastlanılmamıştır. Finansal planlama, finansal bilgi ve davranış boyutunda istatistiki açıdan anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Bu açıdan erkek mali müşavirlerin kadın mali müşavirlere göre daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip olduğu gözlenmiştir. Para idaresi boyutunda finansal okuryazarlık açısından meslekte çalışma süresi 0-5 yıl aralığında olanlar anlamlı bir fark oluşturmaktadır. Finansal planlama boyutu, finansal bilgi ve davranış boyutunda çalışma süresi 0-5 yıl ile 21 ve daha fazla sürede mesleği icra edenlere oranla finansal okuryazarlık seviyesi açısından daha düşük olduğu görülmüştür. Mali müşavirlerin gelir durumuna göre para idaresi ve finansal planlama boyutunda aralarında herhangi bir fark görülmez iken finansal bilgi ve davranış boyutunda; gelir durumu 4001 TL ve üstü olanların istatistiki açıdan bir fark yarattıkları görülmüştür. Bu sonuçtan anlaşılacağı üzere mali müşavirlerin gelir durumunun artması ile birlikte finansal okuryazarlık düzeyinin de arttığı görülmüştür.

Eğitim durumuna göre yapılmış olan karşılaştırmada para idaresi, finansal bilgi ve davranış boyutunda herhangi bir farka rastlanılmamış iken finansal planlama boyutunda eğitim durumu lisansüstü olan mali müşavirlerin anlamlı bir farlılık yarattığı grlmştir.

Bireysel hisse senedi yatırımcılarının finansal okuryazarlık düzeyi zerine İzmir rneği alınarak Kanmaz (2018) tarafından yapılan çalışmada; erkeklerin finansal davranış ortalama puanlarının kadınlara nazaran daha yüksek olduğu grlmştir. Katılımcıların medeni durumları göz önüne alındığında evlilerin finansal davranış ortalama puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. ğrenim düzeyi arttıka finansal davranış konusunda daha olumlu davranışların sergilendiği ve finansal tutumun, finansal bilgi düzeyinin arttığı grlmştir. Yapılan çalışmada hisse senedi piyasasındaki yatırım süreleri ve portföy büyüklüğünün finansal davranış, finansal tutum ve finansal bilgi üzerinde bir etkisinin olmadığı grlmştir. Cinsiyete göre finansal tutum ortalama puanları karşılaştırıldığında erkeklerin kadınlara göre daha olumlu finansal tutuma sahip oldukları ve daha yüksek finansal bilgiye sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Aynı durum medeni durum açısından da karşılaştırıldığında daha olumlu tutum içerisinde olan tarafın evliler olduğu grlmştir. Fakat tam tersi bir durum olarak bekrların finansal bilgi düzeylerinin evlilere nazaran daha yüksek olduğu grlmştir. Yapılmış olan bu karşılaştırmalar sonucunda finansal okuryazarlık düzeyine değinildiği zaman ise; erkeklerin bayanlara göre daha bilinçli olduğu ve finansal ortalama puanlarının daha yüksek olduğu grlmştir. Evlilerin de bekrlara oranla finansal okuryazarlık konusunda daha bilinçli olduğu ve öğrenim düzeyinin artmasının olumlu bir Şekilde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Trabzon'un Ortahisar ilçesinde öğrenim gören lise ğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi zerine Tosun (2016) tarafından yapılmış olan çalışmada; öğrencilerin %45,1'inin ekonomi ve finans ile ilgili terimleri ilk olarak ailelerden sonra ise medya, okul ve sosyal medya araçlarından öğrendikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların %34,5'i haftada birkaç kez, %22,1'i ayda birkaç kez Türkiye'deki ve dünyadaki ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etmektedirler. Erkek ğrencilerin kız öğrencilere nazaran ve yaş seviyesi yükseldikçe finansal olaylara ilgi seviyelerinin daha çok arttığı grlmştir. Takip edilen bu gelişmelerde kullanılan kaynaklar ise sırasıyla; %44,6 oranında TV ve radyo, %22,8 oranında sosyal medya araçları ve %2,8'lik kısmı da kitap ve dergiden oluşmaktadır. Finansal tutum

ve davranış açısından öğrencilerin harçlıklarını kısa vadeli olarak aldığından bireyler kısa vadeli harcama ve planlara yönelmişlerdir. Öğrencilerin aldıkları parayı değerlendirirken %63,9'luk kısmının harcamalara öncelik verdiği, harcamadan kalan parayı biriktirmeye ayırdığı, %18,6'lık kısmının ise parasını öncelikle tasarruf yapmak için ayırdığı geri kalan kısmını harcamaya ayırdığı görülmüştür. Katılımcıların %68'i kalan paraları ellerinde nakit olarak tutarken %3,9'u altın ve mücevher almıştır. %5,5'lik kısmı ise paralarını bankaya yatırmışlardır. Katılımcıların harçlıklarını yönetmede başarılı oldukları ve ellerinde mevcut olan parayı uzun süre muhafaza ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin para yönetimlerini kendilerinin yaptığı fakat %14,3'lük kısmının para idaresi konusunda ailelerinden destek aldıkları görülmüştür. Yapılan çalışmada, öğrencilerin yapılacak harcamada alınacak ürünün ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamamasına %43,8'inin dikkat ettiği, %27,2'sinin ise ürünün fiyatına dikkat ederek hareket ettiği görülmüştür. Finansal bilgi düzeyini ölçmeye yönelik olarak öğrencilere temel birkaç soru yöneltilmiş olup bu sorulara sadece küçük bir kısmının doğru yanıt verdiği görülmüştür. Erkek öğrencilerin fiyat değişimlerine ve finansal konulara kadınlardan daha fazla ilgilendiği görülmüştür. Finansal bilgi ve beceri konusunda erkeklerin kadınlara nazaran kendilerine daha fazla güvendiği ve öğrenciler arasında yaş ortalaması arttıkça verilen doğru cevaplarında arttığı görülmüştür. Lise türleri arasında değişken elde edilmiş olup bu sonuçlara ulaşmada liseler arası eğitim farklılığının sebep olduğu düşünülmektedir.

Kobi yöneticilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenebilmesine yönelik olarak İzmir ilinde Kaya (2015) tarafından yapılmış olan çalışmada; kobilerin eğitim seviyelerinin yükseldikçe daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olabileceği tespit edilmiştir. Dış ticaret faaliyetlerinde bulunan kobilerin finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğu ve kobi yöneticilerinin finansal davranışları ile finansal okuryazarlık seviyeleri arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Kobi yöneticilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal davranışları arasında negatif bir ilişki, finansal okuryazarlık düzeyi ve finansal kavram bilinci arasında pozitif yönde doğrusal bir ilişki gözlenmiştir. Kobi yöneticileri bilgi açısından olumlu, uygulama açısından olumsuz bir görünüm sergilemiştir. Analiz sonucunda kobi yöneticilerinin teorik olarak bildiklerini uygulama aşamasında doğru olarak kullanamadıkları tespit edilmiştir.

Kuşaklar arasındaki finansal okuryazarlık seviyesi üzerinde sosyal medya ile kitle iletişim araçlarının etkisinin belirlenmesi üzerine Sakarya ilinde 18 yaş üstü bireyler baz alınarak Doğan (2018) tarafından yapılmış olan çalışmada; katılımcılara uygulanan anketin sonucunda Z kuşağı olarak nitelendirilmiş olan bireylerde yaklaşık %30, Y kuşağı olarak nitelendirilen bireylerde yaklaşık %53 ve X kuşağındakilerde ise %44 seviyesinde finansal okuryazar bireyin olduğu görülmüştür. Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında ise en düşük seviyeye Z kuşağındaki bireylerin olduğu görülmüştür. Uygulanan ankette katılımcıların faiz sorularını doğru cevapladıkları fakat yatırım sorularında bilgi düzeyinin yetersiz olduğu görülmüştür. Erkeklerin finansal okuryazarlık puanı ile kadınların finansal okuryazarlık puanı karşılaştırıldığında erkeklerin daha yüksek puana sahip olduğu görülmüştür. Medeni durumun finansal okuryazarlık üzerinde anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir. Eğitim seviyesi ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Eğitim seviyesi düşük olanların daha düşük puan aldıkları görülmüştür. Gelir düzeyi düşük olan bireylerin finansal okuryazarlık seviyesinin gelir düzeyi yüksek olan bireylere nazaran daha düşük olduğu görülmüştür. Katılımcılara uygulanan anket verilerine göre sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının kişilerin finansal bilgi düzeylerini arttırdığı sonucuna varılmıştır.

Finansal okuryazarlık ve para yönetimi üzerine Süleyman Demirel Üniversitesindeki akademik personeller üzerine Öztürk (2014) tarafından yapılan çalışmada; finansal durumu yönetmede %27,1'lik bir dilimin başarılı olduğunu belirtirken, %55,7'lik bir dilim orta seviyede başarılı olduğunu belirtmişlerdir. Akademik personellerin unvan seviyesi arttıkça finansal durumu yönetmedeki başarılarının da ona paralel olarak arttığı görülmüştür. Finansal durumu yönetmedeki başarılarının kaynağının ailede kazanılmış olan bilgilerden kaynaklandığı görülmüştür. 51-60 yaş aralığında yer alan katılımcıların kredi kartı sayılarının diğer katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Finansal gelişmelerin sıklıkla internet üzerinden takip edildiği görülmüştür. Genel olarak akademik personellerin finansal durumu yönetmesi, finansal konuları takip etmesi, para birikimine önem vermesi ve gelecekle ilgili planlar yapması gibi davranışlar göz önüne alındığında finansal okuryazarlık açısından iyi bir derecede olduklarının göstergesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hane halkının finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi üzerine Sakarya ili örneği alınarak Güler (2015) tarafından yapılan çalışmada; katılımcıların büyük çoğunluğunun düşük düzeyde finansal okuryazar olduklarına rastlanılmıştır. Finansal okuryazarlık seviyesinin demografik özelliklere göre değiştiği görülmüştür. Finansal okuryazarlık düzeyi ile tasarruf davranışı arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Yapılan anket sonucuna göre finansal kavramları iyi bilen bireylerin çoğunlukla ileri düzeyde finansal okuryazarlık bilgisine sahip olduğu görülmüştür.

Tokat ilindeki banka müşterilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesine ilişkin Baysa (2015) tarafından yapılmış olan çalışmada; müşterilerin operasyonel işlem, riskten korunma, sözleşme metinlerin bilirliliği, kredibilite ile ilgili bilgi düzeylerine göre anlamlı bir farklılığa rastlanılmazken finansal okuryazarlık düzeyine ait ekonomi yorumu açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Erkek müşterilerin kadınlara oranla daha fazla yorum yapabilme yeteneğine sahip olduğu görülmüştür. Finansal okuryazarlık düzeyine ait ekonomi yorumu kabiliyetine ve risklerden korunmaya yönelik olarak yaşa göre anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmişken, finansal okuryazarlığa ait operasyonel işlemlerde yaşa göre anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır. Operasyonel işlemlere ilişkin finansal okuryazarlık düzeyi en az olan grubun 55 yaş ve üzeri olanlar olduğu görülmüştür. Operasyonel işlemlere ilişkin olarak finansal okuryazarlık düzeyi ile eğitim düzeyleri arasında da anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Müşterilerin finansal okuryazarlık düzeyine ait ekonomi yorumu kabiliyeti, finansal okuryazarlık düzeyleri ile çalışılan sektörler arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Bunun tam tersi olarak operasyonel işlem ve güvenlik faktörlerine yönelik olarak anlamlı bir ilişki kurulduğu gözlemlenmiştir.

Yatırımcıların finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi üzerine İstanbul ilinden rastgele katılımcı alınarak Ateş (2014) yapılan çalışmada; yatırımcıların yatırım kararı alırken başvurdukları kaynaklar %40,3 seviyesinde aile ve arkadaş tavsiyeleri, %22,3 seviyesinde internet, %13,4 seviyesinde bireysel analizler şeklinde sıralanmıştır. Kullanılan bilgi kaynakları ise; %2,2 firma finansal raporları, %3,5 medya, %3,5 aracı kurum analiz ve raporları olarak görülmüştür. Ankete katılan katılımcıların yapılmış olan finansal okuryazar skorlamasına göre %56,54'ünün finansal okuryazarlık seviyesinin yüksek, %43,46'sının ise düşük olduğu görülmüştür. Finansal okuryazarlık düzeyi ile yatırımcıların eğitim düzeyi, deneyimleri ve kararlar

alırken başvurdukları kaynaklar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Yatırımcıların demografik özellikleri, medeni durumları, yaşları ve finansal bilgi düzeylerine istinaden yapmış oldukları değerlendirmeler ile finansal okuryazarlık seviyesi arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Yapılan çalışmada kadınların erkeklere oranla, evli bireylerin bekâr bireylere, emeklilik çağına yaklaşmış olan yatırımcıların yeni iş hayatına girmiş olan yatırımcılara oranla daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip olduğu görülmüştür. Finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olması, yatırımcıların sergilemiş olduğu önyargıların düzeyini azaltmadığı, birçok önyargının finansal okuryazarlıktan bağımsız olduğu görülmüştür.

2.3.2. Uluslararası Yapılmış Araştırmalar

Danes ve Hira (1987) tarafından üniversite telefon rehberinden rasgele seçim yöntemi ile öğrenciler belirlenmiş ve telefon ile görüşmeler yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesini belirlemek üzere yapılmış olan çalışmada; öğrencilerin ellerinde mevcut olan parayı nasıl değerlendirecekleri nasıl yönetecekleri incelenmeye çalışılmıştır. Yapılan değerlendirmeler öğrencilerin bazı alanlarda yetebilecek bilgi düzeyine sahip olduğunu fakat genel finansal bilgi düzeyi açısından yetersiz olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Volpe vd. (1996) tarafından Chicago'daki bir üniversitede öğrencilerin yatırım yapmaya yönelik olarak finansal okuryazarlık seviyelerinin belirlenmesi üzerine yaptığı çalışmada; öğrencilerin finansal yatırımlar konusunda bilgilerinin düşük olduğu saptanmıştır. Cinsiyet açısından yapılmış olan karşılaştırmada erkeklerin bilgi düzeyinin kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde eğitim gören öğrencilerin diğer fakültede eğitim gören öğrencilere nazaran daha iyi seviyede bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir.

Chen vd. (1998) tarafından 14 üniversite ve koleji kapsayan (California, Florida, Kentucky, Massachutes, Ohio ve Pennsylvania bölgeleri içerisinde) bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada; öğrencilerin finansal kararlar alırken bu kararları almada finansal okuryazarlık seviyesinin ne oranda etkili olduğunu ölçmek adına bir çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada; öğrencilerin %53'ünün sorulan soruları doğru yanıtladığı görülmüştür. Bu yüzdeliğin dışında kalan öğrencilerin yanlış finansal görüşlerde olduğu ve yanlış kararlar alma eğiliminde oldukları gözlenmiştir.

Düşük bilgi seviyesine sahip olan katılımcılarında bilinçli kararlar alma yeteneklerinin sınırlandığı kanısına varılmıştır.

Hilgert vd. (2003)'nin ABD'de yaşayan hane halkının, finansal yönetimi: finansal bilgi ve finansal davranış arasındaki bağlantının değerlendirilmesine yönelik olarak yapılan çalışmada; finansal bilginin edinildiği ilk kaynağın aile olduğu görülmüştür. Aileden alınan bilgilerin hemen sonrasında kişinin zamanla kazanmış olduğu deneyimlerin katmış olduğu bilgi gelmektedir. Bir sonraki aşama olarak içerisinde bulunduğu ortam ve çevrenin etkisi ile birlikte medyanın da etkisinin görüldüğü tespit edilmiştir. Tasarruf etme ve eldeki kaynakların yatırım alanlarında değerlendirilmesine dair başarılı olan kişilerin de bu tür alanda yeteri kadar finansal bilgiye sahip olan katılımcıların olduğu gözlenmiştir. Çalışmanın sonucunda finansal bilgi ile finansal davranış arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Finansal eğitimin emeklilik planlaması üzerindeki etkisini nasıl olacağını gözlenebilmesi açısından ABD'de Clark vd. (2003) tarafından yapılan çalışmada; başarılı bir emeklilik planlamasının yapılabilmesi açısından finansal eğitimin gerekli olduğu kanısına varılmıştır. Finansal eğitime tabi tutulan katılımcıların tüketim ve emekliliğe yönelik tasarruflarını planlamada diğer katılımcılara kıyasla daha etkin davranışlar sergiledikleri gözlenmiştir.

Finansal okuryazarlık seviyesinin belirlenmesi üzerine Varcoe vd.'nin (2005) ABD'de okuyan lise öğrencilerine yönelik yapmış olduğu bir çalışmada; lise öğrencilerinin ders müfredatlarına ekonomi ile ilgili dersler ve konular eklenmesi ile öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinde gözle görülür bir artış olduğu gözlenmiştir. Finansal okuryazarlık seviyesinde artış görülen öğrencilerin davranışlarında da olumlu yönde değişiklikler olduğu gözlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesinin belirlenmesi üzerine Virginia Tech Kampüsü ve çevresindeki eyaletleri de kapsayan online anket uygulanarak çalışma yapılmıştır. Jorgensen (2007) tarafından yapılan çalışmada; öğrencilerin finansal bilgilerinin düşük olduğu ve buna bağlı olarak finansal tutum ve davranışlarında düşük olduğu gözlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin eğitim düzeyi yükseldikçe pozitif oranla okuryazarlık düzeyinin de önemli ölçüde yükseldiği görülmüştür. Ebeveynlerin de öğrenciler üzerinde finansal okuryazarlık düzeyini arttırıcı yönde bir etkisinin olduğu gözlenmiştir. Ayrıca finansal bilgi düzeyi yüksek

olan öğrencilerin finansal tutum ve davranış puanlarının da yüksek olduğu gözlenmiştir.

Finansal okuryazarlık eğitiminin finansal davranış üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla Mandell ve Klein (2009) tarafından lise öğrencileri üzerine yapılmış olan çalışmada; kişisel finans yönetimi dersi alan öğrencilerin o dersi almayan öğrencilere nazaran finansal okuryazarlık seviyesi yönünden yüksek derecede bir farklılığa rastlanılmamıştır. Finans yönetimi dersi alan öğrencilerin o dersi almayan öğrencilere kıyasla kendilerini daha tasarruf odaklı bulduğuna dair veriler tespit edilmiştir.

Finansal okuryazarlık düzeyinin kişilerin emeklilik planlaması üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla Lausardi ve Michel (2009) tarafından ABD’de yapılmış olan çalışmada; finansal okuryazarlık seviyesi arttıkça emeklilik planlaması yapanların da oranında yükselme olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmada finansal okuryazarlık seviyesindeki artışın finansal davranışlarla paralel bir şekilde artışa geçtiği gözlenmiş olup, katılımcıların doğru yanıtladığı soruların ağırlıklı olarak yüzdelik değerleri %91,8 oranında basit faiz bilgisinin, %69 bileşik faiz, %87,1 enflasyona dair ve %73,8 paranın zaman değerine dair sorulan sorularda başarı gösterdikleri belirlenmiştir.

Finansal Endüstri Düzenleme Kurumu tarafından yetişkin Amerikan vatandaşlarının finansal yeterlilik düzeyini belirlemek üzere yapılan çalışmada; yetişkin bireylerin finansal yeterlilik seviyesi düşük olarak ölçülmüştür. Ankete katılan bireylerin yarısının aylık bazda giderlerini karşılamada ve borçlarını ödemede zorluk çektiği görülmüştür. Katılımcılarda tasarruf ve ileriye yönelik olarak planlama açısından herhangi bir düşünce yapısı olmadığı tespit edilmiştir. Finansal ürünler hakkında bilgi sahibi olmadıkları gözlenmiştir (FINRA IEF, 2009: 24).

Finansal okuryazarlık seviyesinin, üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanımına dair etkilerinin ölçülmesine dair Robb ve Sharpe (2009) tarafından Midwestern Üniversitesi üzerine yapılmış olan çalışmada; finansal bilgi düzeyi daha yüksek olan üniversite öğrencilerinin bilgi açısından daha düşük seviyede bilgiye sahip öğrencilerin kredi kartı bakiyesi açısından anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olan öğrencilerin kredi kartı bakiyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Gençler arasındaki finansal okuryazarlık seviyesinin ölçülmesine yönelik olarak Lausardi vd. (2010)'nin ABD'de yapış olduğu çalışmada; finansal okuryazarlık bilgisinin gençler arasında düşük olduğu görülmüştür. Genç bireylerin 1/3'ünün temel faiz oranları, risk çeşitlendirme ve enflasyona dair bilgi düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Finansal okuryazarlık seviyesinin, aile fertlerinin eğitim düzeyi, cinsiyet ve ailenin finansal gelişmişliği ile pozitif ilişki içerisinde olduğu belirlenmiştir. Finansal okuryazarlık seviyesinin finansal davranışlar ve tasarruflar üzerinde yüksek oranda bir etkisinin olduğu gözlenmiştir. Bireylerin finansal yönetime dair becerilerinin iyileştirilmesinde ve tasarruf eğilimine yönelmelerine katkı sağlaması açısından pozitif bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Consumer Financial Education Body (CFEB) (2010) "İngiltere'de Tasarruf Davranışı ve Finansal Yetenek" adı altında bir çalışma yapmıştır. Yapılan bu çalışmada; bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin tasarruf yapmaya yönelik davranışlarında etkisinin olduğu bulunmuştur. Bireylerin finansal yönetim becerilerindeki gelişimlerin tasarrufa eğilimde pozitif yönlü bir etkisinin olduğu bulunmuştur.

Finansal Endüstri Düzenleme Kurumu (FINRA IEF) (2012) tarafından Amerikan yetişkinlerin finansal okuryazarlık seviyesinin ölçülmesine dair yapılan çalışmada; 2009 yılında yapılmış olan çalışmanın sonuçlarına benzer sonuçlar saptanmış olup, finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu görülmüştür. 2009 ile 2012 yılında yapılmış olan bu iki çalışmanın sonuçları karşılaştırılınca; 2012 de yapılan çalışmada bireylerin faturalarını ödemede daha fazla zorlandıkları görülmüştür. Kısa vadeli fonlara daha az yatırım yaptıkları, emekliliğe dair yapılan tasarruflarda daha az bir girişim olduğu ve iflas eden kişilerin sayısının daha fazla arttığı gözlenmiştir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla toplamda 18 ülkede (Avustralya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Fransa, İsrail, İtalya, Yeni Zelanda, Polonya, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, İspanya, Amerika Birleşik Devletleri'nin Flaman Topluluğu, Kolombiya, Hırvatistan, Letonya, Rusya Federasyonu ve Şanghay-Çin) bir çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmada katılımcıların %10'u kendilerine yöneltilmiş olan finansal okuryazarlığa dair soruların en zorları olarak belirlenmiş olan sorulara

doğru yanıtlar vermiştir. %15'i sorulan sorulara verdikleri cevaplar ile finansal okuryazarlık ölçeğinin performans taban seviyesinin daha altında kalmıştır. Farklı ülkelerdeki katılımcılar karşılaştırıldığında matematik ve okuma açısından benzer oldukları gözlenmiştir. Fakat finansal okuryazarlık yönünden farklılık göstermişlerdir. İtalya hariç olmak üzere diğer katılımcı ülkelerin finansal okuryazarlık seviyesinin cinsiyete bağlı olarak farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Aynı sosyo-ekonomik statüye sahip öğrencilerin OECD ülkeleri arasında finansal okuryazarlık seviyesi açısından farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Diğer ülkeler arasında (Kolombiya, Hırvatistan, Letonya, Rusya Federasyonu ve Şanghay-Çin) karşılaştırılma yapıldığında; Şanghay'ın finansal okuryazarlık puan ortalaması açısından ilk sırada olduğu görölmektedir. Letonya'nın finansal okuryazarlık finansal puan ortalamasının OECD ülkelerinin ortalamasına eşit olduğu sonucuna varılmıştır. Kolombiya'nın ise tüm katılımcı ülkeler arasında ekonomik yönden ve finansal okuryazarlık puan ortalaması açısından en düşük puana ortalamasına sahip olduğu görölmüştür. Hırvatistan ve Rusya'nın finansal okuryazarlık puan ortalamaları OECD ülkelerinin ortalamasından daha düşük olduğu görölmüştür (OECD, 2014: 13).

2.4. Finansal Okuryazarlıkla İlgili Faaliyetler

Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenebilmesi adına araştırmalar yapıldığı gibi aynı zamanda geliştirilebilmesi adına birçok ülke ve kuruluş tarafından da faaliyetlerde bulunulmuştur. Bunların başlıcaları aşağıda sıralanmıştır:

- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)
- Dünya Bankası (WBG)
- Avrupa Birliği (EU)
- Amerika Birleşik Devletleri (ABD)
- İngiltere
- Kanada
- Türkiye
- İrlanda
- Avustralya
- Yeni Zelanda
- İtalya

- Hollanda
- Çek Cumhuriyeti
- Macaristan
- CITI_FT Zirveleri Faaliyette bulunmuşlardır.

2.4.1. Türkiye’de Finansal Okuryazarlıkla İlgili Yapılan Faaliyetler

“TR32 Bölgesinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri” adlı proje Güney Ege Kalkınma Ajansı 2015 yılı doğrudan faaliyet desteği kapsamında desteklenmiştir. TR 32 bölgesindeki illerde (Aydın, Denizli, Muğla) yaşamını sürdüren bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin tespit edilmesi ve finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan bireylere finansal eğitim verilerek finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilmesi ve bölgenin kalkınmasına dolaylı olarak destek verilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda yapılan bu araştırmada öncelikle finansal okuryazarlık bütün boyutları ile (finansal tutum, davranış ve bilgi) ele alınıp bir ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır. Proje kapsamında öncelikle, TR32 bölgesinde finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek için ulusal ve uluslararası örneklerinden yararlanarak bir anket geliştirilmiş, ardından bu anket bölgeye uygulanarak finansal okuryazarlık düzeyi belirlenmiştir. Finansal okuryazarlığı düşük seviyede olan kişilere bir eğitim programı uygulanmış ve eğitimin finansal okuryazarlık seviyesini yükseltmedeki etkisi ortaya konulmuştur. Bu konuda eğitim alan kişilerin finansal okuryazarlık düzeyi yükselmiştir (Kaderli vd., 2016: 44).

Finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesine yönelik olarak Başbakanlık tarafından “Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları” konulu bir genelge 2014 yılının Haziran ayında Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konmuştur. Yayımlanmış olan genelge ile finansal ürün ve hizmetlerin belirli kesimlerin dışına çıkarak genele yayılması, tüm kesimlerin finansal sisteme dahil edilmesi, kullanılmakta olan ürün ve hizmetlerin kalitesinin ve kullanım sıklığının artırılması amaçlanmaktadır. Yapılan bu çalışma ile finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması ile birlikte finansal ürün ve hizmetlere erişimle birlikte kullanımlarının da artırılması hedeflenmektedir. Kurumların internet sitelerinde bireylere ve yatırımcılara yararlı olabilecek bölümlere yer verilmesinin yanı sıra finansal okuryazarlığa dair kitap ve çeşitli raporlara da yer verilmektedir (TCMB: Erişim Tarihi:21.04.2019).

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasına yönelik olarak bireylerin ve ailelerin bilinçlendirilmesi ve refahına katkıda bulunmak adına “Finansal Okuryazarlık” kitabını çıkarmıştır (Şarlak, 2011:18).

“İstanbul Finans Merkezi Yolunda Hedef 20 Kadın” projesi adı altında yirmi bin ev hanımına İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Sanat ve Meslek Edindirme Kursu (İSMEK) ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın ortak çalışması ile Doğu grubu sponsorluğunda “Para Durumu” platformu kapsamında eğitim verilmiştir (<http://www.ismek.ist>, Erişim Tarihi:21.04.2019).

Sermaye Piyasa Kurulu (SPK), tüketicileri ve yatırımcıları bilgilendirmek adına kendi web sitesi üzerinden akademik çalışma, makale, araştırma raporları, faaliyet raporu, kitapçık ve çeşitli yayınlar aracılığıyla bilgi vermektedir. Kurum tarafından bireylerin bilgi düzeylerinin artırılmasına yönelik olarak panel, konferans ve seminerler düzenlenmektedir (<http://www.spk.gov.tr>, Erişim Tarihi:21.04.2019).

Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu aracılığıyla bireylere finansa yönelik olarak eğitim vermekte ve sınav düzenleyerek sertifika vermektedir. Verilen bu lisans ile birlikte bireylerin, mesleki bilgi ve yetkinliklerinin artırılması, nitelikli işgücünün üst seviyelere taşınması amaçlanmaktadır. Ayrıca SPK tarafından kurulmuş olan “Yatırım Yapıyorum” başlıklı web sitesi ile bireylerin bilgileri sürekli yenilenmeye çalışılmakta, sermaye ve finans piyasaları hakkında bilgiler içermekte, yatırımcıların ihtiyaç duyabileceği tüm bilgileri uygulamalar aracılığıyla ulaştırmaktadır (<https://www.finansalegitim.gov.tr>, Erişim Tarihi:20.04.2019).

Borsa İstanbul, finansal alanda insan kaynakları yaratıp insan kaynaklarının etkinliğini ve verimliliğini arttırmaya yönelik olarak aracı kuruluşların çalışanlarına, borsada işlem gören şirketlerin çalışanlarına yönelik olarak eğitim programları düzenlemiştir. Yatırımcıları bilgilendirmeye yönelik olarak çeşitli haberleşme kanalları vasıtası ile yatırımcıların soru ve isteklerine yanıt vermek amacıyla Yatırımcı Bilgilendirme Hizmetleri Kurumsal İletişim Müdürlüğü bünyesindeki Yatırımcı Dayanışma Merkezi aracılığıyla hizmet vermiştir (Güler, 2015: 53).

Anadolu Üniversitesi ve Borsa İstanbul arasında imzalanan işbirliği protokolü ile sermaye piyasalarına yönelik olarak bilgi seviyesinin ve yatırım kültürünün

arttırılması amacıyla bireyleri bilgilendirmeye yönelik televizyon ve radyo programları hazırlanmıştır (www.bilincliyatirimci.org, Erişim Tarihi:21.04.2019).

Sermaye piyasalarının gelişimine katkı sağlamak, mesleki konularda üyeleri bilgilendirmek, haksız rekabeti önlemek amacıyla düzenleyici bir kuruluş olarak Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği (TPSB) kurulmuştur. Ağırlıklı olarak finansal eğitim faaliyetlerine önem vermektedir. Finansal eğitim aşamasında bir adım daha atabilmek ve daha geniş kesimlere ulaşabilmek adına “Param ve Ben” adlı internet sitesini kurmuştur. Bu program kapsamı altında bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini arttıracak bilgi ve videolara yer verilmiştir (http://paramveben.org, Erişim Tarihi:21.04.2019).

İstanbul’un bölgesel ve küresel bir finans bölgesi olmasını sağlamak amacıyla devlet tarafından “İstanbul Finans Merkezi Projesi” başlatılmıştır. Proje kapsamında “İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Stratejisi ve Eylem Planı” hazırlanmıştır. Bu plan ülkemizin bölgesel ve küresel bir finans merkezi haline gelmesine yönelik planları içermektedir. Planın içeriğinde öncelikli olarak ilköğretim düzeyinde olan öğrencilerin ders müfredatına temel finans derslerinin eklenmesi, finansal alanda insan kaynaklarının oluşturulması ve verimli hale getirilmesi, mesleki donanımların tespit edilip kazandırılması konusunda sorumlu kurum ve kuruluşların tespit edilerek gerekli çalışmaların yapılması planlanmaktadır (Güler, 2015: 58).

Bireylerin ve toplumun finansal okuryazarlık düzeyinin arttırılmasına yönelik olarak 2012 yılında “ekonomi ailede başlar” düşüncesi kapsamında Türkiye Ekonomi Bankası (TEB) tarafından “TEB Aile Akademisi” kurulmuştur. Giderlerin kontrolü, borç yönetimi, yatırım stratejileri ve çeşitli finansal konularda bilgi vermek amaçlanmıştır. Akademinin vermiş olduğu eğitimler ücretsiz olup hazırlanan eğitimler online olarak www.teb.com.tr adresinden verilmiştir (http://www.teb.com.tr, Erişim Tarihi:21.04.2019).

Tasarruf alışkanlığının çocuklara kazandırılması açısından İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve ING BANK ortak çalışması ile ilkokul öğrencilerine yönelik olarak “Turuncu Damla” finansal okuryazarlık programı yürütülmektedir. Program 2012-2013 eğitim döneminde başlamıştır. Proje kapsamında www.turuncudamla.com web sitesi kurulmuş olup çocuklara yönelik olarak online eğitimler vermeye başlanmıştır (http://www.turuncudamla.com, Erişim Tarihi:21.04.2019).

2009 yılının aralık ayında T.C. Kalkınma Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Visa Europe Türkiye, Habitat Derneği ve üye bankalar tarafından genç bireylerin kendileri için refah içinde yaşayabilecekleri finansal bir gelecek oluşturmaları ve sürdürülebilir bir kalkınma sürecine katkı sağlamaları açısından “Paramı Yönetebiliyorum Projesi” gerçekleştirilmiştir. Başlatılmış olan projede 15-30 yaş aralığındaki bireylere eğitim olanağı sunulması amaçlanmıştır. Projenin hedefleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Kişisel mali kaynakların bütçelenmesi,
- Finansal açıdan planlama yapma ve yönetme,
- Yolsuzluk ve kayıt dışı ekonomi ile mücadele etme,
- Finansal bilincin sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlaması.

Şeklinde sıralayabiliriz (<http://habitatderneği.org>, Erişim Tarihi:21.04.2019).

Kurulmuş olan www.paramiyonetebiliyorum.net sitesi üzerinden lise ve üniversite öğrencileri ile yetişkin ve girişimcilere online finansal eğitim imkanı verilmiştir (<http://www.paramiyonetebiliyorum.net>, Erişim Tarihi:21.04.2019).

Finansal Okuryazarlık Ve Erişim Derneği finansal okuryazarlığın gelişmesi adına birçok çalışma yapmıştır. Bu çalışmalardan birkaçı aşağıda yer almaktadır:

- Askerlere yönelik olarak “*Bireysel Bütçe Yönetimi*” finansal okuryazarlık eğitimini düzenlemiştir. Bu eğitim kara kuvvetleri komutanlığına bağlı askerlere verilmiştir. Ankara’da, Tuzla Piyade Okulu’nda, Isparta ve Eğirdir’de olmak üzere dört ayrı noktada düzenlenmiştir. 17 Aralık 2015 tarihinde subaylara finansal okuryazarlık eğitimi verilerek bütçe yönetiminin nasıl yapılması gerektiğine dair bilgiler verilmiştir. Yapılan bu çalışmada finansal bilincin artırılması adına ekosistem oluşturulmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte ülkemizde tasarruf oranlarının artırılmasına destek olunmaya çalışılmıştır (<http://www.fo-der.org>, Erişim Tarihi:10.06.2017).
- Finansal Okuryazarlık Ve Erişim Derneği’nin diğer bir çalışmasını “Evin Hesap Uzmanı Kadın” projesi adı altında vermiş olduğu finansal okuryazarlık eğitimleriyle yürütmüştür. Bu projede kadınların finansal okuryazarlık konusunda bilinçlenmesi amaç olarak ortaya konulmuştur. Projedeki asıl hedef kadınların ekonomiye aktif katılımı için finansal okuryazarlık seviyelerini olabildiğince yükseltmektir. Bu eğitimlerin içerik olarak bütçe oluşturmak,

harcamalardaki önceliklerin belirlenmesi ve oluşan borçların ödeme şekillerinin yönetimi konuları üzerine yoğunlaşmıştır. Eğitimin içeriğinde; banka kartı, kredi kartı, ön ödemeli kart, banka kredisi, sigorta, emeklilik için birikim, çeşitli yatırım araçları; fonlar, bireysel emeklilik gibi çeşitli konular bulunmaktadır (<http://www.fo-der.org>, Erişim Tarihi:10.06.2017).

- Finansal Okuryazarlık Ve Erişim Derneği'nin Türkiye'nin finansal okuryazarlık alanında önemli projelerinden biri "Paramı Yönetebiliyorum" çalışmasıdır. Türkiye'nin yanı sıra Avrupa'da 4 ülkede uygulanmaya başlanmıştır. Ülkemizin sürekli ve sürdürülebilir bir büyüme yakalayabilmesi, ülke ekonomisinin sağlam bir yapıya sahip olabilmesi açısından tasarrufların artırılması gerekliliklerinin yerine getirilmesi için finansal okuryazarlığın geliştirilmesi gerekmektedir. Bu gerekliliklerin gereğini yerine getirebilmek amacıyla böyle bir projeye adım atılmıştır. Verilen eğitimlerde gündelik hayatta gelir gider dengesi kurabilmek, nakit akışını düzenli takip edebilmek, geleceğe yönelik planlama ve birikim yapabilmek, doğru finansal ürünleri seçebilmek, hak ve sorumlulukları bilmek konuları üzerinde durulmuştur (<http://www.fo-der.org>, Erişim Tarihi:10.06.2017).
- FODER-ÇİMSA işbirliği ile 7-12 yaş arası çocukların katılım göstereceği "Yaz Çocukları" projesi kapsamında çocuklara finansal okuryazarlık eğitim verilmesi planlanmıştır.

Yukarıdaki çalışmalarda görüldüğü gibi günümüz koşullarında sadece ekonomi ile uğraşan kesim için değil birey ve aile için de bütçesini ayarlayabilmesi ve parasını yönetebilmesi önem arz etmektedir. Ülkemizde ve dünyada bireylerin eksik olan bu yönlerinin giderilebilmesi açısından yapılan çalışmalar her geçen gün biraz daha artarak refah seviyesinin üst düzeylere taşınabilmesi açısından bu tür çalışmalar devam edecektir.

2.4.2. Dünyada Finansal Okuryazarlıkla İlgili Yapılan Faaliyetler

Dünya üzerindeki birçok ülke, çocuk ve gençlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin gelişebilmesi açısından politikalar geliştirmişlerdir.

2.4.2.1. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

Günümüz koşullarında hızlı değişimlerin ve yeniliklerin yaşandığı aşikârdır. Bu koşullarda gençler daha karmaşık finansal ürün ve hizmetlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Genç nesillerin finansal farkındalıklarının oluşması ve bütçelerini doğru yönetebilmeleri, çözümler üretebilmeleri açısından OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) tarafından bireylere küçük yaşlardan itibaren finansal eğitim verilmesi ve finansal eğitimin zorunlu eğitim müfredatına dâhil edilmesi vurgulanmaktadır (<http://tedmem.org>, Erişim Tarihi:14.04.2019).

OECD'nin finansal eğitime dair yapmış olduğu proje 2006 yılında G-8 ülkelerinin maliye bakanları tarafından tanınmaya başlamıştır. OECD üzerinde çalışma başlatmış olduğu projeyi biraz daha genişleterek “*International Network on Financial Education (INFE)*” (Finansal Eğitim Uluslararası Ağı) ve “*International Gateway for Financial Education (IGFE)*” (Finansal Eğitim İçin Uluslararası Ana Geçit) başlıklı internet sitelerini faaliyete geçirmiştir. INFE sitesinin üyeleri arasında birçok ülkenin kamu kurumları yer almaktadır. Bu sitede bireylerin okuryazarlık düzeylerini ölçmelerine yarayacak anketlerde geliştirilmiştir (Gökmen, 2012: 81).

Yaş grubu 15 olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmeye yarayacak olan *Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programına (PISA)* (Programme for International Student Assessment) aynı anket yöntemini de yerleştirilmiştir. Anketler uluslararası düzeylere göre düzenlenmiştir (PISA, 2012: 11).

OECD'nin başlatmış olduğu eğitim projesi üç ana eksen üzerine kurulmuştur.

- 1- Uluslararası düzeyde işbirliği ve farkındalık seviyesinin artırılması,
- 2- Finansal eğitim ve farkındalık üzerine standart koruyucu faaliyetler,
- 3- Dünyanın her bir tarafında olacak şekilde finansal eğitim ve gelişim üzerine yapılan çalışmaların yayımlanması.

OECD finansal tüketicilerin korunması amacıyla ortak ilkeler oluşturması için *Finansal İstikrar Kurulu (FSB)* ve ilgili kurumlara çağrıda bulunmuşlardır.

2.4.2.2. Dünya Bankası (WBG)

Dünya bankası 2005 yılından bu yana tüketicilerin korunması ve finansal okuryazarlığa dair yasal altyapıların incelemesini ülkeler çapında yürütmektedir. 2010 yılının Kasım ayında tüketicinin korunması ve finansal okuryazarlık için küresel

program adı altında bir çalışma başlatmıştır. Başlatılmış olan bu programın temel amacı, finansal hizmetlerden faydalanmakta olan tüketicilerin korunması açısından ülkelere destek olmaktır. Program aynı zamanda özel sektör kurumları ile kamu sektör kurumlarını bir araya getirerek ayrı ayrı her ülkeye faydalı olabilecek en iyi çözümleri bulmaya çalışmaktadır.

Gerçekleştirilmeye çalışılan bu programın hedefleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (<https://www.worldbank.org>, Erişim Tarihi:15.04.2019):

- Tüketicilerin sahip oldukları hakları doğru zamanda ve doğru yerde kullanabilmeleri açısından finansal bilginin açık, anlaşılır ve karşılaştırma yapılabilir olması gerekmektedir.
- Tüketiciler açısından olumsuz sonuçlar doğurabilecek olan ticari uygulamaların sonlandırılması açısından karşıt programlar geliştirilmesi,
- Finansal kurumların tüketiciye zarar verecek yönde bir hata yapması durumunda tüketicilerin zararlarını kolay ve hızlı bir şekilde tazmin edebilecek mevzuatların geliştirilmesi,
- Finansal hizmetlerin amacına uygun bir şekilde kullanılabilmesi açısından tüketicilere destek olunması.

2.4.2.3. Avrupa Birliği (EU)

Avrupa Birliği 2007 yılından itibaren 180’i aşkın finansal okuryazarlığı geliştirici çalışmalar yürütmektedir. Avrupa Birliği finansal okuryazarlıkla ilgili geliştirici faaliyetleri *İç Piyasalar ve Hizmetler Genel Müdürlüğü* (Directorate-General Internal Market and Services) ve *Sağlık ve Tüketici Koruma Genel Müdürlüğü* (Directorate-General Health and Consumer Protection) birimlerinin desteği ile yürütmektedir. Avrupa komisyonu, bireylerin paralarını daha iyi yönetebilmeleri, finansal ürünler hakkında daha bilgili olmaları ve taraflarına sunulan finansal ürünler arasından maximum faydayı sağlayabilecek ürünü seçebilmelerini sağlamaya çalışmaktadır (Figueira, 2007: 2).

28 Mayıs 2007 tarihinde finansal okuryazarlığı geliştirmek başlığı altında konferans düzenlenmiş olup, bireylere faydalı ve işe yarar finansal eğitimlerin sunulması amaç olarak belirlenmiştir.

İç Piyasalar ve Hizmetler Genel Müdürlüğü ve İstihdam Genel Müdürlüğü, Sosyal İşler ve Eşit Fırsatlar birimleri ortaklığı ile 28 Mayıs 2008’de “*Finansal Erişim:*

Temel Finansal Hizmetlere Erişimi İyileştirmek” ana düşüncesini içeren bir konferans düzenlenmiştir.

“*Yetişkinler için çevrimiçi tüketici eğitimi araçları*”(development of online consumer education tools for adults) başlıklı siteyi 2003 yılında kurmuştur. Site hem tüketicilerin finansal hizmetleri anlamasına hizmet ederken hem de tüketici haklarını bildirmeye yönelik düzenlenmiştir.

2010 yılının Nisan ayında öğretmenlere yönelik olarak finansal okuryazarlık bölümü açılmıştır.

Avrupa komisyonu tarafından hazırlanan bir diğer çalışma da Avrupa Günlüğü adı altında bir kitapçığın yayınlanması olmuştur. Bu kitapçık ortaöğretim çağındaki öğrencilerin tüketici haklarını öğrenebilmelerini daha bilinçli bir şekilde hareket etmelerini sağlamak amacıyla çıkarılmıştır. Paranın idare edilmesi ve borçlanma konusunda da öğrenciler bilinçlendirilmeye çalışılmıştır (Gökmen, 2012:88).

Finansal eğitim girişimleri kapsamı altında bu alanda yeterli donanıma sahip bir kadro ve veri tabanı oluşturulmuştur. Uzman grup EGFE adı altında 30 Nisan 2008’de kurulmuştur. Bu grubun temel amacı, finansal konularda en iyi fikirleri ve uygulamaların alışverişini sağlamaktır. *Finansal Eğitim Avrupa Veri Tabanı EDFE* (European Database for Financial Education) adı altında kurulan veri tabanı ise finansal eğitim planlarını içeren elektronik bir kütüphane olarak kurulmuştur (Temizel vd., 2015: 6).

2.4.2.4. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

ABD’de finansal okuryazarlıkla ilgili çalışmalar 1990’lı yılların sonlarına doğru başlamıştır. ABD’nin finansal okuryazarlıkla ilgili olarak başlatmış olduğu ilk resmi çalışma 1995 yılında kurulmuş olan *Amerika Tasarruf Eğitimi Konseyi* (ASEC)’nin kurulmasıdır. Kamu ve özel sektörlerin işbirliği ile kurulmuştur. Tasarruf ve emeklilik planlamasının yapılması üzerine çalışmalar yürütmüştür. Bu çalışmanın ardından hazine müsteşarlığının bünyesinde Finansal Eğitim Ofisi kurulmuştur (FLEC, 2006: 4).

2003 yılında finansal okuryazarlığın geliştirilmesi ve toplumun finansal durumunun iyileştirilmesi adına Kongre tarafından *Finansal Okuryazarlık ve Eğitim Komisyonu* (Financial Literacy and Education Commission) kurulmuştur. Komisyon

bireylerin ve ailelerin finansal açıdan refaha ulaşmalarını amaçlayan “Finansal Okuryazarlık için Ulusal Strateji” başlığı altında bir rapor yayımlamıştır. 2006 yılında yayımlanmış olan bu raporun geliştirilmesi açısından 2011 yılında bir strateji uygulanmıştır(Sezer vd., 2015: 73).

Komisyon, Ulusal Finansal Eğitim Ağı (National Financial Education Network) tarafından oluşturulmuş olan veri tabanına da destek vermektedir.

2008 yılında Hazine Müsteşarlığı ve Tarım Bakanlığının işbirliği ile “Finansal Okuryazarlık ve Eğitimi Üzerine Ulusal Araştırma Sempozyumu” düzenlenmiştir.

Okullarda, üniversitelerde ve okul dışındaki bölgelerde mevcut olan finansal eğitim uygulamalarını ilerletebilmek ve yol gösterici olabilmek açısından Hazine Müsteşarlığı ve Eğitim Bakanlığı ortaklığında bir zirve gerçekleştirilmiştir (Gökmen, 2012: 92).

Bireylerin finansal konuları anlayarak bilinçli kararlar verebilmeleri, finansal okuryazarlık seviyelerini arttırarak finansal istikrara katkı sağlayabilmeleri amacıyla 29 Ocak 2010 yılında “Başkanın Finansal Yeterlilik Danışma Konseyi” kurulmuştur. Bu konseyin finansal eğitim faaliyetleri (PACFC, 2013: 6):

- Oluşturulmuş olan Benim Param Uygulaması ile finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilmesi ve geliştirilmesini sağlamak.
- Okul çağındaki bireylerin para yönetimi açısından eksikliklerinin giderilmesi amacıyla web sitesi (www.MoneyAsYouGrow.org) oluşturulmuştur.
- Çalışan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin geliştirilmesi açısından araştırma kaynaklarını ve uygulamaları içerisinde barındıran rehber bir çalışma oluşturulmuştur.

Finansal ürün ve hizmetlerin bireylerin yararı doğrultusunda kullanılması amacıyla ve tüketicilerin korunmasına yönelik olarak “Tüketici Finansal Koruma Bürosu” kurulmuştur. Amacına ulaşabilmesi amacıyla tüketicilere eğitim vermekte olup finans kuruluşlarının denetlenmesi yapılmaktadır (www.consumerfinance.gov, Erişim Tarihi:16.04.2019).

Öğretmen, öğrenci, tüketici ve toplum liderlerinin para biriktirme stratejileri konusunda finansal eğitim sağlamak amacıyla ABD Merkez Bankası (FED, Federal

Reserve Bank) tarafından “Building Wealth” internet sitesi kurulmuştur (Güler, 2015: 42).

Jumpstart Koalisyonu öğrencilerin liseden mezun olduktan sonra gerekli olan finansal bilgiye sahip olmalarını amaçlayan, kar amacı gütmeyen bir kuruluş olarak 1995 yılında kurulmuştur. Bu koalisyon iki yılda bir son sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek amacıyla sınav uygulamaktadır. İlk uygulamasını 1997 yılında yapmış ve bu uygulamayı devam ettirmiştir. Bu uygulamayı 2008 yılında üniversite öğrencilerine de uygulamaya başlamıştır (Cude vd.,2006: 103).

Amerikan vatandaşlarının finansal refah seviyesinin artırılması amacı ile Finansal Eğitim İçin Ulusal Vakfı (National Endowment for Financial Education NEFE) kurulmuştur. Kurulmuş olan bu organizasyon faaliyetlerine 1984 yılında başlamıştır. Tüketicilerin finansal konulara daha çok hâkim olabilmesi açısından programlar oluşturulmuştur. Yapılan bu organizasyon bireylere pratik bilgi ve finansal eğitim imkanı sunmaktadır. Bu sayede bireyler pratik bilgi açısından daha deneyimli ve şartlarını daha iyi bir şekilde kontrol altına alma imkanı sağlamaktadır. Bu programın temel amacı; hayatın her döneminde başta bireyler olmak üzere aileleri de dahil olmak üzere daha bilgili bir şekilde finansal kararlar almalarına yardımcı olmaktır (NEFE, Erişim Tarihi:16.04.2019).

2.4.2.5. İngiltere

İngiltere’de finansal okuryazarlıktan sorumlu olan kurum FSA’dır (Financial Services Authority). Finansal sistemin anlaşılmasını ve hizmetlerin aktif bir şekilde kullanmayı ve etkin tercihler yapabilmeyi amaçlanmıştır (Altıntaş, 2008: 115).

Bireylerin okuryazarlık seviyesini arttırmayı, etkin ve aktif işleyen bir finansal sistem ortaya çıkarmak amacıyla “Money Made Clear” sitesini kurmuştur. Sitenin içeriğinde finansal ürün ve hizmetlerin tanıtımı, bütçeleme, borçlanma ve emeklilik planlaması yapma gibi konular üzerine bilgi sunumu yapılmaktadır (Çolak, 2017:33).

FSA İngiltere’de her seviyede öğretmen ve öğrencilere yönelik olarak kişisel finans konusunda eğitim imkanı sunmak amacıyla finansal okuryazarlık girişimini finanse etmektedir (Çolak, 2017:33).

Toplumun finansal açıdan yeterliliğini geliştirmek amacını taşıyan “Tüketici Finansal Eğitim Kuruluşu” olarak (Consumer Financial Education Body) 2010 yılının

Nisan ayında hizmet vermeye başlamış olup 2011 yılının Nisan ayında “Parasal Danışma Hizmeti” (Money Advice Service) adını almıştır. Finansal eğitim, İngiltere çapında finansal konularda telefonla hizmet vermekte olup, 2012 yılının Nisan ayından başlamak üzere borç konularında verilen finansal danışmanlıkların koordinasyonu konusunda sorumluluklar yüklenmiştir (<http://www.moneyadviceservice.org.uk>, Erişim Tarihi:16.04.2019).

Çocukların ve gençlerin parasal yönetim konusunda, eğitim almaları açısından okullara yardımcı olan bağımsız bir vakıf olarak “Kişisel Finans Eğitim Grubu” (Personal Finance Education Group) hizmet vermektedir. Amacını gerçekleştirmek adına(Gökmen,2012:95).

- Parasal konuların öğretilmesi konusunda eğitimcileri desteklemek
- Finans konularını sevdirci eğitim kaynakları hazırlamak
- Mevcut politika ve uygulamaları ikna etmeye çalışmak; gibi çalışmaları yapmıştır.

2.4.2.6. Kanada

Kanada’da yapılan finansal okuryazarlığa dair çalışmalar genellikle geliri düşük olan ve finansal anlamda yardıma ihtiyaç duyan bireylerin bilgi sahibi olmalarını sağlamak yönünde olmuştur. Yapılan çalışmalarda asıl amaç tüketicilerin korunmasını sağlamak olmuştur.

Yoksulluk içerisinde yaşayan Kanadalıların ekonomik fırsatlarını geliştirmeye yönelik olarak 1986 yılında ulusal bir yardım kuruluşu olarak Prosper Canada kurulmuştur. Kuruluşun temel amacı; maddi açıdan korumasız olan Kanadalı vatandaşların finansal refahlarını geliştirmek için ihtiyaç duyulan finansal politikalara, programlara ve ürünlere erişimin sağlanmasıdır (<http://prospercanada.org>, Erişim Tarihi:20.04.2019).

Maliye Bakanlığı tarafından 2009 yılında finansal okuryazarlık görev grubu kurulmuştur. Kurulan bu grup Kanadalı vatandaşların finansal okuryazarlıklarını geliştirmek amacıyla ulusal bir strateji oluşturmak üzere Maliye Bakanına öneride bulunması amacıyla kurulmuştur.

2.4.2.7. İrlanda

Tüketicilerin finansal konularda farkındalığını ortaya koyabilmek adına Avrupa Birliği ve OECD ile ortak çalışma yapan Ulusal Tüketici Dairesi (National Consumer Agency) kurulmuştur. Bu kurum dışında finansal eğitim alanında faaliyet gösteren “Parasal Tavsiye ve Bütçeleme Hizmeti” (The Money Advice and Budgeting Service) kurumu da mevcuttur. Bu kurumun ana görevi paranın yönetilebilmesi konusunda eğitimler vermek olmuştur. Emeklilik hakkında halkın ileriye dönük planlar yapabilmesi ve bilgilendirilmesi açısından “Emeklilik Komitesi” (Pensions Board) kurulmuştur (<http://www.ccpc.ie>, Erişim Tarihi:20.04.2019).

2.4.2.8. Avustralya

Paranın en iyi şekilde kullanılabilmesi açısından Avustralyalı vatandaşlara hizmet vermek adına Money Smart web sitesi kurulmuştur. Temmuz 2008’den itibaren ASIC, finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. (<https://www.moneysmart.gov.au>, Erişim Tarihi:20.04.2019).

Finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması ve eğitim stratejilerinin uygulanabilmesi açısından Finansal Okuryazarlık Vakfı kurulmuştur. Vakıf, ilkokul çağlarından başlayarak eğitim müfredatına finansal eğitim ile alakalı konuların eklenmesini ve öğrencilerin bilgilendirilmesini savunmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin de bu konuda bilgilendirilmesi ve zaman içerisinde sistemin geliştirilerek mesleki eğitim programı adı altında işyerlerinde de uygulamaya konulmasını savunmuştur. Verilecek eğitimler, kurulması amaçlanan web siteleri ve diğer programların başarıya ulaşabilmesi açısından aksaklıklarında belirlenebilmesi amacıyla finansal eğitim ile ilgili kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması gibi konular üzerinde durulmuştur (Özgüler, 2013:45).

2.4.2.9. Yeni Zelanda

Finansal okuryazarlığın öneminin vurgulanması ve bu konuda ülke içi ve dışı olmak üzere yapılan çalışmaların incelenebilmesi açısından sempozyumlar düzenlenmiştir. Finansal okuryazarlığın geliştirilebilmesi, ülke vatandaşlarının bilinçli birer finansal okuryazar olabilmeleri, iyi eğitilmiş olabilmeleri ve doğru ve yerinde finansal kararlar verebilmeleri açısından ulusal bir strateji oluşturulması kararı alınmıştır (FLEC, 2006:8).

Emeklilik komisyonu tarafından Finansal Okuryazarlık başlığı altında zirveler gerçekleştirilmiştir. Zirvede finansal okuryazarlığın geliştirilmesine yönelik konular ele alınmıştır.

2.4.2.10. İtalya

İtalya Merkez Bankasının web sitesinde finansal eğitimle ilgili bölüme yer verilmiştir. Genç kesimlerin finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması açısından Eğitim Bakanlığı ile ortak bir çalışma yapılarak okul müfredatına finansal eğitime dair dersler konulmuştur (Gökmen, 2012:102).

2.4.2.11. Hollanda

Finansal eğitimle ilgilenen kurumlar arasında işbirliğini sağlamak amacıyla Hollanda Maliye Bakanlığı centiq adlı bir platform oluşturmuştur. Finansal eğitim alanında aktif olarak çalışan kurumlarla devletin yapmış olduğu çalışmaların bir araya getirilerek daha etkin bir çalışma olmakla beraber ulusal bir strateji oluşturulması amaçlanmıştır (Figueira, 2007:4).

2.4.2.12. Çek Cumhuriyeti

Maliye Bakanlığı tarafından ulusal finansal eğitim stratejisi geliştirilmiş bir sürümü hükümete sunulmuş olup bu sürüm kabul görmüştür. Yapılmış olan çalışma ile finansal eğitimin önemi vurgulanmış ve finansal eğitim açısından bir eylem planı sunulmuştur (Tomaskova vd., 2011:365).

2.4.2.13. Macaristan

Budapeşte Menkul Kıymetler Borsası tarafından Macaristan vatandaşlarının tasarruf etme davranışı kazanması ve parayı daha iyi bir şekilde yönetebilmesi amacıyla Kendine Güven Vakfı (Foundation for Financial Self Reliance) kurulmuştur. Vakfın temel amacı (Gökmen,2012:102):

- Finansal açıdan bireylerin kendilerine olan güvenini arttırmak,
- Her bireyin yaptığı davranıştan kendisinin sorumlu olduğunun anlaşılması,
- Bireylerin paraya olan bakış açılarında uzun dönemli değişiklikler yaratmak,
- Bireylerin, paralarını en iyi şekilde yönetebilmelerini sağlamak.

2.4.2.14. CITI-FT Zirveleri

Citigroup ve Financial Times ortaklığıyla gerçekleştirilen, finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması adına en iyi uygulama ve yeniliklerin geliştirilmesi

üzerine odaklanan küresel bir platform niteliğindedir. Her yıl değişen temalarla finansal okuryazarlığın farklı yönleri ele alınmaktadır (Güler, 2015:48). Belli başlı gerçekleştirilmiş olan konferanslar:

Tablo 2.1.

CITI-FT Zirvelerinde Gerçekleştirilen Konferanslar

Yıl	Yer	Konu
2004	Hong Kong	Asya Pasifikteki Kadınlar için Finansal Eğitimin Yükseltilmesi
2005	Malezya	Asya Pasifikteki Gençler ve Yetişkinlerde Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesi
2006	Kore	Gelecek Nesiller için Finansal Sağlık
2007	Hindistan	Finansal İlerleme ve Erişim için Ortaklıklar
2008	Çin	Finansal Savunmasızlığı Azaltmak: Yenilikler ve Etkileri
2009	Singapur	Geleceği Garantiye Almak: Finansal Olarak Sürdürülebilir Toplum Yaratmak
2010	Avusturalya	Para Yönetimi: Pozitif Finansal Davranışlara Yönlendirme
2011	Endonezya	Dezavantajlı Olanları Güçlendirmek: Finansal Okuryazarlık için Kapsamlı ve Yenilikçi Yaklaşımlar
2012	Filipinler	21. Yüzyılın Yaşam Becerisi olarak Finansal Yeterlilik
2013	Hong Kong	Finansal Yeterliliği İleriye Taşımak: Yenilikler, Ölçek ve Etkileri
2014	Malezya	Finansal Yeterlilik Aracılığıyla Fırsat Genişletmek: Kentsel Yenilikler ve Ortaklıklar

Kaynak: www.financialeducationsummit.org, Erişim Tarihi:20.04.2019

2.4.2.15. Merkez Bankalarının Finansal Eğitim Faaliyetleri

Dünya genelinde finansal okuryazarlık düzeyinin arttırılmasına yönelik olarak yapılan çalışmalar aşağıda Tablo 2.2.'de özetlenmiştir (Karataş, 2017:132):

Tablo 2.2.**Merkez Bankalarının Finansal Eğitim Faaliyetleri**

Merkez Bankası	Finansal Eğitim Faaliyeti	Hedef Kitle
Almanya Merkez Bankası	Finansal konularla ilgili olarak bilgi, öneri ve danışmanlık hattı hizmeti sunmakta olan iki internet portalına birçok finansal kurum ve kuruluşla birlikte içerik sağlamaktadır. www.kursraumgeld.de (Almanca) www.geldundhaushalt.de (Almanca)	Genel kamuoyu
Almanya Merkez Bankası	Yılda 30.000 ziyaretçi tarafından ziyaret edilen interaktif bir eğitim merkezi olan Para Müzesine sahiptir. Müzede özellikle fiyat istikrarı ve finansal istikrarın önemine vurgu yapılmakta ve para hakkında bilgi sunulmaktadır. Para müzesi genel ağ sitesi: www.geldmuseum.de	Genel kamuoyu
Almanya Merkez Bankası	Fiyat istikrarı, finansal istikrar ve para konularına ilişkin bilgilendirici kitapçıklar hazırlanmakta, her yıl güncellenerek bastırılmakta ve okullarda ücretsiz dağıtılmaktadır. "Der Euro. Unser Geld" (Almanca) "Geld & Geldpolitik" (Almanca)	Öğrenciler (ilkokul ve ortaokul)
Almanya Merkez Bankası	Fiyat istikrarı, para, bankacılık sistemi, Almanya Merkez Bankasının ekonomideki rolü ve Euro sisteme ilişkin yaklaşık 5 dakikalık eğitici animasyon filmler hazırlanmış, Banka Genel ağ sitesinde kamuoyu ile paylaşılmıştır. "Wie kommt das Geld in die Welt - Bargeld" (Almanca ve İngilizce) "Preisstabilität" (Almanca ve İngilizce)	Özellikle gençler olmak üzere genel kamuoyu
Almanya Merkez Bankası	Fiyat istikrarı, para ve kur konularında bilgi ölçen "Mission Bundesbank" isimli online oyun www.mission-bundesbank.de	Özellikle gençler olmak üzere genel kamuoyu
Amerikan Merkez Bankası	Ayrı bir internet portalı üzerinden kapsamlı bilgilendirme materyalleri, sınıf içi eğitim kitleri, posterler, oyunlar, testler paylaşılmaktadır. İçerik ve kaynak çeşidi oldukça zengin olup yaş gruplarına göre geliştirilmektedir. Sitede tüm bölge Fed'lerin faaliyetlerine ilişkin bilgi sağlanmaktadır. Sitede hedef kitle, kaynak türü, konu ve hangi derslerde işlenmesi için uygun olduğuna yönelik arama yapılabilmektedir. www.federalreserveeducation.org	Okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri, eğitimciler ve yetişkinler
Amerikan Merkez Bankası	Banka, ekonomi ve kişisel finansal eğitim kaynaklarını Twitter @FedEconEd üzerinden de paylaşmaktadır.	Genel kamuoyu

Tablo 2.2.**Merkez Bankalarının Finansal Eğitim Faaliyetleri (Devamı)**

Amerikan Merkez Bankası	Banka araştırmacıları liselerde kişisel finansal yönetim ve merkez bankasının ekonomideki rolü konularında sunumlar yapmaktadır. "FedEd Program" adı verilen programın başlıca konuları: finansal okuryazarlık, btçeleme, tasarruf, bankacılık, vergi, kredi, uzun dönemli finansal planlama ve Amerikan Merkez Bankasının ekonomideki etkileridir.	Öğrenciler (Lise)
Amerikan Merkez Bankası	Finansal okuryazarlık geliştirmeye yönelik olarak bilgilendirici eēitim materyalleri okullara, yerel yönetimlere, tüketiciler eēitmenleri ile finansal eēitim eēitmenlerine daēıtılmaktadır.	Öğrenciler, eēitmenler
Arjantin Merkez Bankası	"Programme of Financial and Economic Literacy" projesi öğretmenlere yönelik 40'ar saatlik ekonomi eēitimleri/alıştayları düzenlemektedir. Eēitim Bakanlıkınca belirlenen katılımcılar, katılımları sonucu ekstra puan ve sertifika alma hakkı kazanmaktadır. Projenin tüm Őehirlerde uygulanması planlanmaktadır. Ayrıca okullara yarım günlük bilgilendirme ziyaretleri düzenlenmektedir. Proje kapsamında finansal tabana yayılma konusu işlenmektedir.	Öğretmenler ve ğrenciler (Lise)
Arjantin Merkez Bankası	Geniş katılımlı fuarlarda (rneēin Uluslararası Kitap Fuarı) Banka adına bilgilendirme stantları kurulmakta, stantlarda ATM kullanımı, banka hesabı, elektronik ödemelerin faydaları vb. konularda bilgilendirme saēlanmakta, eēitim materyali daēıtılmakta ve katılımcılar için interaktif oyunlar sunulmaktadır.	Özellikle gençer olmak üzere genel kamuoyu
Arjantin Merkez Bankası	Bankanın finansal eēitim ve finansal tabana yayılmaya ilişkin olarak çocuklar, gençer ve öğretmenler için özel olarak oluřturduēu bir genel aē sitesi bulunmaktadır. www.bancocentraleduca.bcra.gov.ar çocuklar için bilmeceler, hikyeler, yapbozlar, testler, "Bunları Biliyor muydunuz?" bölümü (http://www.bcra.gov.ar/BCRAyVos/Ninos.asp) Gençer için finansal planlama ve "Bunları Biliyor muydunuz?" bölümü (http://www.bcra.gov.ar/BCRAyVos/Curiosidades_jovenes.asp) ğretmenler için 15 yaş üstü öğrenciler için uygulayabilecekleri sınıf içi faaliyetler, ekonomi ve finans konularına ilişkin filmler, haberler (http://www.bcra.gov.ar/BCRAyVos/Docentes.asp)	ğretmenler ve ğrenciler
Arjantin Merkez Bankası	Finansal sisteme yönelik finansal hizmetler ve bankacılık konularında bilgilendirme portalı bulunmaktadır. www.clientebancario.bcra.gov.ar	Genel kamuoyu
Avusturya Merkez Bankası	Bankanın ğrenciler, öğretmenler, eēitmenler ve genel kamuoyu için geliştirilmiş içerik sunan ayrı bir finansal eēitim genel aē sitesi bulunmaktadır. Sitede bilgilendirici eēitim materyalleri, oyunlar, testler, interaktif uygulamalar, sınıf içi eēitim kitleri, kısa filmler vb. kaynaklar yer almaktadır. Başlıca konu başlıkları: Merkez bankacılık, para politikası, fiyat istikrarı, finansal istikrar, finansal piyasalar, ödeme işlemleri. https://www.eurologisch.at/	Genel kamuoyu

Tablo 2.2.**Merkez Bankalarının Finansal Eğitim Faaliyetleri (Devamı)**

Brezilya Merkez Bankası	"BC Cidadania" Banka'nın 2003 yılından itibaren sürdürdüğü finansal eğitim programıdır. Programın genel ağ sitesi hesaplayıcılar ve konuları Bankaya gelen bilgi taleplerine göre şekillenen animasyon videoları içermektedir. Videoların dili düşük eğitim seviyesine sahip vatandaşların anlayabileceği ölçüde oldukça yalındır. İşlenen konulardan bazıları: Para, tasarrufun teşviki, basiretli borçlanma, finansal davranış değişiklikleri, finansal erişim. http://www.bcb.gov.br/pt-br/#!/n/PEF-BC	Özellikle düşük gelirli vatandaşlar olmak üzere genel kamuoyu
Endonezya Merkez Bankası	Banka Genel Ağ sitesinin "Kid's Corner" Bölümünde Bankanın tarihçesi, amacı, görev ve yetkileri, para, emisyon, enflasyon, döviz kuru, bankacılık düzenleme ve denetleme gibi konuları içeren bilgilendirici kısa çizgi seriler ve testler yer almaktadır.	Öğrenciler
Endonezya Merkez Bankası	"Museum Goes to School" programı kapsamında Banka uzmanları okullara giderek para, paranın tedavülü, zarar gören banknotların değişim süreci, merkez bankası, görev ve yetkileri, ticari bankalardan farkı gibi konularda bilgilendirici sunumlar yapmakta, öğrencilerden gelen sorular yanıtlanmaktadır.	Öğrenciler
Endonezya Merkez Bankası	Fiyat istikrarı, finansal istikrar ve ödeme sistemlerine ilişkin konularda detaylı bilgi sunmak üzere Banka İdare Merkezine haftanın iki günü belli saatlerde ziyaretçiler kabul edilmektedir.	Özellikle gençler olmak üzere genel kamuoyu
Filipinler Merkez Bankası	"Economic and Financial Learning Program" adı verilen bir finansal eğitim programı farklı hedef kitlelere yönelik çeşitli konularda içerik sunmaktadır. Program, öğrenciler, öğretmenler, eğitimciler, bankacılık sektörü çalışanları, medya mensupları, yerel yönetimler gibi çeşitli kitlelere merkez bankacılığı, Filipinler Merkez Bankasının ekonomideki rolü gibi konularda bilgilendirici bir kampanyayı içermektedir. Program kapsamında ayrıca katılım sağlanan "Financial Education Expo"da öğrenciler, öğretmenler, eğitimciler, kamu ve özel sektör çalışanları için 2-3 günlük finansal eğitim faaliyetleri sunulmaktadır. Bu fuar kapsamında finansal eğitim programlarına yönelik farkındalık artırılmak istenirken kişisel finansal bilinç ve kişisel finansal refahın önemine vurgu yapılmaktadır. Program kapsamında düzenlenen "Financial Learning Campaign" adlı kampanya ile yurt dışında çalışan vatandaşlar ve aileleri için tasarruf, yatırım ve girişimcilik konularında bilgilendirme yapılmaktadır. Programın bilinirliğini artırmaya yönelik 2016 yılında ilk kez düzenlenen Ekonomik ve Finansal Okuryazarlık Haftası'na katılım sağlanmıştır.	Genel kamuoyu
Filipinler Merkez Bankası	Talep edilen ekonomik ve finansal bilgilere tek elden ulaşılmasını sağlamak amacıyla kurulmuş olan "Economic and Financial Learning Center" isimli merkezde Banka faaliyetlerini ve Bankanın ekonomideki öneminin anlatıldığı bir sergi alanı, bilgi ve danışma masaları, kitap satış standları ile kütüphane yer almaktadır.	Genel kamuoyu

Tablo 2.2.**Merkez Bankalarının Finansal Eğitim Faaliyetleri (Devamı)**

Hindistan Merkez Bankası	Hindistan'da bankalar, "Finansal Okuryazarlık Merkezleri" (Financial Literacy Centres) açmak ve bu kapsamda ayda en az bir finansal okuryazarlık etkinliği yürütmek zorundadırlar. Farklı kurumlarca düzenlenen etkinliklerde hedef kitleye verilen mesajların standart olmasını sağlamak adına Banka, Finansal Okuryazarlık Rehberi (Financial Literacy Guide), Finansal Günlük (Financial Diary) ve 16 posterden (tasarrufun önemi, istek-ihtiyaç kavramları, finansal planlama, finansal sisteme dâhil olmanın önemi, basiretli borçlanma vb. konularda) oluşan bir set hazırlamıştır.	Finansal sistem dışında kalan kesim
Hindistan Merkez Bankası	Banka genel ağ sitesinde ayrı bir finansal eğitim bölümü (İngilizce dahil 13 dil seçeneği sunuyor) olarak tasarlanan bölümde çocuklar için kitapçıklar (bankacılık ve merkez bankası), eğitimciler için eğitim materyalleri ile girişimciler için "Girişimcilik Rehberi" yer almaktadır. https://rbi.org.in/FinancialEducation/Home.aspx	Çocuklar, Finansal Okuryazarlık Merkezleri eğitimcileri, girişimciler
Hindistan Merkez Bankası	"Project Financial Literacy" kapsamında bankalar, yerel yönetimler, okullar ve üniversitelerle iş birliği ile bankacılık sistemi ve merkez bankacılığına ilişkin sunumlar yapılmakta, kitapçıklar, broşürler ve filmler hazırlanmakta ve Banka genel ağ sitesi tanıtımı yapılmaktadır.	Öğrenciler, üniversite öğrencileri, kadınlar, düşük gelirli kesim, savunma personeli ve yaşlılar
Hindistan Merkez Bankası	Düzenlenen kompozisyon yarışmasında konular yaş gruplarına göre ayrıştırılmakta, her konuda ilk üç kompozisyona para ödülü verilmektedir. Kompozisyon konu başlıklarından bazıları: "Tasarrufun önemi", "Finansal okuryazarlığın önemi", "Neden bir banka hesabım olmalı?", "Kırsal Hindistan'ın gelişimde bankaların rolü", "Paralarımızı nasıl temiz tutarız?", "Finansal tabana yayılma", "Hindistan Merkez Bankasının hayatımızdaki önemi", "Hindistan Merkez Bankasının 75. yılı", "Hindistan'da merkez bankacılığın zorlukları ve fırsatları".	Öğrenciler
İngiltere Merkez Bankası	Bankanın temel eğitim merkezi Para Müzesi'dir. Müzede Banka tarihine ilişkin fotoğraf sergisi, nadir eserlerin sergilendiği sergiler, kumbara sergisi ve seramik kumbara atölyesi, finansal krizlere ilişkin interaktif zaman çizelgesi, hikaye anlatımları vb. yer almakta olup ayrıca para politikası, finansal krizler ve banknotlara ilişkin olarak uzmanlarla mülakat imkânı sunulmaktadır.	Genel kamuoyu
İngiltere Merkez Bankası	Para ve fiyat istikrarı konularına ilişkin videolar ile bilgi ve faaliyet kartlarından oluşan "Pounds & Pence" isimli eğitim paketine (İngilizce ve İskoç'ça) Banka genel ağ sitesinden ulaşılabilir. İçerik İngilizce, matematik, tarih, tasarım ve teknoloji, bilgi ve iletişim teknolojileri ve vatandaşlık derslerinde uygulanmaya imkân verecek şekilde hazırlanmaktadır.	Öğretmenler (9-11 yaş grubu çocuklar)

Tablo 2.2.**Merkez Bankalarının Finansal Eğitim Faaliyetleri (Devamı)**

İngiltere Merkez Bankası	Fiyat istikrarına ilişkin olarak The Times iş birliği ile "Target Two Point Zero" yarışmasında katılımcılar ekonominin genel görünümü ile fiyat gelişmelerini değerlendirerek İngiltere Merkez Bankası Para Politikası Kurulu rolünü üstlenerek karar almaktadırlar. Yarışmaya katılacaklar için Banka tarafından bilgi kaynakları sunulmaktadır. http://www.bankofengland.co.uk/education/Documents/targettwopointzero/resourcemanual.pdf	16-18 yaş grubu çocuklar
İngiltere Merkez Bankası	Knowledge Bank, İngiltere Merkez Bankasının, Banka, ekonomi, ekonomi tarihi, para ile bankacılık ve finansal sistem konularında basit anlatımlarla bilgi sağlayan web sayfasıdır. http://edu.bankofengland.co.uk/knowledgebank/	Özellikle gençler olmak üzere genel kamuoyu
İspanya Merkez Bankası	Finansal sistem, fiyat istikrarı, finansal istikrar ve ödeme sistemlerinin istikrarı konularına ilişkin bilgilendirme portalı bulunmaktadır. aualavirtual.bde.es (İspanyolca)	Çocuklar ve gençler
İtalya Merkez Bankası	Gönüllü öğretmenlere 20 Bölge Şubesi aracılığıyla finansal eğitim vermekte ve öğrenciler için eğitim materyali sağlamaktadır. İlkokul, ortaokul ve lise öğrencileri için anlatım dili ve içeriği geliştirilmiş üç kitapçık hazırlanmıştır. Kitapçıklarda genel olarak para, paranın tarihi, merkez bankacılığı ve ödeme araçları konuları işlenmektedir. Kitapçıklar İtalyanca ve Almanca (Kuzey İtalya'da yaşayan Alman azınlık için) dillerinde hazırlanmıştır. Kitapçık görme engelliler için audio video formatına da dönüştürülmüş, işitme engelliler için vücut dili kullanılarak okunmuş ve Genel Ağ sitesine ve youtube kanalına eklenmiştir.	Öğretmenler ve onlar aracılığıyla öğrenciler (ilkokul, ortaokul, lise)
İtalya Merkez Bankası	Banka Genel Ağ sitesinde şeffaflığın ve finansal okuryazarlığı geliştirme çabalarının bir gereği olarak yetişkinlere yönelik bilgilendirici materyaller (banka hesabı, ipotekli ev kredisi, tüketici kredisi vb. konularda) yer almaktadır. Materyallerin içeriği Finansal Eğitim Bölümünün "Finansal Tüketici Şikayetleri" kısmına gelen başvurulara göre belirlenmekte ve güncellenmektedir. İtalyanca ve Almanca kitapçıklar online olarak Banka Genel Ağ sitesinde yer almakla birlikte Merkez Bankası Şubelerinde ve banka şubelerinde talep eden müşterilere iletilebilmek üzere bulundurulmaktadır.	Yetişkinler
İtalya Merkez Bankası	Devlet televizyon kanalı Rai ile ilk olarak 2008 yılında bir iş birliği yapılmış ve bu kapsamda ortaokul öğrencileri için çizgi filmler, lise öğrencileri içinse bir belgesel serisi hazırlanmıştır. Paranın tarihi, merkez bankasının rolü, Euro ve Euro Bölgesi, bütçe yönetimi ve tasarruf videolarda ele alınan konulardan bazılarıdır.	Öğrenciler

Tablo 2.2.**Merkez Bankalarının Finansal Eğitim Faaliyetleri (Devamı)**

İtalya Merkez Bankası	Banka, Torino’da düzenlenen Uluslararası Kitap Fuarına son beş yıldır katılım sağlamaktadır. Fuarda Banka adına bir stand kurulmakta, eğitim materyalleri dağıtmakta, ekranlarda Bankaca hazırlanan eğitim videoları gösterilmekte ve okulların rezervasyon yaptırarak katılabilecekleri seminerler düzenlenmektedir. Seminer konularından bazıları: banknotlar, banknotların güvenlik özellikleri, doğru finansal davranışlar, ekonominin işleyişi, ödeme sistemleri ile kara para aklanmasına karşı Bankanın işlevleri.	Özellikle gençler olmak üzere genel kamuoyu
Malezya Merkez Bankası	"Program Pendidikan Pengguna" (<i>bankacılık</i>) Bankanın "Tüketici Eğitimi Programı" kapsamında hazırlanan genel ağ sitesi Malezya dili ve İngilizce dillerinde terimler sözlüğü, sıkça sorulan sorular, hesaplayıcılar, videolar ve ipuçları gibi çeşitli içerikler sunmaktadır. İşlenen konulardan bazıları: Finansal planlama, finansal ürün ve hizmetler, İslami bankacılık http://www.bankinginfo.com.my/	Genel kamuoyu
Malezya Merkez Bankası	"Program Pendidikan Pengguna" (<i>sigortacılık</i>) Sigortalamaya ve sigortalamadan ötürü doğan hak ve yükümlülüklerle ilişkin bilgilendirici içerik sunmaktadır. www.insuranceinfo.com.my/	Genel kamuoyu
Malezya Merkez Bankası	duitsaku.com adresinden ulaşılabilen Site, iki farklı yaş grubuna İngilizce ve Malezya dilinde testler, bulmacalar, oyunlar, hesaplayıcılar, terimler sözlüğü, tartışma forumları, animasyon videolar (paranın tarihi, bütçeleme, kredi, finansal hedef koyma, tasarruf ve yatırım gibi) vb. içerik sunmaktadır.	Çocuklar (7-12 ve 13-17 yaş grubu)
Nijerya Merkez Bankası	Şikâyet mekanizması, finansal okuryazarlığın önemi, Banka müşterilerinin hak ve yükümlülükleri, finansal sistem konularına ilişkin düzenlenen finansal farkındalık kampanyası kapsamında 12 eyalet ve 6 bölgede çalıştaylar düzenlenmiştir.	Genel kamuoyu
Nijerya Merkez Bankası	"School Reach Out & Mentoring Programme" Bankers’ Committee iş birliği ile doğru finansal alışkanlıkların çocukluktan edinilebilmesi amacıyla öğrencilere yönelik olarak düzenlenen birtakım etkinliklerden oluşmaktadır. İşlenen konulardan bazıları: Finansal farkındalık, tasarruf, finansal tüketicinin hak ve yükümlülükleri. Etkinliklerden bazıları: “Global Money Week” (2013 ve 2014) “World Savings Day”(tasarruf ve yatırımın önemi vurgusuyla) TV, radyo ve gazetelerde yer almak üzere verilen mülakatlar (tüketici hak ve yükümlülüklerine ilişkin)	Çocuklar
Polonya Merkez Bankası	28-29 Eylül 2006 tarihinde New York Fed ve Avrupa Merkez Bankası iş birliğiyle düzenlenen "Merkez Bankalarının Ekonomi ve Finansal Eğitimdeki Rolü" isimli uluslararası bir konferans merkez bankacılar, akademisyenler ve uluslararası eğitimcileri bir araya getirmiştir.	Merkez bankacılar, akademisyenler ve uluslararası eğitimciler

Tablo 2.2.**Merkez Bankalarının Finansal Eğitim Faaliyetleri (Devamı)**

Polonya Merkez Bankası	National Federation of Associations Universities of the Third Age iş birliği ile hazırlanan "Finanse Seniors" projesi hedef kitleye yönelik konferans ve çalıştaylar düzenlemekte, finansal ürünlerin güvenli bir şekilde kullanılmasına ilişkin bültenler ve ücretsiz danışma hattı sunmaktadır. Proje ile yaklaşık 5.000 yaşlıya ulaşılmıştır. www.federacjautw.pl/fds	Yaşlılar
Polonya Merkez Bankası	İlki 2006'da yayımlanan "The Great Economic Knowledge Test" isimli bir yarışma 2012'den beri her yıl düzenlenmekte ve TVP1 isimli devlet kanalında prime-time kuşağında yaklaşık 2 milyon izleyici tarafından izlenmektedir. Ekonomi ve finans konularına ilişkin sorular içeren teste politikacılar, ünlüler, öğrenciler gibi çok çeşitli bir katılım sağlanmaktadır. Yarışma programını gerçek hayattan finansal sorunların eğlenceli bir dille anlatıldığı bir TV dizisi izlemektedir. Programların finansal farkındalığı artırması amaçlanmaktadır. http://wtwe.tvp.pl/17564564/serial	Genel kamuoyu
Polonya Merkez Bankası	Think Global Company iş birliği ile Aralık 2013'ten itibaren Wikipedia'da Polonya dilinde yer verilmiş olan ekonomi ve finans terimleri gözden geçirilmiş ve içerik zenginleştirilmiştir. "Projekt Wiki-Ekonomia" projesinde Banka uzmanları ve akademisyenler görev almıştır.	Genel kamuoyu
Polonya Merkez Bankası	Uyuşturucu madde bağımlılığını önleme ve rehabilitasyon merkezi iş birliği ile finansal becerilerin artırılmasına yönelik bir proje düzenlenmektedir.	Bağımlılar ve evsizler
Polonya Merkez Bankası	"Moje Finanse", Kronenberg Foundation by Citibank (özel sektör) ve Junior Achievement Foundation Poland (sivil toplum kuruluşu) iş birliği ile 2004 yılında hazırlanan bir eğitim projesidir. Proje yarı yarıya özel sektör kuruluşu ve Banka tarafından finanse edilmekte ve STK tarafından yürütülmektedir. Amaç öğretmenler vasıtasıyla öğrencilere ulaşmak olup proje kapsamında 2004-2015 yılları arasında 16.700 öğretmen finansal konularda eğitilerek 1,1 milyon öğrenciye ulaşılmıştır. Proje genel ağ sitesinde eğitici materyaller ile testler ve yarışmalara yer verilmiştir. Ayrıca danışmanlık alma imkânı bulunmaktadır. http://www.moje-finanse.junior.org.pl/	Öğretmenler ve öğrenciler (17-19 yaş)
Polonya Merkez Bankası	"BAKCYL" projesi kapsamında bankacılık sektöründen birçok gönüllü, Warsaw Banking Institute tarafından öğrencilere finansal eğitim verebilmeleri için eğitilmiştir. Proje başlangıcından itibaren 200 gönüllü eğitilerek okullarda 23.000 öğrenciye 1.040 ders saati eğitim verilmiştir. http://bakcyl.wib.org.pl/ Projede Bankalar Birliği ve Eğitim Bakanlığı iş birliği de sağlanmıştır. Proje, Leaders of the World Banking yarışmasında kurumsal sosyal sorumluluk alanında ödül almıştır.	Öğrenciler (ortaokul)

Tablo 2.2.**Merkez Bankalarının Finansal Eğitim Faaliyetleri (Devamı)**

Polonya Merkez Bankası	Bankanın özellikle bankacılık ve finans konularında olmak üzere 136.000 kitaplık kamuoyuna açık bir kütüphanesi bulunmaktadır.	Genel kamuoyu
Polonya Merkez Bankası	Banka uzmanlarınca tasarruf, emeklilik dönemi planlaması, güvenli yatırım gibi konularda gazete, radyo ve televizyon kanallarına bilgilendirici mülakatlar verilmektedir.	Özellikle işçiler, yaşlılar ve emekliler olmak üzere genel kamuoyu
Rusya Merkez Bankası	Eğitim ve Bilim Bakanlığı ile iş birliği ile 2016 yılında "Temel Finansal Okuryazarlık" isimli bir çalışma seti hazırlanmıştır.	Öğretmenler
Rusya Merkez Bankası	Finansal Okuryazarlık Haftası'na 2015'ten itibaren katılım sağlanmaktadır.	Öğrenciler
Rusya Merkez Bankası	Banka genel ağ sitesinde borsa ve yatırım hesapları, hayat sigortası, mikro finans, kişisel finansal planlama gibi konularda bilgilendirme metinlerine yer verilmektedir.	Yetişkinler
Yeni Zelanda Merkez Bankası	Finansal planlama, yatırım, risk ve ödül gibi konulara ilişkin hazırlanan "Skint to Mint" adlı kutu oyunu ülke genelindeki ortaokul öğrencilerine dağıtılmaktadır.	Öğrenciler (ortaokul)
Yeni Zelanda Merkez Bankası	Fiyat istikrarı, finansal istikrar ve finansal kavramları açıklamaya yönelik olarak Banka yöneticilerinin mülakatlarından oluşan "On the Money" isimli eğitim videoları serisi hazırlanmaktadır. http://www.rbnz.govt.nz/education/on-the-money-video-series	Öğrenciler
Yeni Zelanda Merkez Bankası	"Upside, downside: a guide to risk for savers and investors" adlı kitapçık Tasarruf, yatırım ve girişimciliğe ilişkin keyifli bir anlatımı sunmaktadır. http://www.rbnz.govt.nz/-/media/ReserveBank/Files/Publications/Factsheets%20and%20Guides/guide-upside-downside-a-guide-to-risk-for-savers-and-investors.pdf	Girişimciler
Yeni Zelanda Merkez Bnk.	Banka müzesine gerçekleştirilen okul ziyaretlerinde yaş gruplarına göre uyarlanmış para, fiyat istikrarı, finansal istikrar konulu sunumlar yapılmaktadır.	Öğrenciler (ortaokul, lise ve ekonomi öğrencileri)

Kaynak: Karataş, 2017:132

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK SEVİYELERİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bu bölümde Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesinin belirlenmesi, öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri ile finansal tutum ve davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik araştırma bulguları analiz edilmiştir.

3.1. Araştırmanın Verileri

Belirlenen amaçlar ve ilgili literatür doğrultusunda 4 bölüm, 24 sorudan oluşan bir anket oluşturulmuştur. Anketin ilk bölümünde katılımcıların genel bilgilerini (yaş, cinsiyet, öğrenim görmekte olduğu sınıf ve bölüm, aylık gelir v.s.) elde etmemize yarayacak sorular hazırlanmıştır. İkinci bölümde katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik sorular hazırlanmıştır. Üçüncü bölümde katılımcıların finansal davranışlarını belirlemeye yönelik sorular hazırlanmış olup dördüncü bölümde ise katılımcıların finansal tutumlarını belirlemeye yönelik sorular hazırlanmıştır.

Anket soruları hazırlandıktan sonra anketin Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğrencilerine uygulanabilmesi için üniversitenin etik kurulundan ve idari birimlerinden izinler alınmıştır. Bu izin çerçevesinde 2018-2019 öğretim yılının bahar döneminde Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğrencilerine anket uygulanmıştır.

3.2. Araştırmanın Araç ve Yöntemi

Bu araştırma; üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesini belirlemek, finansal okuryazarlık düzeyi ile finansal tutum ve davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu kavramlar arasındaki ilişkinin ortaya konabilmesi açısından “Kolayda Örneklem Yöntemi” ile seçilen üniversite öğrencilerine anket yöntemi uygulanmıştır. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi araştırmanın evreni olarak kabul edilmiştir. Anketler birden çok fakültenin ve yüksekokulların öğrencilerine uygulanmıştır. 1000 öğrenciye anket uygulanmıştır. Uygulanan anketlerden geçersiz olanları değerlendirmenin dışında tutularak 930 anket

değerlendirme kapsamına alınmıştır. Uygulanan anketler arasından geçerli olarak kabul edilenler SPSS istatistik programına kaydedilmiştir. Ankette yer alan sorulara verilen yanıtlar frekans analizi ve yüzdelik dilimlerle ifade edilmiştir. Ankette verilen cevapların sınıf, yaş ve cinsiyet gibi değişkenlerle ilişkilendirilebilmesi açısından T-testi, Anova Testi ve Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın temel amaçları çerçevesinde oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Hipotez 1 (H1): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesi düşüktür.

Hipotez 2 (H2): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi cinsiyetlerine, öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye, öğrenim gördükleri sınıfa, yaş gruplarına ve not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 2a (H2a): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 2b (H2b): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, öğrenim gördükleri fakülteye/yüksekokula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 2c (H2c): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 2d (H2d): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 2e (H2e): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 3 (H3): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları cinsiyetlerine, öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye/yüksekokula, öğrenim gördükleri sınıfa, yaş gruplarına ve not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 3a (H3a): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 3b (H3b): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları, öğrenim gördükleri fakülteye/yüksekokula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 3c (H3c): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları, öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 3d (H3d): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları, yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 3e (H3e): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları, not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 4 (H4): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları cinsiyetlerine, öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye, öğrenim gördükleri sınıfa, yaş gruplarına ve not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 4a (H4a): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 4b (H4b): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları, öğrenim gördükleri fakülteye/yüksekokula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 4c (H4c): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları, öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 4d (H4d): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları, yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 4e (H4e): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları, not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 5 (H5): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Hipotez 6 (H6): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Hipotez 7 (H7): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları ile finansal davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

3.4. Araştırmanın Analiz ve Bulguları

Analiz bulguları aşağıda tablolar halinde sunulmuş olup, tablolar ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

3.4.1. Araştırmada Yer Alan Öğrencilere Ait Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %0,3'ünü 3 kişi ile 18 yaşından küçük, %95,7'sini 890 kişi ile 18-25 yaş arası, %3,4'ünü 32 kişi ile 26-35 yaş arası ve %0,5'ini 5 kişi ile 36 yaşından büyük olan öğrenciler oluşturmaktadır. Ankete katılan katılımcıların büyük çoğunluğunu Tablo 3.1.'de görüldüğü üzere 18-25 yaş grubu arasında olan öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 3.1.

Katılımcıların Yaş Grubu Dağılımına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde Dağılımı (%)
18'den Küçük	3	0,3
18-25	890	95,7
26-35	32	3,4
36 ve üstü	5	0,5
Toplam	930	100,0

Tablo 3.2.'de görüldüğü üzere katılımcıların %55,7'sini 518 kişi ile kadınların, %43,7'sini 412 kişi ile erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların çoğunluğunu kadınların oluşturduğu söylenebilir.

Tablo 3.2.

Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde Dağılımı (%)
Kadın	518	55,7
Erkek	412	44,3
Toplam	930	100,0

Tablo 3.3.'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin fakültelere/yüksekokullara göre dağılımı; %9,1'ini 85 kişi Fen Edebiyat Fakültesi, %0,6'sını 6 kişi Güzel Sanatlar Fakültesi, %5,2'sini 48 kişi Ziraat Fakültesi, %8,1'ini 75 kişi Antakya Meslek Yüksekokulu, %9,8'ini 91 kişi Kırıkhan Meslek Yüksekokulu, %5,4'ünü 50 kişi Eğitim Fakültesi, %5,3'ünü 49 kişi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, %56,6'sını 526 kişi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Yaptığımız frekans analizinde İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin yoğun olduğu görülmüştür. Çoğunluğun bu fakülteden olması en

kalabalık fakültelerden biri olmasından kaynaklanmaktadır. Uygulanan anketlerin fakülte/yüksekokul dağılımına göre homojen bir yapıda olmayışının nedeni tüm öğrencilere ulaşamamış olması ve okulların öğrenci sayılarının farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 3.3.

Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Fakültelelere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Fakülte	Frekans	Yüzde Dağılım (%)
Fen Edebiyat Fakültesi	85	9,1
Güzel Sanatlar Fakültesi	6	0,6
Ziraat Fakültesi	48	5,2
Antakya Meslek Yüksekokulu	75	8,1
Kırıkhan Meslek Yüksekokulu	91	9,8
Eğitim Fakültesi	50	5,4
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	49	5,3
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	526	56,6
Toplam	930	100,0

Tablo 3.4.'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre dağılımları; %3,2'sini 30 kişi Antrenörlük Bölümü, %0,1'ini 1 kişi Arkeoloji Bölümü, %0,5'ini 5 kişi Aşçılık Bölümü, %0,5'ini 5 kişi Bahçe Bitkileri Bölümü, %2'sini 19 kişi Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümü, %1'ini 9 kişi Bilgisayar Teknolojileri Bölümü, %3,9'unu 36 kişi Bitki Koruma Bölümü, %5,7'sini 53 kişi Büro Yönetimi Bölümü, %3,5'ini 33 kişi Dış Ticaret Bölümü, %2'sini 19 kişi Edebiyat Öğretmenliği Bölümü, %1,3'ünü 12 kişi Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü, %0,3'ünü 3 kişi Gıda Mühendisliği Bölümü, %0,1'ini 1 kişi Grafik Bölümü, %16,6'sını 154 kişi İktisat Bölümü, %3,2'sini 30 kişi İngiliz Edebiyatı Bölümü, %2,3'ünü 21 kişi İnşaat Teknolojileri Bölümü, %20,2'sini 188 kişi İşletme Bölümü, %4,8'ini 45 kişi Muhasebe Bölümü, %0,2'sini 2 kişi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü, %0,5'ini 5 kişi Resim Bölümü, %19,8'ini 184 kişi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, %3,9'unu 36 kişi Sınıf Öğretmenliği Bölümü, %3,8'ini 35 kişi Tarih Öğretmenliği Bölümü ve %0,4'ünü 4 kişi Tarım Ekonomisi Bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. Bölüm dağılımında tüm öğrencilere ulaşamadığından homojen bir dağılım olmamıştır.

Tablo 3.4

Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Bölüm	Frekans	Yüzde Dağılım (%)
Antrenörlük	30	3,2
Arkeoloji	1	0,1
Aşçılık	5	0,5
Bahçe Bitkileri	5	0,5
Beden Eğitimi Öğretmenliği	19	2,0
Bilgisayar Teknolojileri	9	1,0
Bitki Koruma	36	3,9
Büro Yönetimi	53	5,7
Dış Ticaret	33	3,5
Edebiyat Öğretmenliği	19	2,0
Fen Bilgisi Öğretmenliği	12	1,3
Gıda Mühendisliği	3	0,3
Grafik Bölümü	1	0,1
İktisat	154	16,6
İngiliz Edebiyatı	30	3,2
İnşaat Teknolojileri	21	2,3
İşletme	188	20,2
Muhasebe	45	4,8
Psikolojin Dan. Ve Rehberlik	2	0,2
Resim Bölümü	5	0,5
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	184	19,8
Sınıf Öğretmenliği	36	3,9
Tarih Öğretmenliği	35	3,8
Tarım Ekonomisi	4	0,4
Toplam	930	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre dağılımları, Tablo 3.5.'de yer almaktadır. Katılımcıların %29,8'ini 277 kişi ile 1. sınıf öğrencileri, %31,3'ünü 291 kişi ile 2. sınıf öğrencileri, %17,4'ünü 162 kişi ile 3. sınıf öğrencileri ve 21,5'ini 200 kişi ile 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Rastgele örneklem yöntemi ile seçilen katılımcılar içerisinde çoğunluğu 2. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Dağılımlara bakıldığında sınıflar arasındaki dağılımın homojen olmadığı görülmektedir. Dağılımın bu şekilde olmasının sebebi tüm öğrencilere ulaşılamamış olmasıdır.

Tablo 3.5.

Katılımcıların Öğrenim Görmekte Olduğu Sınıflara Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Sınıf	Frekans	Yüzde Dağılım (%)
1.Sınıf	277	29,8
2.Sınıf	291	31,3
3.Sınıf	162	17,4
4.Sınıf	200	21,5
Toplam	930	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel not ortalamaları açısından dağılımları Tablo 3.6.'da yer almaktadır. Katılımcıların %16,2'sini 151 kişi ile 2,00 not

ortalamasına sahip öğrenciler, %71,1'ini 661 kişi ile 2,01-3,00 arası not ortalamasına sahip öğrenciler, %12,7'sini 118 kişi 3,01-4,00 not ortalamasına sahip öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 3.6.

Katılımcıların Genel Not Ortalamasına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Genel Not Ortalaması	Frekans	Yüzde Dağılım (%)
2.00'dan az	151	16,2
2.01-3.00 arası	661	71,1
3.01-4.00 arası	118	12,7
Toplam	930	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel gelirlerinin tespit edilmesine yönelik olarak sorulan sorulara istinaden dağılımları Tablo 3.7.'de yer almaktadır. Katılımcıların %79,8'ini 742 kişi ile 1000 TL'den az az gelire sahip olanlar, %14,1'ini 131 kişisini 1000-1500 TL arası gelire sahip olanlar, %3,3'ünü 31 kişi ile 1500-2000 TL arası gelire sahip olanlar ve %2,8'ini 26 kişi ile 2000 TL'den fazla gelire sahip olan öğrenciler oluşturmuştur. Elde edilen bu aylık gelire istinaden öğrencilerin birikim yapma alışkanlıklarına bakıldığında; %77,4'ünün 720 kişinin gelirlerinin %20'den azını, %13'ünün 121 kişinin gelirinin %20-39'unu, %5,3'ünün 49 kişinin gelirinin %40-59'unu, %1,3'ünün 12 kişinin gelirinin %60-79'unu ve %3'ünün 28 kişinin gelirinin %80-100'ünü birikime ayırdığı görülmektedir. Anket sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun kazancının %20'sinden daha az bir kısmını birikim için ayırdığı anlaşılmaktadır. Oranın bu denli düşük olması hem öğrencilerin gelirlerinin çok düşük oluşu hem de henüz geleceğe yönelik olarak tasarruf bilincinden uzak olmaları ile ilişkilendirilebilir.

Tablo 3.7.

Katılımcıların Aylık Kişisel Gelir ve Birikimlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Aylık Kişisel gelir	Frekans	Yüzde Dağılım (%)
1000 TL'den az	742	79,8
1000-1500	131	14,1
1500-2000	31	3,3
2000'den fazla	26	2,8
Toplam	930	100,0
Birikim	Frekans	Yüzde Dağılım (%)
%20'den az	720	77,4
%20-39	121	13,0
%40-59	49	5,3
%60-79	12	1,3
%80-100	28	3,0
Toplam	930	100,0

Tablo 3.8.'de, katılımcıların kredi kartlarının limitlerinin aylık ortalama ne kadarını kullandıklarına yönelik olarak yöneltilen soruya istinaden; %51,4'ünün 478 kişinin limitin %20'den daha az, %11,9'unun 110 kişinin %20-39'unu, %11,6'sının 108 kişi %40-59'unu, %6,5'inin 60 kişi %60-79'unu ve %18,7'sinin 174 kişi %80-100'ünü kullandıklarını belirtmişlerdir. Verilen cevaplara istinaden kredi kartı kullanımının günümüzde yaygın olduğu anlaşılabilir. Ancak katılımcıların yarısından çoğunun limitinin sadece %20'den az bir kısmını kullanması harcamaların gelirle orantılı olduğunun göstergesi sayılabilir.

Tablo 3.8.

Katılımcıların Kredi Kartı Limitini Kullanımına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Kullanım oranı	Frekans	Yüzde Dağılım (%)
%20'den az	478	51,4
%20-39	110	11,9
%40-59	108	11,6
%60-79	60	6,5
%80-100	174	18,7
Toplam	930	100,0

Tablo 3.9.'da katılımcıların öğrenim görmüş oldukları bölümde aldıkları derslere yönelik olarak yöneltilen soruya istinaden; %3,2'sinin 30 kişi en az bir dönemi kapsayan finans dersi, %19,5'inin 181 kişi ekonomi dersi, %13,0'ının 121 kişinin ekonomi bilgisini kapsayan bir ders, %30,2'sinin 281 kişi muhasebe dersi ve %34,1'inin 317 kişinin bu dersler dışında bir ders aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3.9.

Katılımcıların Aldıkları Derslere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Ders	Frekans	Yüzde Dağılım (%)
En Az Bir Dönemi Kapsayan Finans Dersi	30	3,2
Ekonomi Dersi	181	19,5
Ekonomi Bilgisini Kapsayan Bir Ders	121	13,0
Muhasebe	281	30,2
Diğer	317	34,1
Toplam	930	100,0

3.4.2. Finansal Okuryazarlık Bilgi Düzeyini Ölçen Sorular

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazar olarak kabul edilebilmesi için finansal kavramlar hakkında bazı temel bilgilere sahip olmalıdırlar. Örneğin; basit ve bileşik faiz hesaplaması, hisse senedi, tahvil, mevduat, kredi kullanımı, yatırım, borçlanma ve tasarruf gibi kavramlar hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir

(Barmaki, 2015: 68). Tablo 3.10.'da öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini ölçen sorulara istinaden bulgular sunulmuştur.

Temel düzeyde ekonomi ve finans bilgilerini ölçmeye yönelik olarak öğrencilere sorulmak üzere hazırlanmış olan sorulara verilen yanıtlara göre;

1. Soruyu doğru cevaplandıran katılımcılar tüm katılımcıların %65,5'ini 609 kişi,
2. Soruyu doğru cevaplandıran katılımcılar tüm katılımcıların %25,8'ini 240 kişi,
3. Soruyu doğru cevaplandıran katılımcılar tüm katılımcıların %34,7'sini 323 kişi,
4. Soruyu doğru cevaplandıran katılımcılar tüm katılımcıların %88,3'ünü 821 kişi,
5. Soruyu doğru cevaplandıran katılımcılar tüm katılımcıların %84,1'ini 782 kişi,
6. Soruyu doğru cevaplandıran katılımcılar tüm katılımcıların %17,6'sını 164 kişi,
7. Soruyu doğru cevaplandıran katılımcılar tüm katılımcıların %37'sini 344 kişi,
8. Soruyu doğru cevaplandıran katılımcılar tüm katılımcıların %7,4'ü 69 kişi,
9. Soruyu doğru cevaplandıran katılımcılar tüm katılımcıların 88,8'ini 826 kişi,
10. Soruyu doğru cevaplandıran katılımcılar tüm katılımcıların %61'ini 567 kişi şeklinde bir dağılım göstermiştir.

Ankette öğrencilerin bilgisini ölçmeye yönelik olarak sorulan basit faiz problemine ilişkin frekans değerlerine bakıldığında ankete katılan öğrencilerin yarısından çoğunun bu soruyu doğru yanıtlaması bu konuya dair bilgi sahibi olan öğrencilerin sayısının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

2. ve 3. sorularda finansal araçlara ilişkin bilgilerini ölçmeye yönelik olarak yöneltilmiş olan sorularda verilen doğru yanıtların frekansı birbirine yakın sonuçlar olup düşük bir başarı ortalaması gözlenmiştir. Bu da öğrencilerin finansal araçlar

konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları, tahvil ve hisse senedi gibi finansal araçların farklarını bilmediklerini göstermektedir.

Öğrencilerin bankacılık işlemlerine dair bilgilerini ölçmeye yönelik olarak yöneltilmiş olan 4. ve 8. sorulara verilmiş olan yanıtların frekansları karşılaştırıldığında 4. soruya yönelik verilmiş olan doğru cevapların frekans değerinin öğrencilerin %88,8'ine tekabül etmesi bu konudaki genel bilgi düzeylerinin tatmin edici seviyede iyi olduğunu göstermektedir. Fakat 8. soruya verilmiş olan cevaplarda öğrencilerin sadece %7,4 gibi düşük seviyedeki kısmının doğru yanıtlaması bankacılığa ilişkin ayrıntılı bilgi düzeyinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin temel bilgi düzeyini ölçmeye yönelik olarak yöneltilen 5. soruda frekans değerinin %80 gibi bir değer üzerinde sonuç vermesi kavram konusundaki bilgi seviyelerinin tatmin edici bir düzeyde olduğunu göstermektedir.

Yatırım yapmaya yönelik olarak bilgi düzeyinin ölçülmesine yönelik olarak öğrencilere yöneltilmiş olan 6. ve 7. soruların doğru cevaplarının frekans düzeylerine bakıldığında doğru yatırım kanallarının seçimine dair 6. soruda %17,6 gibi bir sonuçla karar verme aşamasındaki bilgi düzeyinin düşük olduğu görülmüştür. Yatırım kanallarının korunmasına yönelik sorulan 7. soruda frekans değerinin %37 gibi bir değere tekabül etmesi öğrencilerin bu konudaki bilgi düzeylerinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin yatırım riskleri konusundaki bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik olarak yöneltilmiş olan 9. ve 10. sorularda frekans değerlerinin %60'ın üzerinde olması öğrencilerin bu konudaki bilgi düzeylerinin tatmin edebilir bir seviyede olduğunu göstermektedir.

Çalışmada öğrencilere yöneltilmiş olan soruların tümüne verilen doğru cevapların yüzde dağılımının ortalaması alındığında sorulara verilen doğru cevapların başarı ortalaması %51,02 olarak ölçülmüştür. Varılan bu sonuca göre öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi seviyesinin orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 3.10.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Sorular	Doğru		Yanlış		Toplam	
	Frekans	Yüzde%	Frekans	Yüzde%	Frekans	Yüzde%
1.Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?	609	65,5	321	34,5	930	100,0
2.Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?	240	25,8	690	74,2	930	100,0
3.“Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir” ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?	323	34,7	607	65,5	930	100,0
4.Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?	821	88,3	109	11,7	930	100,0
5.Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirin ne denir?	782	84,1	148	15,9	930	100,0
6.Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Elleri geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar. Aşağıdakilerden hangisi 18 yıl sonunda en yüksek getiriyi sağlayabilir?	164	17,6	766	82,4	930	100,0
7.Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerden hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır?	344	37,0	586	63	930	100,0
8.Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?	69	7,4	861	92,6	930	100,0

Tablo 3.10.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı (Devamı)

9.Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.	826	88,8	104	11,2	930	100,0
10.Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.	567	61,0	363	39	930	100,0

Tablo 3.11.'de öğrencilerin vermiş olduğu her bir doğru cevaba 1 puan yanlış cevaba ise 0 puan verilerek finansal bilgi düzeyini ölçmeye yönelik olarak yöneltilmiş olan 10 soru üzerinden puanlama yapılmıştır. Katılımcıların %0,6'sı 6 kişi sorulan sorulardan 1 puan, %1,9'u 18 kişi 2 puan, %10,8'i 100 kişi 3 puan, %18,8'i 175 kişi 4 puan, %29,2'si 272 kişi 5 puan, %19,7'si 183 kişi 6 puan, %13,4'ü 125 kişi 7 puan, %4,6'sı 43 kişi 8 puan, %0,5'i 5 kişi 9 puan ve %0,3'ü 3 kişi 10 tam puan almıştır. Yapılan puanlamada 5 puan alan katılımcıların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin finansal bilgi seviyelerinin orta derecede olduğu söylenebilir.

Tablo 3.11.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Puanlamaya Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Puanlama	Frekans	Yüzde Dağılım (%)
1 Puan	6	0,6
2 Puan	18	1,9
3 Puan	100	10,8
4 Puan	175	18,8
5 Puan	272	29,2
6 Puan	183	19,7
7 Puan	125	13,4
8 Puan	43	4,6
9 Puan	5	0,5
10 Puan	3	0,3
Toplam	930	100,0

Tablo 3.12.'de görüldüğü gibi ankete 412 erkek ve 518 kadın öğrenci katılım göstermiştir. Ankette 1. soruya kadınların %67,0'si 347 kişi, erkeklerin ise 63,6'sı 262 kişi doğru yanıt vermiştir. Faiz hesaplamada kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı olduğu söylenebilir. 2.soruya kadın katılımcıların %24,5'i 127 kişi erkeklerin ise %27,4'ü 113 kişi doğru yanıt vermiştir. Finansal araçlara yönelik bilgilerini ölçmeye dair yöneltilen bu sorunun oranlarına bakılınca erkek öğrencilerin daha başarılı oldukları gözlenmiştir. 3. soruya kadınların %31,3'ü 162 kişi, bayların

%39,1'i 161 kişi doğru cevap vermiştir. 2. soruda olduğu gibi finansal araçlarla ilgili bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik olarak yöneltilmiş olan bu soruda da erkek öğrencilerin daha yüksek başarı yüzdesine sahip olduğu gözlenmiştir. 4. soruya kadın öğrencilerin %89'u 461 kişi, erkek öğrencilerin %87,4'ü 360 kişi doğru cevap vermiştir. Kadın ve erkek öğrencilerin bu soruya yönelik olarak doğru yanıt yüzdesi birbirine çok yakın sonuçlar doğurmuş olup kadınların daha yüksek başarı düzeyine sahip olduğu görülmüştür. 5. soruya kadınların %84,9'u 440 kişi erkeklerin ise %83'ü doğru cevap vermiştir. Bu soruya yönelik olarak başarı yüzdesine bakıldığında kadınların daha yüksek başarı gösterdiği görülmektedir. 6. soruyu kadınların %15,8'i 82 kişi, erkeklerin %19,9'unun doğru cevapladığı görülmüştür. 6. soruda erkeklerin başarı yüzdesinin daha yüksek olduğu görülmektedir. 7. soruya kadınların %33,8'i 175 kişi, erkeklerin %41'i 169 kişi doğru cevap vermiştir. 8. soruya kadınların %6,2'si 32 kişi, erkeklerin %9'u 37 kişi ve 9. soruya kadınların %87,1'i 451 kişi, erkeklerin %91'i 375 kişi doğru cevap vermiştir. 7., 8. ve 9. sorularda erkeklerin soruları doğru cevaplama yüzdelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcılara yöneltilen 10. soruda kadınların %61,8'i 320 kişi, erkeklerin %60'ı 247 kişi doğru cevap vermiştir. Son soruda katılımcıların doğru cevaplama yüzdesine bakıldığında kadınların daha başarılı olduğu görülmüştür. Çalışmada katılımcılara yöneltilen 10 soruya erkeklerin ve kadınların vermiş olduğu doğru cevapların ortalama olarak yüzdesine bakıldığında kadınların sorulara doğru cevap verme ortalaması %50,14 iken erkeklerde %52,14 olarak hesaplanmıştır. Finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeye yönelik olarak katılımcılara yöneltilmiş olan soruları doğru yanıtlama yüzdesine göre erkeklerin başarı oranının daha yüksek olduğu söylenebilir. Erkeklerin başarı oranının kadınların başarı oranından yüksek olması erkeklerin mali ve finans konularına ilgi düzeyinin daha fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 3.12.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Sorular	Cinsiyet	Doğru		Yanlış		Toplam	
		Frekans	Yüzde %	Frekans	Yüzde %	Frekans	Yüzde %
1.Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?	Kadın	347	67,0	171	33,0	581	100,0
	Erkek	262	63,6	150	36,4	412	100,0
2.Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?	Kadın	127	24,5	454	75,5	581	100,0
	Erkek	113	27,4	299	72,6	412	100,0
3.“Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir” ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?	Kadın	162	31,3	419	68,7	581	100,0
	Erkek	161	39,1	251	60,9	412	100,0
4.Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?	Kadın	461	89,0	120	11,0	581	100,0
	Erkek	360	87,4	52	12,6	412	100,0
5.Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirine ne denir?	Kadın	440	84,9	141	15,1	581	100,0
	Erkek	342	83,0	70	17,0	412	100,0

Tablo 3.12.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı (Devamı)

6.Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Ellerine geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar. Aşağıdakilerde n hangisi 18 yılsonunda en yüksek getiriye sağlayabilir?	Kadın	82	15,8	499	84,2	581	100,0
	Erkek	82	19,9	330	80,1	412	100,0
7.Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerde n hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır?	Kadın	175	33,8	406	66,2	581	100,0
	Erkek	169	41,0	243	56	412	100,0
8.Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?	Kadın	32	6,2	549	93,8	581	100,0
	Erkek	37	9,0	375	91	412	100,0
9.Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.	Kadın	451	87,1	67	12,9	518	100,0
	Erkek	375	91,0	37	9,0	412	100,0

Tablo 3.12.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı (Devamı)

10.Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.	Kadın	320	61,8	198	38,2	518	100,0
	Erkek	247	60,0	165	40,0	412	100,0

Öğrencilere yöneltilen sorularda demografik özelliklerden cinsiyete göre karşılaştırma yapıldığında T-testi analiz sonucuna göre olasılık değeri (p değeri;) 1. soruda ($p=0,032<0,05$) olduğundan cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Benzer şekilde 3. soruda ($p=0,002<0,05$), 7. soruda ($p=0,043<0,05$), 8. soruda ($p=0,005<0,05$) ve 9.soruda ($p=0,045<0,05$) olduğundan bu sorulara istinaden erkekler ve kadınlar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu söylenebilir.

Tablo 3.13.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Cinsiyete Göre Farklılıklar

Sorular	Kareler Ortalaması	F	P
1.Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?	1,540 ,334	4,608	,032*
2.Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?	,856 ,526	1,627	,202
3.“Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir” ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?	8,469 ,842	10,063	,002*
4.Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?	,077 ,331	,233	,630
5.Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirine ne denir?	,064 ,453	,142	,706
6.Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Ellerine geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar. Aşağıdakilerden hangisi 18 yılsonunda en yüksek getiriyi sağlayabilir?	1,722 1,573	1,095	,296

Tablo 3.13.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Cinsiyete Göre Farklılıklar (Devamı)

7. Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerden hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır?	3,745 ,910	4,115	,043*
8. Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?	33,138 4,256	7,787	,005*
9. Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.	,432 ,107	4,032	,045*
10. Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.	,076 ,238	,320	,571

Not: * : $P < 0,05$

Ankete katılan öğrencilerin finansal düzeyinin öğrenim gördüğü fakülteye \yüksekokula göre hangi düzeylerde olduğunun istatistiksel açıdan frekans ve yüzde değerlerinin incelenmesi açısından test uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre Tablo 3.14.'de görüldüğü üzere 1. soruya doğru cevap veren öğrencilerin yüzde değerleri incelendiğinde Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 50 katılımcının %72,0'sinin doğru cevapladığı görülmektedir. 1. soruda katılımcı yüzdelere göre en fazla doğru cevaplayan Eğitim Fakültesi olmuştur. Diğer fakültelerin \yüksekokulların doğru cevaplama yüzdesi genel olarak incelendiğinde birbirine yakın değerlerin olduğu gözlenmiştir.

2. soruyu doğru cevaplayan katılımcıların yüzde olarak değerleri göz önüne alındığında, bu soruya İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencileri arasından katılımcıların %35,0'inin başarılı olduğu görülmüştür. Güzel Sanatlar Fakültesi katılımcılarının bu soruya hiç doğru cevap veremediği gözlenmiştir. Diğer fakültelerde \yüksekokullarda ise birbirine yakın yüzde değerlerinin olduğu gözlenmiştir.

3. soruda Kırıkhan Meslek Yüksekokulu (Kırıkhan MYO)'ndan katılan öğrencilerin %56'sının doğru cevapladığı görülmüştür. Doğru cevaplayan katılımcıların okullarına bakıldığında Antakya Meslek Yüksekokulu ve İktisadi ve

İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin yüzde oranlarının birbirine yakınlık gösterdiği gözlenmiştir.

Bankacılık işlemlerine yönelik olarak yöneltilmiş olan 4. soruya Güzel Sanatlar Fakültesi (Güzel S.F.) öğrencilerinden katılımcıların %100'ünün doğru cevap verdiği görülmüştür. Yüzde değerleri açısından en fazla doğru cevap veren 2. fakülte İİBF'nin katılımcıların %92,2'sinin doğru cevaplamış olduğu görülmektedir.

5. soruyu doğru cevaplayan katılımcıların yüzde olarak değerleri göz önüne alındığında, bu soruyu Antakya Meslek Yüksekokulu (Antakya MYO) öğrencileri arasından katılımcıların %89,3'ünün doğru cevapladığı görülmüştür. 6. soruyu doğru cevaplayan katılımcıların yüzde olarak değerleri göz önüne alındığında, bu soruya Güzel Sanatlar Fakültesi (Güzel S.F.) öğrencileri arasından katılımcıların %33,3'ünün başarılı olduğu görülmüştür.

Devlet garantisi altında olan yatırım araçlarının verilen seçeneklerden hangisi olduğuna dair yöneltilmiş olan 7. soruyu doğru cevaplayan katılımcıların yüzde açısından değerlerine bakıldığında Ziraat Fakültesinden katılımcı öğrencilerin %50,0'sinin doğru cevap verdiği gözlenmiştir. 8. soruyu Kırıkhan Meslek Yüksekokulu katılımcılarının %28,6'sı doğru cevaplamıştır. 9. soruyu Ziraat Fakültesi katılımcılarının %93,8'i doğru yanıtlarken 10. ve son soruyu da aynı şekilde Ziraat Fakültesi katılımcılarının %64,6'sı doğru cevaplamıştır.

10 sorunun geneline verilen doğru cevapların yüzde değerlerinin ortalaması alındığında %53,6 ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin soruları doğru cevaplamadaki yüzde oranının yüksek olduğu görülmüştür. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin ekonomi ve finans derslerini diğer fakülte/yüksekokul öğrencilerine göre daha fazla almalarından kaynaklı olarak finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3.14.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Sorular	Fakülte/ Yüksekokul	Doğru		Yanlış		Toplam	
		Frekans	Yüzde %	Frekans	Yüzde %	Frekans	Yüzde %
1.Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?	Fen Edb.F.	52	61,2	33	38,8	85	100,0
	Güzel S.F.	1	16,7	5	83,3	6	100,0
	Ziraat F.	25	52,1	23	47,9	48	100,0
	Antakya MYO	50	66,7	25	33,3	75	100,0
	Kırıkhan MYO	60	65,9	31	34,1	91	100,0
	Eğitim F.	36	72,0	14	28,0	50	100,0
	BESYO	31	63,3	18	36,7	49	100,0
	İİBF	354	67,3	172	32,7	526	100,0
2.Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?	Fen Edb.F.	12	14,1	73	85,9	85	100,0
	Güzel S.F.	0	0,0	6	100,0	6	100,0
	Ziraat F.	5	10,4	43	89,6	48	100,0
	Antakya MYO	12	16,0	63	84,0	75	100,0
	Kırıkhan MYO	18	19,8	73	80,2	91	100,0
	Eğitim F.	5	10,0	45	90,0	50	100,0
	BESYO	4	8,2	45	91,8	49	100,0
	İİBF	184	35,0	342	65,0	526	100,0
3.“Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir” ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?	Fen Edb.F.	11	12,9	74	87,1	85	100,0
	Güzel S.F.	0	0,0	6	100,0	6	100,0
	Ziraat F.	7	14,6	41	85,4	48	100,0
	Antakya MYO	33	44,0	42	56,0	75	100,0
	Kırıkhan MYO	51	56,0	40	44,0	91	100,0
	Eğitim F.	5	10,0	45	90,0	50	100,0
	BESYO	2	4,1	47	95,9	49	100,0
	İİBF	214	40,7	312	59,3	526	100,0

Tablo 3.14.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Öğrenim Gördükleri Fakülteye/Yüksekokula Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı (Devamı)

4.Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?	Fen Edb.F.	68	80,0	17	20,0	85	100,0
	Güzel S.F.	6	100,0	0	0,0	6	100,0
	Ziraat F.	39	81,3	9	18,7	48	100,0
	Antakya MYO	66	88,0	9	12,0	75	100,0
	Kırıkhan MYO	76	83,5	15	16,5	91	100,0
	Eğitim F.	41	82,0	9	8,0	50	100,0
	BESYO	40	81,6	9	18,4	49	100,0
	İİBF	485	92,2	41	7,8	526	100,0
5.Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirine ne denir?	Fen Edb.F.	70	82,4	15	17,6	85	100,0
	Güzel S.F.	5	83,3	1	16,7	6	100,0
	Ziraat F.	36	75,0	12	25,0	48	100,0
	Antakya MYO	67	89,3	8	10,7	75	100,0
	Kırıkhan MYO	70	76,9	21	23,1	91	100,0
	Eğitim F.	39	78,0	11	22,0	50	100,0
	BESYO	42	85,7	7	14,3	49	100,0
	İİBF	453	86,1	73	13,9	526	100,0
6.Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Ellerine geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar. Aşağıdakilerden hangisi 18 yılsonunda en yüksek getiriye sağlayabilir?	Fen Edb.F.	16	18,8	69	81,2	85	100,0
	Güzel S.F.	2	33,3	4	66,7	6	100,0
	Ziraat F.	9	18,8	39	81,2	48	100,0
	Antakya MYO	13	17,3	62	82,7	75	100,0
	Kırıkhan MYO	25	27,5	66	72,5	91	100,0
	Eğitim F.	12	24,0	38	76,0	50	100,0
	BESYO	8	16,3	41	83,7	49	100,0
	İİBF	79	15,0	447	85,0	526	100,0

Tablo 3.14.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Öğrenim Gördükleri Fakülteye/Yüksekokula Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı (Devamı)

7.Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerden hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır?	Fen Edb.F.	23	27,1	62	72,9	85	100,0
	Güzel S.F.	1	16,7	5	83,3	6	100,0
	Ziraat F.	24	50,0	24	50,0	48	100,0
	Antakya MYO	24	32,0	51	68,0	75	100,0
	Kırıkhan MYO	34	37,4	57	62,6	91	100,0
	Eğitim F.	22	44,0	28	56,0	50	100,0
	BESYO	11	22,4	38	77,6	49	100,0
	İİBF	205	39,0	321	61,0	526	100,0
8.Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?	Fen Edb.F.	4	4,7	81	95,3	85	100,0
	Güzel S.F.	0	0,0	6	100,0	6	100,0
	Ziraat F.	0	0,0	48	100,0	48	100,0
	Antakya MYO	2	2,7	73	97,3	75	100,0
	Kırıkhan MYO	26	28,6	65	71,4	91	100,0
	Eğitim F.	3	6,0	47	94,0	50	100,0
	BESYO	3	6,1	46	93,9	49	100,0
	İİBF	31	5,9	495	94,1	526	100,0

Tablo 3.14.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Öğrenim Gördükleri Fakülteye/Yüksekokula Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı (Devamı)

9.Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.	Fen Edb.F.	71	83,5	14	16,5	85	100,0
	Güzel S.F.	5	83,3	1	16,7	6	100,0
	Ziraat F.	45	93,8	3	6,2	48	100,0
	Antakya MYO	64	85,3	11	14,7	75	100,0
	Kırıkhan MYO	81	89,0	10	11,0	91	100,0
	Eğitim F.	39	78,0	11	22,0	50	100,0
	BESYO	42	85,7	7	14,3	49	100,0
	İİBF	479	91,1	47	8,9	526	100,0
10.Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.	Fen Edb.F.	49	57,6	36	42,4	85	100,0
	Güzel S.F.	3	50,0	3	50,0	6	100,0
	Ziraat F.	31	64,6	17	35,4	48	100,0
	Antakya MYO	46	61,3	29	38,7	75	100,0
	Kırıkhan MYO	43	47,3	48	52,7	91	100,0
	Eğitim F.	29	58,0	21	42,0	50	100,0
	BESYO	31	63,3	18	36,7	49	100,0
	İİBF	335	63,7	191	36,3	526	100,0

Tablo 3.15’de görüldüğü gibi öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinde öğrenim gördükleri fakültelerin/yüksekokulların ne oranda etkisinin olduğunu ve öğrencilerin verdiği cevaplara göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova Testi analizi sonucunda 1. soruda anlamlılık düzeyi ($p=0,008<0,05$), 2. soruda ($p=0,000<0,05$), 3. soruda ($p=0,000<0,05$) ve 9. soruda ($p=0,015<0,05$) istatistiksel sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilmektedir. Farklılığın kaynağının amacını saptamak için uygulanan Scheffe Testi sonuçlarına göre 1. soruda Güzel Sanatlar Fakültesi ile Fen Edebiyat Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Antakya Meslek Yüksekokulu, Kırıkhan Meslek Yüksekokulu ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

arasında anlamlı bir farklılığın olduğu gözlenmiştir. 2.soruda; Kırıkhan Meslek Yüksekokulu ile İktisadi ve İdari Bilimler fakültesinde anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. 3. soruda; Fen Edebiyat Fakültesi ile Antakya Meslek Yüksekokulu, Kırıkhan Meslek Yüksekokulu ve İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Ziraat Fakültesi ile Kırıkhan Meslek Yüksekokulu ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Antakya Meslek Yüksekokulu ile Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Kırıkhan Meslek Yüksekokulu ile Ziraat Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Eğitim Fakültesi ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir.

Tablo 3.15.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Öğrenim Gördükleri Fakülteye/Yüksekokula Göre Farklılıklar

Sorular	Kareler Ortalaması	F	P
1.Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?	,914 ,331	2,760	,008*
2.Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?	2,005 ,515	3,893	,000*
3.“Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir” ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?	12,743 ,759	16,778	,000*
4.Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?	,558 ,330	1,692	,107
5.Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirine ne denir?	,575 ,452	1,274	,260
6.Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Ellerine geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar. Aşağıdakilerden hangisi 18 yılsonunda en yüksek getiriyi sağlayabilir?	2,063 1,569	1,315	,240

Tablo 3.15.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Öğrenim Gördükleri Fakülteye/Yüksekokula Göre Farklılıklar (Devamı)

7. Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerden hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır?	,606 ,916	,661	,705
8. Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?	7,231 4,264	1,696	,106
9. Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.	,267 ,106	2,512	,015*
10. Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.	,343 ,237	1,444	,184

Not: * : $P < 0,05$

Ankete katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflarla soruları doğru cevaplandırma arasındaki frekans ve yüzde dağılımını ölçmeye yönelik olarak uygulanmış olan test sonuçları Tablo 3.16.'da yer almaktadır. Test sonuçlarına göre; 1. soruyu, birinci sınıf öğrencilerinin %68,2'si 189 kişi, ikinci sınıf öğrencilerinin %61,2'si 178 kişi, üçüncü sınıf öğrencilerinin %64,2'si 104 kişi ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %69'u 138 kişi doğru cevaplamıştır. 2. soruyu, birinci sınıf öğrencilerinin %22,7'si 63 kişi, ikinci sınıf öğrencilerinin %17,2'si 50 kişi, üçüncü sınıf öğrencilerinin %30,9'u 50 kişi ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %38,5'i 77 kişi doğru cevaplamıştır. 3. soruyu, birinci sınıf öğrencilerinin %33,9'u 94 kişi, ikinci sınıf öğrencilerinin %34'ü 99 kişi, üçüncü sınıf öğrencilerinin %30,2'si 49 kişi ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %40,5'i 81 kişi doğru cevaplamıştır. 4. soruyu, birinci sınıf öğrencilerinin %86,6'sı 240 kişi, ikinci sınıf öğrencilerinin %89'u 259 kişi, üçüncü sınıf öğrencilerinin %87'si 141 kişi ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %90,5'i 181 kişi doğru cevaplamıştır. Ankette öğrencilere yöneltilmiş olan ilk dört soruya doğru cevap verenlerin yüzdesine bakıldığında dördüncü sınıf öğrencilerinin daha yüksek başarı ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. 5. soruyu, birinci sınıf öğrencilerinin %82,3'ü 228 kişi, ikinci sınıf öğrencilerinin %86,6'sı 252 kişi, üçüncü sınıf öğrencilerinin %82,1'i 49133 kişi ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %84,5'i 169 kişi doğru cevaplamıştır. Soruları doğru cevaplayanların yüzdesine bakıldığında kavram bilgisine yönelik olarak yöneltilmiş olan bu soruda 2. sınıf öğrencilerinin daha yüksek

bir başarı ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. 6. soruyu, birinci sınıf öğrencilerinin %15,9'u 44 kişi, ikinci sınıf öğrencilerinin %17,2'si 50 kişi, üçüncü sınıf öğrencilerinin %20,4'ü 33 kişi ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %18,5'i 37 kişi doğru cevaplamıştır. Bu soruyu cevaplayan katılımcıların öğrenim gördükleri sınıfa göre 3.sınıf öğrencilerinin daha yüksek başarı seviyesine sahip olduğu görülmektedir. 7. soruyu, birinci sınıf öğrencilerinin %35'i 97 kişi, ikinci sınıf öğrencilerinin %35,1'i 102 kişi, üçüncü sınıf öğrencilerinin %30,9'u 50 kişi ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %47,5'i 95 kişi doğru cevaplamıştır. 8. soruyu, birinci sınıf öğrencilerinin %6,9'u 19 kişi, ikinci sınıf öğrencilerinin %7,9'u 23 kişi, üçüncü sınıf öğrencilerinin %5,6'sı 9 kişi ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %9'u 18 kişi doğru cevaplamıştır. 9. soruyu, birinci sınıf öğrencilerinin %88,4'ü 245 kişi, ikinci sınıf öğrencilerinin %86,3'ü 251 kişi, üçüncü sınıf öğrencilerinin %89,5'i 145 kişi ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %92,5'i 185 kişi doğru cevaplamıştır. 10. soruyu, birinci sınıf öğrencilerinin %57,8'i 160 kişi, ikinci sınıf öğrencilerinin %61,5'i 179 kişi, üçüncü sınıf öğrencilerinin %59,3'ü 96 kişi ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %66'sı 132 kişi doğru cevaplamıştır. Son dört soruyu doğru cevaplayan öğrencilerin 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin olduğu görülmektedir. Sınıflara göre 10 sorunun başarı yüzdelerinin ortalamaları hesaplandığında birinci sınıf öğrencilerinin %49,77, ikinci sınıf öğrencileri %49,6, üçüncü sınıf öğrencileri %50,01 ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %55,6 olduğu görülmüştür. Anket sonuca göre 2. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin başarı puan ortalamaları hariç olmak üzere anket üst sınıflara uygulandıkça başarı puan ortalamasının da buna paralel olarak artış gösterdiği söylenebilir. Dolayısıyla en yüksek başarı ortalamasına sahip sınıf son sınıf öğrencileri olan 4. sınıf öğrencileri olmuştur. Öğrenciler bir üst sınıfta eğitim görmeye başladığında mevcut bilgilerinin üzerine yeni ve tamamlayıcı bilgiler eklediklerinden üst sınıfların finansal okuryazarlık seviyelerinin alt sınıflara göre yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3.16.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Öğrenim Gördükleri Sınıfa Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Sorular	Sınıf	Doğru		Yanlış		Toplam	
		Frekans	Yüzde%	Frekans	Yüzde%	Frekans	Yüzde%
1.Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?	1.Sınıf	189	68,2	88	31,8	277	100,0
	2.Sınıf	178	61,2	113	38,8	291	100,0
	3.Sınıf	104	64,2	58	35,8	162	100,0
	4.Sınıf	138	69,0	62	31,0	200	100,0
2.Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?	1.Sınıf	63	22,7	214	77,3	277	100,0
	2.Sınıf	50	17,2	241	82,8	291	100,0
	3.Sınıf	50	30,9	112	69,1	162	100,0
	4.Sınıf	77	38,5	123	61,5	200	100,0
3.“Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir” ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?	1.Sınıf	94	33,9	183	66,1	277	100,0
	2.Sınıf	99	34,0	192	66,0	291	100,0
	3.Sınıf	49	30,2	113	69,8	162	100,0
	4.Sınıf	81	40,5	119	59,5	200	100,0
4.Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?	1.Sınıf	240	86,6	37	13,4	277	100,0
	2.Sınıf	259	89,0	32	11,0	291	100,0
	3.Sınıf	141	87,0	21	13,0	162	100,0
	4.Sınıf	181	90,5	19	9,5	200	100,0
5.Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirine ne denir?	1.Sınıf	228	82,3	49	17,7	277	100,0
	2.Sınıf	252	86,6	39	13,4	291	100,0
	3.Sınıf	133	82,1	29	17,9	162	100,0
	4.Sınıf	169	84,5	31	15,5	200	100,0
6.Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Elleri geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar. Aşağıdakilerden hangisi 18 yılsonunda en yüksek getiri sağlayabilir?	1.Sınıf	44	15,9	233	84,1	277	100,0
	2.Sınıf	50	17,2	241	82,8	291	100,0
	3.Sınıf	33	20,4	129	79,6	162	100,0
	4.Sınıf	37	18,5	163	81,5	200	100,0

Tablo 3.16.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Öğrenim Gördükleri Sınıfa Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı (Devamı)

7.Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerden hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır?	1.Sınıf	97	35,0	180	65,0	277	100,0
	2.Sınıf	102	35,1	189	64,9	291	100,0
	3.Sınıf	50	30,9	112	69,1	162	100,0
	4.Sınıf	95	47,5	105	52,5	200	100,0
8.Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?	1.Sınıf	19	6,9	258	93,1	277	100,0
	2.Sınıf	23	7,9	268	92,1	291	100,0
	3.Sınıf	9	5,6	153	94,4	162	100,0
	4.Sınıf	18	9,0	182	91,0	200	100,0
9.Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.	1.Sınıf	245	88,4	32	11,6	277	100,0
	2.Sınıf	251	86,3	40	13,7	291	100,0
	3.Sınıf	145	89,5	17	10,5	162	100,0
	4.Sınıf	185	92,5	15	7,5	200	100,0
10.Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.	1.Sınıf	160	57,8	117	42,2	277	100,0
	2.Sınıf	179	61,5	112	38,5	291	100,0
	3.Sınıf	96	59,3	66	40,7	162	100,0
	4.Sınıf	132	66,0	68	34,0	200	100,0

Tablo 3.17.'deki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeye yönelik olarak yönetilen sorulara vermiş oldukları cevaplara istinaden Anova Testi sonuçlarına bakıldığında “Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?” sorusunda ($p=0,000<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Rastlanmış olduğumuz bu farklılığa istinaden farklılığın hangi sınıflar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe Testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre; 1.sınıf ile 4. sınıf arasında anlamlılık düzeyi ($p=0,003<0,05$) ve 2. sınıf ile 4. sınıf ($p=0,001<0,05$) arasında anlamlı bir farklılığın olduğu gözlenmiştir. 1 ve 2. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazar bilgi düzeyinin 4. sınıfa göre daha az olduğu söylenebilir. Fakat 3. sınıf ile 4. sınıf arasında anlamlılık düzeyi ($p=0,783>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir. Diğer sorulara bakıldığında ise ($p>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılığın olmadığı söylenebilir.

Tablo 3.17.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Öğrenim Gördükleri Sınıfa Göre Farklılıklar

Sorular	Kareler Ortalaması	F	P
1.Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?	,232 ,336	,691	,558
2.Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?	4,055 ,515	7,877	,000*
3.“Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir” ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?	1,509 ,848	1,780	,149
4.Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?	,098 ,332	,294	,830
5.Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirine ne denir?	,518 ,452	1,145	,330
6.Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Ellerine geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar. Aşağıdakilerden hangisi 18 yılsonunda en yüksek getiriyi sağlayabilir?	2,264 1,571	1,441	,229
7.Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerden hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır?	1,773 ,910	1,947	,120
8.Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?	3,529 4,289	,823	,481
9.Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.	,156 ,107	1,449	,227
10.Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.	,282 ,238	1,186	,314

Not: * : $P < 0,05$

Tablo 3.18.'de öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesine yönelik olarak katılımcılara yöneltilen sorularda, yaş gruplarının soruları doğru yanıtlamadaki başarı yüzdesine etkisinin olup olmadığı frekans dağılımı ile incelenmiştir. Çalışma, üniversite öğrencilerine uygulandığından yaş gruplarına göre homojen bir dağılım göstermemiştir. Fakat genel açıdan yaş dağılımına göre 10 sorunun ortalaması alındığında 18 yaşından küçük olan katılımcıların %50,01, 18-25

yaş arasındaki katılımcıların %51,07, 26-35 yaş arasındaki katılımcıların %49,40 ve 36 yaş üstü katılımcıların ise %52 gibi bir başarı yüzdesine sahip olduğu görülmüştür. Yaş gruplarına göre soruları doğru yanıtlayan katılımcıların ortalama yüzdesine bakıldığında 36 ve daha büyük yaşlarda olan katılımcıların daha başarılı bir yüzdeye sahip oldukları söylenebilir. Öğrencilerin yaşları artış gösterdikçe finansa dair bilgilerinde de zamana dayalı olarak hem artış hem de pekiştirme olduğundan buna paralel olarak finansal okuryazarlık seviyelerinde de bir artış gözlemlendiği söylenebilir.

Tablo 3.18.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Yaş Grubuna Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Sorular	Yaş	Doğru		Yanlış		Toplam	
		Frekans	Yüzde%	Frekans	Yüzde%	Frekans	Yüzde%
1.Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?	18'den Küçük	2	66,7	1	33,3	3	100,0
	18-25	584	65,6	306	34,4	890	100,0
	26-35	20	62,5	12	37,5	32	100,0
	36 ve üstü	3	60,0	2	40,0	5	100,0
2.Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?	18'den Küçük	1	33,3	2	66,7	3	100,0
	18-25	227	25,5	663	74,5	890	100,0
	26-35	11	34,4	21	65,6	32	100,0
	36 ve üstü	1	20,0	4	60,0	5	100,0
3.“Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir” ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?	18'den Küçük	0	0,0	3	100,0	3	100,0
	18-25	312	35,1	578	64,9	890	100,0
	26-35	10	31,3	22	68,7	32	100,0
	36 ve üstü	1	20,0	4	80,0	5	100,0
4.Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?	18'den Küçük	2	66,7	1	33,3	3	100,0
	18-25	787	88,4	103	11,6	890	100,0
	26-35	27	84,4	5	15,6	32	100,0
	36 ve üstü	5	100,0	0	0,0	5	100,0
5.Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirine ne denir?	18'den Küçük	2	66,7	1	33,3	3	100,0
	18-25	748	84,0	142	16	890	100,0
	26-35	28	87,5	4	12,5	32	100,0
	36 ve üstü	4	80,0	1	20,0	5	100,0

Tablo 3.18.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Yaş Grubuna Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı (Devamı)

6. Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Ellerine geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar. Aşağıdakilerden hangisi 18 yılsonunda en yüksek getiriye sağlayabilir?	18'den Küçük	1	33,3	2	66,7	3	100,0
	18-25	153	17,2	737	82,8	890	100,0
	26-35	10	31,3	22	68,7	32	100,0
	36 ve üstü	0	0,0	5	100,0	5	100,0
7. Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerden hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır?	18'den Küçük	2	66,7	1	33,3	3	100,0
	18-25	331	37,2	559	62,8	890	100,0
	26-35	7	21,9	25	78,1	32	100,0
	36 ve üstü	4	80,0	1	20,0	5	100,0
8. Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?	18'den Küçük	0	0,0	3	100,0	3	100,0
	18-25	66	7,4	824	92,6	890	100,0
	26-35	2	6,3	30	93,7	32	100,0
	36 ve üstü	1	20,0	4	80,0	5	100,0
9. Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.	18'den Küçük	3	100,0	0	0,0	3	100,0
	18-25	792	89,0	98	11,0	890	100,0
	26-35	27	84,4	5	15,6	32	100,0
	36 ve üstü	4	80,0	1	20,0	5	100,0
10. Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.	18'den Küçük	2	66,7	1	33,3	3	100,0
	18-25	546	61,3	344	38,7	890	100,0
	26-35	16	50,0	16	50,0	32	100,0
	36 ve üstü	3	60,0	2	40,0	5	100,0

Tablo 3.19.'da katılımcılara yöneltilen sorulara istinaden verilmiş olan cevaplar değerlendirildiğinde ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) testi sonucunda; öğrencilerin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) görülmüştür. Anlamlı bir farklılığa rastlanılmamasını anket yapılan öğrencilerin çoğunun yaş gruplarının aynı olması şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.19.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Yaş Gruplarına Göre Farklılıklar

Sorular	Kareler Ortalaması	F	P
1.Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?	,214 ,336	,639	,590
2.Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?	,066 ,528	,126	,945
3.“Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir” ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?	,317 ,852	,372	,773
4.Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?	,860 ,330	2,608	,050*
5.Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirine ne denir?	,366 ,453	,807	,490
6.Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Ellerine geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar. Aşağıdakilerden hangisi 18 yılsonunda en yüksek getiriye sağlayabilir?	3,502 1,567	2,235	,083
7.Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerden hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır?	,908 ,913	,994	,395
8.Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?	1,414 4,296	,329	,804
9.Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.	,045 ,108	,419	,739
10.Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.	,136 ,239	,570	,635

Not: * : $P<0,05$

Araştırmaya katılan öğrencilerin not ortalamalarının finansal okuryazarlık düzeyinin düşük veya yüksek olması üzerinde bir etkisinin olup olmadığının test edilebilmesi için yapılan ve Tablo 3.20.'de yer alan frekans analizi sonuçlarına göre; 1. soruya not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin %61,6'sı 93 kişi, 2,01-3,00 arasında olan öğrencilerin %65,5'i 433 kişi ve 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin %70,1'i 82 kişi doğru cevap vermiştir. Doğru cevap vermedeki yüzde dağılımına bakıldığında not ortalaması 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin daha yüksek oranda doğru cevaplar verdiği görülmektedir. 2. soruya not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin %25,2'si 113 kişi, 2,01-3,00 arasında olan öğrencilerin %27,4'ü 181 kişi ve 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin %17,9'u 21 kişi doğru cevap vermiştir. Doğru cevaplamaadaki yüzde dağılımında not ortalaması 2,01-3,00 arasında olan öğrencilerin başarı yüzdesinin daha yüksek olduğu görülmektedir. 3. soruya not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin %39,1'i 59 kişi, 2,01-3,00 arasında olan öğrencilerin %34,6'sı 229 kişi ve 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin %29,9'u 35 kişi doğru cevap vermiştir. Finansal araçlara yönelik bilgi düzeyini ölçmeye yönelik olan bu soruda not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin başarı yüzdesi daha yüksek olmuştur. 4. soruya not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin %88,7'si 134 kişi, 2,01-3,00 arasında olan öğrencilerin %88,2'si 583 kişi ve 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin %88,0'i 103 kişi doğru cevap vermiştir. Banka harcama kanallarına yönelik bilgilerinin test edilmesi amacıyla yöneltilmiş olan soruda not ortalaması 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin daha yüksek başarı yüzdesi aldıkları görülmüştür. 5. soruya not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin %85,4'ü 129 kişi, 2,01-3,00 arasında olan öğrencilerin %84,3'ü 557 kişi ve 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin %81,2'si 95 kişi doğru cevap vermiştir. 6. soruya not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin %15,2'si 23 kişi, 2,01-3,00 arasında olan öğrencilerin %18,6'sı 123 kişi ve 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin %15,4'ü 18 kişi doğru cevap vermiştir. 7. soruya not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin %37,1'i 56 kişi, 2,01-3,00 arasında olan öğrencilerin %37,8'i 250 kişi ve 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin %31,6'sı 37 kişi doğru cevap vermiştir. 8. soruya not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin %8,6'sı 13 kişi, 2,01-3,00 arasında olan öğrencilerin %7,4'ü 49 kişi ve 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin %6,0'sı 7 kişi doğru cevap vermiştir. 9. soruya not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin %86,8'i 131 kişi, 2,01-3,00 arasında olan öğrencilerin %89,1'i 589 kişi ve 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin %89,7'si 105 kişi doğru cevap vermiştir. 10. soruya not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin %55,0'i 83 kişi, 2,01-3,00 arasında

olan öğrencilerin %61,7'si 408 kişi ve 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin %65,0'i 76 kişi doğru cevap vermiştir. 5. ve 8. sorulara doğru cevap verme istatistiksel yüzde değerlerine bakıldığında not ortalaması 2,00'den az olan öğrencilerin başarı yüzdesinin daha yüksek olduğu görülmüştür. 6. ve 7. sorularda ise başarı yüzdesi açısından 2,01-3,00 not ortalamasına sahip olan öğrencilerin daha yüksek başarı yüzdesine sahip oldukları görülmüştür. Yatırım riskleri hakkındaki bilgilerini ölçmeye yönelik olarak yöneltilmiş olan sorular olan 9. ve 10. sorularda ise not ortalaması 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin sorulara doğru cevap verme yüzdelерinin daha yüksek olduğu ölçülmüştür. 10 sorunun geneline verilen doğru cevapların yüzde değerlerinin ortalaması alındığında not ortalaması 2,01-3,00 arasında olan öğrencilerin %51,46 oranı ile daha yüksek başarı yüzdesine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 3.20.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Not Ortalamasına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Sorular	Not Ortalaması	Doğru		Yanlış		Toplam	
		Frekans	Yüzde %	Frekans	Yüzde %	Frekans	Yüzde %
1.Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?	2,00'den az	93	61,6	58	38,4	151	100,0
	2,01-3,00	433	65,5	228	34,5	661	100,0
	3,01-4,00	82	70,1	35	29,9	118	100,0
2.Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?	2,00'den az	38	25,2	113	74,8	151	100,0
	2,01-3,00	181	27,4	480	72,6	661	100,0
	3,01-4,00	21	17,9	97	82,1	118	100,0
3.“Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir” ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?	2,00'den az	59	39,1	92	60,9	151	100,0
	2,01-3,00	229	34,6	432	65,4	661	100,0
	3,01-4,00	35	29,9	83	70,1	118	100,0
4.Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?	2,00'den az	134	88,7	17	11,3	151	100,0
	2,01-3,00	583	88,2	78	11,8	661	100,0
	3,01-4,00	103	88,0	15	12,0	118	100,0
5.Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirine ne denir?	2,00'den az	129	85,4	22	14,6	151	100,0
	2,01-3,00	557	84,3	104	15,7	661	100,0
	3,01-4,00	95	81,2	23	18,8	118	100,0

Tablo 3.20.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplara İlişkin Not Ortalamasına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı (Devamı)

6. Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Ellerine geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar. Aşağıdakilerde n hangisi 18 yılsonunda en yüksek getiriyi sağlayabilir?	2,00'den az	23	15,2	128	84,8	151	100,0
	2,01-3,00	123	18,6	538	81,4	661	100,0
	3,01-4,00	18	15,4	100	84,6	118	100,0
7. Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerden hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır ?	2,00'den az	56	37,1	95	62,9	151	100,0
	2,01-3,00	250	37,8	411	62,2	661	100,0
	3,01-4,00	37	31,6	81	68,4	118	100,0
8. Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?	2,00'den az	13	8,6	138	91,4	151	100,0
	2,01-3,00	49	7,4	612	92,6	661	100,0
	3,01-4,00	7	6,0	111	94,0	118	100,0
9. Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.	2,00'den az	131	86,8	20	13,2	151	100,0
	2,01-3,00	589	89,1	72	10,9	661	100,0
	3,01-4,00	105	89,7	13	10,3	118	100,0
10. Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.	2,00'den az	83	55,0	68	45,0	151	100,0
	2,01-3,00	408	61,7	253	38,3	661	100,0
	3,01-4,00	76	65,0	42	35,0	118	100,0

Tablo 3.21.'de öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin not ortalamalarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Anova Testi Analizi sonucunda “Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?” sorusuna istinaden bulunan anlamlılık düzeyi ($p=0,026<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı olduğundan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. “Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?” sorusu finansa dair daha teknik bir soru olduğundan not ortalamasına göre anlamlı bir farklılık gözlemlendiği söylenebilir. Soruların genelinde öğrencilerin bilgi sahibi olduğu görülmüş olup not ortalaması yüksek olan öğrencilerin teknik sorulara daha iyi cevap verebildiği görülmüştür.

Tablo 3.21.

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Sorularına Verilen Cevaplarda Not Ortalamalarına Göre Farklılıklar

Sorular	Kareler Ortalaması	F	P
1.Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?	,066 ,336	,197	,899
2.Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?	1,622 ,523	3,102	0,026*
3.“Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir” ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?	1,034 ,849	1,218	,302
4.Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?	,098 ,332	,294	,829
5.Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirin ne denir?	,118 ,454	,260	,854
6.Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Ellerine geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar. Aşağıdakilerden hangisi 18 yılsonunda en yüksek getiriye sağlayabilir?	3,314 1,567	2,115	,097
7.Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerden hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır?	1,866 ,910	2,050	,105
8.Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?	1,621 4,295	,377	,769
9.Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.	,027 ,108	,255	,858
10.Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.	,380 ,238	1,598	,188

Not: * : $p<0,05$

3.4.3. Öğrencilerin Finansal Davranış Ölçeğine İlişkin Değerlendirme

Tablo 3.22.'de öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyine göre davranışlarının ne ölçüde değişiklik gösterdiğini ölçmeye yönelik bilgiler yer almaktadır. Ankette yer verilen ifadelerde “Aylık gelirim tamamlamı harcarım” ifadesine öğrencilerin %27,4’ü 255 kişi katılmadığını dile getirmiş ve bu ifade öğrencilerin birçoğunun birikime yöneldiğini gösterebilir. “Para biriktirmek için ekonomi sayfalarından fikir alırım” ifadesine %32,8’i 305 kişi katılmadığı konusunda görüş bildirmiştir. “Paramı evde saklamak yerine bankadaki hesabımda biriktirim” ifadesine öğrencilerin %34,1’i 291 kişi katıldığını belirtmiştir. Bu ifadeye kesinlikle katılıyorum diyenler ile katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum ifadelerini belirtenler karşılaştırıldığında birikimlerini bankada değerlendirenlerin oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. İfadelerden de anlaşılacağı üzere yatırımların değerlendirilmesinin gerekliliğinin bilincindedirler. “Para biriktirirken bir finans uzmanına danışmak çok gereklidir” ifadesinde katılımcıların %31,3’ü 291 kişi katıldığı yönünde görüş bildirirken bu ifade için kararsız olduklarını bildirenler katılımcıların %28,6’sı 266 kişi ile katılanlara yakın orandadır. Oranların birbirine yakınlığı birikim konusunda öğrencilerin yeterince bilgili ve bilinçli olmadığını göstermektedir. “Borcum varsa kredi çekerek öderim” ifadesine öğrencilerin %30,2’si 281 kişi kesinlikle katılmıyorum ibaresini belirtirken %12,2’lik bir kısmı katıldığı konusunda ifade etmişlerdir. “Çok fazla harcama yaptığım için ödemelerimi yaparken güçlük çekerim” ifadesinde %26,7’si 248 kişi ve “Borç aldığımda geri ödemekte zorlanırım” ifadesinde %33,5’si 312 kişi katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadelerden öğrencilerin harcamalarını ve borçlanmalarını kazançlarına göre planladıkları sonucu çıkarılabilir. “Bir bankadan kredi çekmem gerektiğinde bankaların faiz oranlarını karşılaştırırım” ifadesinde %34,3’ü 319 kişi ve “Kredi çekmem gerektiğinde kredi tipleri ve borç yapılandırması gibi konuları araştırırım” ifadesine ise %32,6’sı 303 kişi katıldığını belirtmiştir. İfadelerden çıkan sonuçlara göre finansal bir davranışta bulunulacağı zaman ürünler hakkında bilgi asimetrisine karşı önlem almış oldukları değerlendirilebilir.

Tablo 3.22.

Öğrencilerin Para Biriktirme, Borçlanma Ve Kredi Çekmeye İlişkin Davranışları

İFADELER		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Aylık gelirim tamamlamı harcarım.	Frekans	153	255	113	225	184	930
	Yüzde(%)	16,5	27,4	12,2	24,2	19,8	100,0
Para biriktirmek için ekonomi sayfalarından fikir alırım.	Frekans	198	305	167	200	60	930
	Yüzde(%)	21,3	32,8	18,0	21,5	6,5	100,0
Paramı evde saklamak yerine bankadaki hesabımda biriktiririm.	Frekans	124	157	153	317	179	930
	Yüzde(%)	13,3	16,9	16,5	34,1	19,2	100,0
Para biriktirirken bir finans uzmanına danışmak çok gereklidir.	Frekans	102	175	266	291	96	930
	Yüzde(%)	11,0	18,8	28,6	31,3	10,3	100,0
Borcum varsa kredi çekerek öderim.	Frekans	281	260	201	113	75	930
	Yüzde(%)	30,2	28,0	21,6	12,2	8,1	100,0
Çok fazla harcama yaptığım için ödemelerimi yaparken güçlük çekerim.	Frekans	183	248	176	192	131	930
	Yüzde(%)	19,7	26,7	18,9	20,6	14,1	100,0
Borç aldığımda geri ödemekte zorlanırım.	Frekans	233	312	135	158	92	930
	Yüzde(%)	25,1	33,5	14,5	17,0	9,9	100,0
Bir bankadan kredi çekmem gerektiğinde bankaların faiz oranlarını karşılaştırırım.	Frekans	108	91	121	291	319	930
	Yüzde(%)	11,6	9,8	13,0	31,3	34,3	100,0
Kredi çekmem gerektiğinde kredi tipleri ve borç yapılandırması gibi konuları araştırırım.	Frekans	90	103	136	298	303	930
	Yüzde(%)	9,7	11,1	14,6	32,0	32,6	100,0

Tablo 3.23.'de görüldüğü gibi, öğrencilerin yatırıma ilişkin olarak davranışlarını ölçmek için kendilerine yöneltilmiş olan ifadelerden “Yatırım yaparken ekonomi sayfalarından yardım alırım” ifadesine %29,4’ü 273 kişi katıldığı yönünde görüş bildirmiştir. Bu ifadenin frekans ve yüzdeleri göz önüne alındığında birbirine yakın frekans değerlerinin olduğu görülebilir. Frekans değerleri göz önüne alındığında bu konuda öğrencilerin bilgi birikiminin yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. “Yüksek risk çok kar anlamına gelir” ifadesinde öğrencilerin 27,7’si 258 kişi katılmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcılar risk düzeyini arttırmadan kazanç sağlamaya yönelik birikim kanalları öncelikleri olmuştur. “Yatırım yaparken paramı farklı alternatiflere bölmem riski azaltmam için yararlı bir yöntemdir” ifadesinde %36,2’si 280 kişi bu ifadeyi destekleyici nitelikte katıldığını dile getirmiştir. “Yatırım yaparken kendi önsezişlerime göre hareket ederim” ifadesine

%30,1'i 280 kişi katıldığı şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir. Fakat bu ifadede %27,6 oranla kararsız oldukları yönünde görüş bildirenler göz önüne alındığında yatırımların değerlendirilmesi hususunda öğrencilerin yeteri kadar bilgi birikimine sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.23.
Öğrencilerin Bireysel Yatırıma İlişkin Davranışları

İFADELER		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Yatırım yaparken ekonomi sayfalarından yardım alırım.	Frekans	137	194	199	273	127	930
	Yüzde(%)	14,7	20,9	21,4	29,4	13,7	100,0
Yüksek risk çok kar anlamına gelir.	Frekans	136	258	240	184	112	930
	Yüzde(%)	14,6	27,7	25,8	19,8	12,0	100,0
Yatırım yaparken paramı farklı alternatiflere bölmem riski azaltmam için yararlı bir yöntemdir.	Frekans	84	112	251	337	146	930
	Yüzde(%)	9,0	12,0	27,0	36,2	15,7	100,0
Yatırım yaparken kendi önsezilerime göre hareket ederim.	Frekans	93	209	257	280	91	930
	Yüzde(%)	10,0	22,5	27,6	30,1	9,8	100,0

Tablo 3.24.'de katılımcıların ekonomiyi ne sıklıkla ve çoğunlukla hangi kanallardan takip ettiklerini ölçmeye yönelik olarak katılımcılara çeşitli ifadeler yöneltilmiştir. “Her gün internetten veya basılı gazete okurum” ifadesine %30,8'i 286 kişi katıldığı yönünde görüş bildirmiştir. “Her gün gazete ekonomi haberlerini incelerim” ifadesine %33,5'i 312 kişi, “Günlük olarak ekonomi köşe yazarlarını takip ederim” %39,9'u 371 kişi, “Sosyal medyada öncelikle ekonomi haberlerini okurum” %34,8'i 324 kişi, “Economist, Financial Times, Dünya.com gibi ekonomi kaynaklarını takip ederim” %29,8'i 277 kişi ve “Ekonomiyle ilgili gelişmeleri takip etmenin yararlı olduğunu düşünmüyorum” ifadesine %26'sı 242 kişi katılmadığı yönünde görüşlerini belirtmişlerdir. İfadelere katılım oranları genel olarak incelendiğinde ankete katılan öğrenciler arasından ekonomi haberlerini günlük olarak takip edenlerin frekans değeri etmeyenlerin frekans değerine göre düşük kalmıştır. İnternet üzerinden takip etme oranı biraz daha yüksek oranda olmakla birlikte gazete, köşe yazısı veya ekonomi kaynaklarını takip etme oranı katılımcıların yaklaşık 1/4'ü oranında olduğu söylenebilir. Anket sonuçlarına göre “Ekonomiyle ilgili gelişmeleri takip etmenin yararlı olduğunu düşünmüyorum” ifadesine katılımcıların büyük çoğunluğunun katılmadığı gözlenmiş olup bunun tam tersi bir davranış olarak bu ifadenin

uygulanmadığı önceki ifadelere katılım oranında gözlenmiştir. Alınan bu sonuçlara göre ankete katılan öğrencilerin ekonomi hakkındaki bilgi düzeylerinin düşüklüğünün ekonomik gelişmelere uzak kalındığından ve ilgi düzeyinin düşük olduğundan kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 3.24.

Öğrencilerin Ekonomi Haber ve Kaynaklarını Takip Etme Sıklığı

İFADELER		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Her gün internetten veya basılı gazete okurum.	Frekans	112	232	201	286	99	930
	Yüzde(%)	12,0	24,9	21,6	30,8	10,6	100,0
Her gün gazete ekonomi haberlerini incelerim.	Frekans	117	312	263	186	52	930
	Yüzde(%)	12,6	33,5	28,3	20,0	5,6	100,0
Günlük olarak ekonomi köşe yazarlarını takip ederim.	Frekans	130	371	257	122	50	930
	Yüzde(%)	14,0	39,9	27,6	13,1	5,4	100,0
Sosyal medyada öncelikle ekonomi haberlerini okurum.	Frekans	123	324	212	196	75	930
	Yüzde(%)	13,2	34,8	22,8	21,1	8,1	100,0
Economist, Financial Times, Dünya.com gibi ekonomi kaynaklarını takip ederim.	Frekans	222	277	252	119	60	930
	Yüzde(%)	23,9	29,8	27,1	12,8	6,5	100,0
Ekonomiyle ilgili gelişmeleri takip etmenin yararlı olduğunu düşünmüyorum.	Frekans	242	211	195	165	117	930
	Yüzde(%)	26,0	22,7	21,0	17,7	12,6	100,0

Tablo 3.25.' de yer alan öğrencilerin finansal davranışları ile erkek ve kadınlar arasındaki farklılığın test edilmesi amacıyla uygulanan Anova Testi sonuçlarına göre bireysel yatırıma ilişkin davranışlarının ortalamasının anlamlılık düzeyi ($p=0,000<0,05$) ve ekonomi haber ve kaynaklarını takip etmeye yönelik ortalamanın değeri ($p=0,001<0,05$) olduğundan cinsiyet ile finansal davranışlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Bireysel yatırıma ilişkin davranışların puan ortalamasına bakıldığında erkeklerin (ortalama:3,25) ve kadınların (ortalama:2,96) olduğu görülmüştür. Buna göre erkeklerin bireysel yatırıma daha çok yöneldiği söylenebilir. Ekonomi haber ve kaynaklarını takip etmeye ilişkin davranışların puan ortalamasında erkeklerin (ortalama:2,80) ve kadınların (ortalama:2,63) olduğu görülmüş olup erkeklerin ekonomik haber ve kaynaklarını takip etmeye daha yatkın olduğu söylenebilir.

Tablo 3.25.**Öğrencilerin Finansal Davranışlarında Cinsiyete Göre Farklılıklar**

İFADELER	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrencilerin Para Biriktirme, Borçlanma Ve Kredi Çekmeye İlişkin Davranışları	1,399 ,426	3,284	,070
Öğrencilerin Bireysel Yatırıma İlişkin Davranışları	18,499 ,597	31,011	,000*
Öğrencilerin Ekonomi Haber ve Kaynaklarını Takip Etme Sıklığı	6,471 ,630	10,26	,001*

Not: * : $p < 0,05$

Tablo 3.26.'da öğrencilerin finansal davranışlarında öğrenim gördükleri fakültelere/yüksekokullara göre oluşan farklılıkların test edilmesi amacıyla uygulanan Anova Testi sonuçlarına göre öğrencilerin para biriktirme, borçlanma ve kredi çekmeye yönelik davranışlarının ortalamasının anlamlılık düzeyi ($p=0,022 < 0,05$), bireysel yatırıma ilişkin davranışlarının ortalamasının ($p=0,016 < 0,05$) ve ekonomi haber ve kaynaklarını takip etmeye yönelik ortalamanın değeri ($p=0,000 < 0,05$) olduğundan öğrencilerin öğrenim görmüş oldukları fakülte/yüksekokul ile davranışlarının şekillenmesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Ortaya çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenebilmesi için uygulanan Games Howell testine göre; bireysel yatırım başlığında Eğitim Fakültesi ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Eğitim Fakültesinin bireysel yatırım davranış puan ortalaması (ortalama:2,78) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin ise (ortalama:3,15) olarak bulunmuştur. Bireysel yatırım davranış puanına göre İİBF öğrencilerinin yatırıma daha yatkın olduğu söylenebilir. Ekonomi haber ve kaynaklarını takip etme başlığında; Eğitim Fakültesi ile Fen Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Antakya Meslek Yüksekokulu ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Ekonomi ve haber kaynaklarını takip etme sıklığına göre puan ortalamalarına bakıldığında; Eğitim Fakültesi (ortalama:2,22), Fen Edebiyat Fakültesi (ortalama:2,72), Güzel Sanatlar Fakültesi (ortalama:2,97), Antakya Meslek Yüksekokulu (ortalama:2,82) ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (ortalama:2,77) olarak gözlenmiştir. Ekonomi ve haber kaynaklarını takip etme sıklığı puan ortalamasına göre Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin finansa daha ilgili bir davranış sergilediği söylenebilir.

Tablo 3.26.

Öğrencilerin Finansal Davranışlarında Öğrenim Gördükleri Fakültelere\Yüksekokullara Göre Farklılıklar

İFADELER	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrencilerin Para Biriktirme, Borçlanma Ve Kredi Çekmeye İlişkin Davranışları	,996 ,423	2,357	,022*
Öğrencilerin Bireysel Yatırıma İlişkin Davranışları	1,508 ,609	2,476	,016*
Öğrencilerin Ekonomi Haber ve Kaynaklarını Takip Etme Sıklığı	2,872 ,619	4,637	,000*

Not: * : $p < 0,05$

Tablo 3.27.'de öğrencilerin finansal davranışlarında öğrenim gördükleri sınıfa göre arasındaki farklılığın test edilmesi amacıyla uygulanan Anova Testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyi ($p > 0,05$) olduğundan sınıf farkının (1.Sınıf, 2.Sınıf, 3.Sınıf, 4.Sınıf) finansal davranışlarla anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir.

Tablo 3.27.

Öğrencilerin Finansal Davranışlarında Öğrenim Görmekte Olduğu Sınıfa Göre Farklılıklar

İFADELER	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrencilerin Para Biriktirme, Borçlanma Ve Kredi Çekmeye İlişkin Davranışları	,396 ,427	,927	,427
Öğrencilerin Bireysel Yatırıma İlişkin Davranışları	,406 ,616	,659	,578
Öğrencilerin Ekonomi Haber ve Kaynaklarını Takip Etme Sıklığı	,758 ,636	1,192	,312

Not: * : $p < 0,05$

Tablo 3.28.'de öğrencilerin finansal davranışlarını ölçmeye yönelik sorulan sorular 3 ana başlık altında toplanmıştır. Öğrencilerin para biriktirme, borçlanma ve kredi çekmeye yönelik davranışları, bireysel yatırıma yönelik davranışları ve haber kaynaklarını takip etme sıklığı şeklinde belirlenen gruplara Anova Testi uygulanmıştır. Testin sonuçlarına göre finansal davranışlar ile yaş grupları arasında anlamlılık düzeyi ($p > 0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Tablo 3.28.

Öğrencilerin Finansal Davranışlarında Yaş Gruplarına Göre Farklılıklar

İFADELER	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrencilerin Para Biriktirme, Borçlanma Ve Kredi Çekmeye İlişkin Davranışları	,779 ,426	1,829	,140
Öğrencilerin Bireysel Yatırıma İlişkin Davranışları	1,111 ,614	1,809	,144
Öğrencilerin Ekonomi Haber ve Kaynaklarını Takip Etme Sıklığı	,464 ,637	,728	,536

Not: * : $p < 0,05$

Tablo 3.29.'da öğrencilerin finansal davranışlarında not ortalamalarının düşük, orta veya yüksek olmasının farklılık oluşturup oluşturmadığının test edilmesi amacıyla uygulanan Anova Testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyleri ($p > 0,05$) olduğundan not ortalamalarının finansal davranışlarda anlamlı bir farklılığı yoktur.

Tablo 3.29.

Öğrencilerin Finansal Davranışlarında Not Ortalamalarına Göre Farklılıklar

İFADELER	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrencilerin Para Biriktirme, Borçlanma Ve Kredi Çekmeye İlişkin Davranışları	,291 ,428	,681	,564
Öğrencilerin Bireysel Yatırıma İlişkin Davranışları	1,108 ,614	1,805	,145
Öğrencilerin Ekonomi Haber ve Kaynaklarını Takip Etme Sıklığı	,725 ,636	1,140	,332

Not: * : $p < 0,05$

3.4.4. Öğrencilerin Finansal Tutum Ölçeğine İlişkin Değerlendirme

Tutum, bireylerin oluşan bir durum, olay veya olgu karşısında sergilemesi beklenen olası bir davranış şeklidir. Ankette bu bölüm öğrencilerin para ile ilgili tutumları hakkında bilgi sahibi olmayı sağlamıştır.

Tablo 3.30.'da öğrencilere yöneltilmiş olan "Para sadece harcamak içindir" ifadesine öğrencilerin %35,1'i 326 kişi katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeden yola çıkarak öğrencilerin birikime yöneldiği çıkarımı yapılabilir. "Para ile ilgili konular

sıkıcı ve zordur” ifadesine %27,6’sı 257 kişi katılmadığını belirtmiştir. “Uzun dönem finansal geleceğime yönelik çok fazla düşünmek beni rahatsız eder” ifadesine %30,9’u 287 kişi katıldığını dile getirmiştir. Öğrencilerin kısa vadeli kararlar almaya daha yatkın olduğu yorumu yapılabilir. “Para yaşamda mutlu olmak için önemli değildir” ifadesine öğrencilerin %28,7’si 267 kişi katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeden katılımcıların çoğunun mutlu olabilmenin temelinde paranın olabileceği ifadesini desteklediği görülmektedir. “Finansal açıdan bugün için yaşamak hoşuma gider” %27,4 (255 kişi), “Finans dilini anlayabilme yeteneğim zayıftır” %32,4 (301 kişi), “Finansal konularda karar vermeden önce finansal bilgi edinmek için çok zaman ve çaba harcamam” %29,7 (276 kişi) ifadelerine kararsız olduğu yönünde görüşlerini bildirmişlerdir. Bildirmiş oldukları bu görüşlerden öğrencilerin bu konuya dair bilgi ve ilgi düzeylerinin yetersiz olduğu yorumu yapılabilir. “Finansal durumumda büyük bir fark yaratmak için fazla çabalamayı düşünmüyorum” %30,4 (283 kişi), “Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum” %35,4 (329 kişi) ifadelerine katılmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 3.30.

Öğrencilerin Finansal Tutum Ölçeğine İlişkin Cevaplarının Dağılımı

İFADELER		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Para sadece harcamak içindir.	Frekans	203	326	94	178	129	930
	Yüzde(%)	21,8	35,1	10,1	19,1	13,9	100,0
Para ile ilgili konular sıkıcı ve zordur.	Frekans	141	257	200	224	108	930
	Yüzde(%)	15,2	27,6	21,5	24,1	11,6	100,0
Uzun dönem finansal geleceğime yönelik çok fazla düşünmek beni rahatsız eder.	Frekans	119	173	220	287	131	930
	Yüzde(%)	12,8	18,6	23,7	30,9	14,1	100,0
Para yaşamda mutlu olmak için önemli değildir.	Frekans	227	267	173	160	103	930
	Yüzde(%)	24,4	28,7	18,6	17,2	11,1	100,0
Finansal açıdan bugün için yaşamak hoşuma gider.	Frekans	173	192	255	225	85	930
	Yüzde(%)	18,6	20,6	27,4	24,2	9,1	100,0
Finans dilini anlayabilme yeteneğim zayıftır.	Frekans	108	237	301	194	90	930
	Yüzde(%)	11,6	25,5	32,4	20,9	9,7	100,0
Finansal konularda karar vermeden önce finansal bilgi edinmek için çok zaman ve çaba harcamam.	Frekans	129	252	276	212	61	930
	Yüzde(%)	13,9	27,1	29,7	22,8	6,6	100,0
Finansal durumumda büyük bir fark yaratmak için fazla çabalamayı düşünmüyorum.	Frekans	159	283	262	160	66	930
	Yüzde(%)	17,1	30,4	28,2	17,2	7,1	100,0

Tablo 3.30.

Öğrencilerin Finansal Tutum Ölçeğine İlişkin Cevaplarının Dağılımı (Devamı)

Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum.	Frekans	267	329	157	109	68	930
	Yüzde(%)	28,7	35,4	16,9	11,7	68	100,0

Tablo 3.31.'de öğrencilerin finansal tutumlarının cinsiyete göre farklılık olup olmadığının test edilmesi amacıyla uygulanan Anova Testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyleri ($p=0,368>0,05$) olduğundan finansal tutumda kadın ve erkek arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.31.

Öğrencilerin Finansal Tutumlarında Cinsiyete Göre Farklılıklar

İFADELER	Kareler Ortalaması	F	P
Finansal Tutum Ortalaması	,416 ,513	,810	,368

Not: * : $p<0,05$

Tablo 3.32.'de öğrencilerin finansal tutumlarında öğrenim gördükleri fakültelere/yüksekokullara göre farklılığın belirlenebilmesi açısından finansal tutuma yönelik olarak sorulmuş olan sorulara alınan cevaplara uygulanan Anova Testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyleri ($p=0,001<0,05$) olduğundan finansal tutumlarda öğrenim görülen fakülte/yüksekokul arasında anlamlı bir farklılığın olduğu söylenebilir. Bu farklılığın kaynağının tespit edilebilmesi amacıyla gabriel testi uygulanmıştır. Uygulanan teste göre; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Fen Edebiyat Fakültesi ve Eğitim Fakültesi arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin finansal tutumlarıyla öğrenim gördükleri fakülteler/yüksekokullar arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin finansal tutum puan ortalamalarına bakıldığında; Fen Edebiyat Fakültesi (ortalama:2,97), Eğitim Fakültesi (ortalama:3,01), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (ortalama:2.70) olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre Eğitim Fakültesi öğrencilerinin finansal tutum puan ortalamasının daha yüksek olduğu ve birikime yöneldikleri söylenebilir.

Tablo 3.32.

Öğrencilerin Finansal Tutumlarında Öğrenim Gördükleri Fakülteye/Yüksekokula Göre Farklılıklar

İFADELER	Kareler Ortalaması	F	P
Finansal Tutum Ortalaması	1,753 ,504	3,481	,001*

Not: * : $p < 0,05$

Tablo 3.33.'de öğrencilerin finansal tutumlarında öğrenim görmekte olduğu sınıfa göre farklılıkların test edilmesi amacıyla uygulanan Anova Testi sonuçlarına göre significance değeri ($p=0,066 > 0,05$) olduğundan finansal tutum ile öğrenim görmekte olduğu sınıf (1.Sınıf, 2.Sınıf, 3.Sınıf, 4.Sınıf) arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.33.

Öğrencilerin Finansal Tutumlarında Öğrenim Görmekte Olduğu Sınıfa Göre Farklılıklar

İFADELER	Kareler Ortalaması	F	P
Finansal Tutum Ortalaması	1,231 ,511	2,411	,066

Not: * : $p < 0,05$

Tablo 3.34.'de öğrencilerin finansal tutumlarında yaş grupları arasındaki farklılığın test edilmesi amacıyla uygulanan Anova Testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyleri ($p=0,156 > 0,05$) olduğundan finansal tutumun yaş grupları ile anlamlı bir farklılığı yoktur.

Tablo 3.34.

Öğrencilerin Finansal Tutumlarında Yaş Gruplarına Göre Farklılıklar

İFADELER	Kareler Ortalaması	F	P
Finansal Tutum Ortalaması	,893 ,512	1,745	,156

Not: * : $p < 0,05$

Tablo 3.35.'de öğrencilerin finansal tutumlarında not ortalamalarına göre farklılığın test edilmesi amacıyla uygulanan Anova Testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyleri ($p=0,184 > 0,05$) olduğundan finansal tutum ile not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.35.

Öğrencilerin Finansal Tutumlarında Not Ortalamalarına Göre Farklılıklar

İFADELER	Kareler Ortalaması	F	P
Finansal Tutum Ortalaması	,827 ,512	1,615	,184

Not: * : $p < 0,05$

3.4.5. Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyi İle Finansal Davranış ve Finansal Tutum Arasındaki İlişkiye Dair Değerlendirme

Öğrencilere uygulanan anket sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi ile finansal davranışları ve finansal tutumları arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi açısından finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeye yönelik testin sonuçlarının ortalama puanı ile aynı şekilde finansal davranışa ve finansal tutuma yönelik sonuçların ortalamaları bulunmuştur. Bulunan sonuçlara istinaden anlamlılığın test edilebilmesi için Korelasyon Analizi yapılmıştır.

Tablo 3.36.'da görüldüğü gibi, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik olarak uygulanmış olan Korelasyon Analizi sonuçlarına göre öğrencilerin para biriktirme, borçlanma ve kredi çekmeye ilişkin davranışları ile bireysel yatırıma ilişkin davranışları arasında korelasyon katsayısı 0,419 ve anlamlılık düzeyleri ($p=0,00 < 0,05$) olduğundan pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki söz konusudur. Benzer şekilde öğrencilerin para biriktirme, borçlanma ve kredi çekmeye ilişkin davranışları ile ekonomi haber ve kaynaklarını takip etme sıklığı arasında korelasyon katsayısı 0,226 ve anlamlılık düzeyleri ($p=0,00 < 0,05$) olduğundan pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencilerin para biriktirme, borçlanma ve kredi çekmeye ilişkin davranışları ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında korelasyon katsayısı 0,060 ve anlamlılık düzeyleri ($p=0,069 > 0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık yoktur. Bireysel yatırıma ilişkin davranışları ile ekonomi haber ve kaynaklarını takip etme sıklığı arasında korelasyon katsayısı 0,334 ve anlamlılık düzeyleri ($p=0,00 < 0,05$) olduğundan pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi arttıkça ekonomi ve haber kaynaklarını takip etme sıklığında da artış olduğu söylenebilir. Bireysel yatırıma önem veren katılımcıların ekonomi haber ve kaynaklarına yöneldiği söylenebilir. Bireysel yatırıma ilişkin davranışları ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında korelasyon katsayısı 0,139 ve anlamlılık düzeyleri ($p=0,00 < 0,05$) olduğundan pozitif yönlü ve

anlamli bir iliŒki vardir. Öğrencilerin ekonomi haber ve kaynaklarını takip etme sıklığı ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında korelasyon katsayısı 0,048 ve anlamlılık düzeyleri ($p=0,140>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.36.

Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyi ile Finansal Davranışları Arasındaki İliŒki

İFADELER		Öğrencilerin Para Biriktirme, Borçlanma Ve Kredi Çekmeye İliŒkin Davranışları	Öğrencilerin Bireysel Yatırıma İliŒkin Davranışları	Öğrencilerin Ekonomi Haber ve Kaynaklarını Takip Etme Sıklığı	Finansal Okuryazarlık Düzeyi
Öğrencilerin Para Biriktirme, Borçlanma Ve Kredi Çekmeye İliŒkin Davranışları	P.C. Sig.	1	,419 ,000*	,226 ,000*	,060 ,069
Öğrencilerin Bireysel Yatırıma İliŒkin Davranışları	P.C. Sig.	,419 ,000*	1	,334 ,000*	,139 ,000*
Öğrencilerin Ekonomi Haber ve Kaynaklarını Takip Etme Sıklığı	P.C. Sig.	,226 ,000*	,334 ,000*	1	,048 ,140
Finansal Okuryazarlık Düzeyi	P.C. Sig.	,060 ,069	,139 ,000*	,048 ,140	1

Not: P.C.=Pearson Correlation (Pearson Korelesyonu), * : $p<0,05$

Tablo 3.37.'da görüldüğü gibi, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin finansal tutumlarını ne ölçüde etkilediğini belirlemeye yönelik olarak uygulamış olduğumuz Korelasyon Analizi sonucuna göre korelasyon katsayısı -0,106 ve anlamlılık düzeyleri ($p=0,01>0,05$) olduğundan finansal tutum ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir iliŒki olduğu söylenebilir. Öğrenciler, finansal bilgilerini tutumlarına yansıtmadığından finansal okuryazarlık düzeyi ile finansal tutumları arasında negatif yönlü bir iliŒkiye rastlanıldığı söylenebilir.

Tablo 3.37.

Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeyi ile Finansal Tutumları Arasındaki İlişki

İFADELER		Finansal Tutum Ortalaması	Finansal Okuryazarlık Düzeyi
Finansal Tutum Ortalaması	P.C. Sig.	1	-,106 ,001*
Finansal Okuryazarlık Düzeyi	P.C. Sig.	-,106 ,001*	1

Not: P.C.=Pearson Correlation (Pearson Korelesyonu), * : $p<0,05$

3.4.6. Öğrencilerin Finansal Davranışları İle Finansal Tutumları Arasındaki İlişkiye Dair Değerlendirme

Öğrencilere uygulanan anket sonucunda öğrencilerin finansal davranışları ile finansal tutumları arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi açısından finansal davranışları belirlemeye yönelik testin sonuçlarının ortalama puanı ile finansal tutuma yönelik sonuçların ortalamaları bulunmuştur. Bulunan sonuçların birbiri ile ilişkisini ölçmek adına Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

Tablo 3.38.'de öğrencilerin finansal tutumlarının finansal davranışlarını ne ölçüde etkilediğini belirlemeye yönelik olarak uygulanan Korelasyon Analizi sonucuna göre korelasyon katsayısı 0,188 ve anlamlılık düzeyi ($p=0,000<0,05$) olduğundan öğrencilerin para biriktirme, borçlanma ve kredi çekmeye ilişkin davranışlarının belirmesinde finansal tutumların pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu söylenebilir. Öğrencilerin finansal tutumlarının finansal davranışlarının oluşması üzerinde etkisinin olduğu söylenebilir. Öğrencilerin bireysel yatırıma ilişkin davranışları ile finansal tutumları arasında korelasyon katsayısı 0,145 ve anlamlılık düzeyi ($p=0,000<0,05$) olduğundan finansal tutumun bireysel yatırıma ilişkin davranışların belirmesinde pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Öğrencilerin finansal tutumu yatırım yönünde olduğunda bireysel yatırıma yönelik davranışlarında aynı doğrultuda artış olduğu söylenebilir. Öğrencilerin haber ve kaynaklarını takip etme sıklığı ile finansal tutumları arasında anlamlılık düzeyi ($p=0,620>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.38.

Öğrencilerin Finansal Davranışları ile Finansal Tutumları Arasındaki İlişki

İFADELER		Finansal Tutum Ortalaması
Öğrencilerin Para Biriktirme, Borçlanma Ve Kredi Çekmeye İlişkin Davranışları	P.C. Sig.	,188 ,000*
Öğrencilerin Bireysel Yatırıma İlişkin Davranışları	P.C. Sig.	,145 ,000*
Öğrencilerin Ekonomi Haber ve Kaynaklarını Takip Etme Sıklığı	P.C. Sig.	-,016 ,620

Not: P.C.=Pearson Correlation (Pearson Korelesyonu), * : $p < 0,05$

3.5. HİPOTEZ TESTİ SONUÇLARI

Hipotez 1 (H1): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesi düşüktür.

Hipotez reddedilmiştir. Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesinin orta seviyede olduğu bulunmuştur.

Hipotez 2 (H2): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi cinsiyetlerine, öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye, öğrenim gördükleri sınıfa, yaş gruplarına ve not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 2a (H2a): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez kabul edilmiştir. Sonuç olarak erkeklerin finansal okuryazarlık düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Hipotez 2b (H2b): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, öğrenim gördükleri fakülteye/yüksekokula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez kabul edilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokula göre finansal okuryazarlık seviyesinde farklılık gözlenmiştir. İİBF’de öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesi daha yüksek çıkmıştır.

Hipotez 2c (H2c): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez kabul edilmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre finansal okuryazarlık düzeylerinde farklılık olduğu gözlenmiştir.

Hipotez 2d (H2d): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez red edilmiştir. Anket yapılan öğrencilerin yaş ortalamasının çoğunun aynı olmasından dolayı anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır. Fakat yaş ortalaması arttıkça başarı yüzdesinde bir artış gözlenmiştir.

Hipotez 2e (H2e): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez kabul edilmiştir. Not ortalaması yükseldikçe finansal okuryazarlık seviyesinin de yükseldiği gözlenmiştir. Not ortalaması ile finansal okuryazarlık seviyesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Hipotez 3 (H3): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları cinsiyetlerine, öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokula, öğrenim gördükleri sınıfa, yaş gruplarına ve not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 3a (H3a): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez kabul edilmiştir. Sonuç olarak kadınlar ve erkekler arasında finansal davranışların sergilenmesinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Hipotez 3b (H3b): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları, öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez kabul edilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları fakülte/yüksekokula göre finansal davranışların sergilenmesi arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

Hipotez 3c (H3c): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları, öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez reddedilmiştir. Sonuç olarak öğrenim gördükleri sınıflar ile finansal davranış arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Hipotez 3d (H3d): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları, yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez reddedilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin yaş grupları ile finansal davranışları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Hipotez 3e (H3e): Üniversite öğrencilerinin finansal davranışları, not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez reddedilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin not ortalamaları ile finansal davranışları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Hipotez 4 (H4): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları cinsiyetlerine, öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteye, öğrenim gördükleri sınıfa, yaş gruplarına ve not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 4a (H4a): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez reddedilmiştir. Sonuç olarak kadınlar ve erkekler ile finansal tutumları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Hipotez 4b (H4b): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları, öğrenim gördükleri fakülteye/yüksekokula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez kabul edilmiştir. Öğrencilerin finansal tutumları ile öğrenim gördükleri fakülteye/yüksekokul arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Hipotez 4c (H4c): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları, öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez reddedilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf ile finansal tutumları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Hipotez 4d (H4d): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları, yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez reddedilmiştir. Öğrencilerin yaş grupları ile finansal tutumları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Hipotez 4e (H4e): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları, not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez reddedilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin not ortalamaları ile finansal tutumları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Hipotez 5 (H5): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Hipotez kabul edilmiştir. Finansal okuryazarlık seviyesi ile öğrencilerin finansal davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Hipotez 6 (H6): Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Hipotez kabul edilmiştir. Finansal okuryazarlık seviyesi ile öğrencilerin finansal tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Hipotez 7 (H7): Üniversite öğrencilerinin finansal tutumları ile finansal davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Hipotez kabul edilmiştir. Öğrencilerin finansal tutumları ile finansal davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde bireylerin ve kurumların finansal piyasaları kullanması bir zorunluluk haline gelmiştir. Finansal piyasaların gelişmesi ve ekonomik büyümenin sağlanmasıyla birlikte finansal ürünler çoğalmakta ve giderek karmaşık bir hale gelmektedir. Finansal hizmetlerde yapılabilecek yanlış tercihlerin ve verilecek hatalı kararların bireyleri ve kurumları ne denli olumsuz etkileyebileceği bilinmektedir. Yapılan gözlemler ve araştırmalar finansal hizmet satıcılarının bireylerden daha fazla bilgiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum bireylerin bu koşullar altında tercih yapmada ve kararlar vermesi açısından dezavantajlı duruma düşmesine neden olmaktadır. Dezavantajlı durumdan kurtulabilmesi adına devlet yasalar düzenleyerek bireyleri korumaya yönelik davranışlarda bulunmuştur. Ancak tam ve etkin bir korunma sağlanamamaktadır.

Finansal ilişki sadece finansal ürün veya hizmet satın alınmasından ibaret değildir. Bireylerin ellerinde olan parayı iyi bir şekilde yönetebilmeleri, tasarruf edebilmeleri, finansal planlama yapabilmeleri ve ileriye yönelik yapacakları yatırımlarla refah düzeyini yükseltebilmeleriyle, iyi iletişim kurabilmeleriyle ve gerektiği zaman yardım alabilmesiyle de yakından alakalıdır. Bireylerin sayılan bu özellikleri zamanında kullanabilmeleri açısından iyi bir finansal okuryazar olmaları gerekmektedir. Finansal okuryazarlıkla birey; finansal sistemlerden sonuna kadar yararlanabilecek, günlük hayatında daha doğru kararlar verebilecek, ileriye dönük olarak da doğru yatırımlar yaparak refah seviyesini sürekli üst seviyelere taşıyabilecektir. Ancak günümüzde birçok ülkeler bireylerinin finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu görülmektedir.

Gelecek dönemlerde oluşabilecek herhangi bir kriz karşısında ülkelerdeki finansal okuryazarlık oranlarının düşük olması bulunulan olumsuz durum içerisinde yanlış kararlar verilmesine, tercihlerin yanlış olmasına ve akabinde yatırımların da yanlış yapılmasına neden olabilecektir. Bu tür yanlış davranışlar ise içerisinde bulunulacak krizin daha da büyümesine ve içinden çıkılmayacak bir hal almasına neden olabilecektir. Tüm bu olumsuzluklar doğal olarak finansal gerilemeye ve ekonomik küçülmelere sebebiyet verebilecektir.

Bu koşullar ve oluşabilecek olumsuz durumlar göz önüne alındığında bireylerin başta kendileri, sonrasında ailelerinin ve ülkelerinin ekonomik açıdan refah

seviyesini arttırabilmesi için gerekli çalışmaları yapması olası bir gereklilik oluşturmaktadır. Birçok ülkenin gündeminde yer aldığı gibi ulaşılması istenen refah seviyesi için finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir. Fakat yapılmak istenen çalışmaların başarılı bir sonuç vermesi açısından mevcut finansal okuryazarlık seviyesinin belirlenmesi gerekmektedir. Bağımsız bir şekilde para harcamaının başlangıcı olarak sayılan öğrencilik sürecinde, bireylerin finansal olarak planlama yapmaları ve yönetmeleri gerektikleri bir hayatlarının olduğu göz önünde bulundurularak öğrenciler üzerine finansal okuryazarlık düzeylerini, davranışlarını ve tutumlarını ortaya koyacak bir çalışma yapılmıştır.

Yapılan bu çalışma, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışmaya 930 öğrenci katılmış olup katılımcıların %55,7'sini kadınlar, %44,3'ünü erkekler oluşturmaktadır. Çalışmaya katılanların %95,7'si 18-25 yaş aralığında bulunan öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrenim görülen fakülteler arasındaki farkların ortaya konulabilmesi açısından üniversiteye bağlı bulunan fakülte ve meslek yüksekokullarında anket uygulanmıştır. Toplamda 5 fakülte ve 3 meslek yüksekokulunda anket yapılmış olup, okullardaki öğrencilerin sadece belirli bir kısmına ulaşılabilirdiğinden homojen dağılıma sahip bir uygulama yapılamamıştır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin sayısı fazla olduğundan yapılan çalışmada ağırlıklı olarak onlar yer almaktadır.

Öğrencilerin aylık gelirlerine bakıldığında öğrencilerin %79,8'inin 1.000 TL'den daha az gelire sahip olduğu ve gelirlerinin %20'den daha az bir kısmını birikime ayıranların %77,4 civarında olduğu görülmektedir. Kredi kartı limitlerini kullanım aralıklarına bakıldığında %51,4'ünün limitlerinin %20'den azını kullandığını geri kalanının ise bu oranı aştığı görülmektedir. Ortaya çıkan bu sonuca göre öğrencilerin gelirleri yeterli gelmediğinden dolayı kredi kartı harcamasına yöneldikleri söylenebilir. Öğrencilerin %35,7'sinin ekonomi ve finans dersi aldıkları görülmüştür. Muhasebe dersi alanlar %30,2 iken bunlar dışında ders alan öğrenciler %34,1'dir. Ekonomi ve finans dersi alan öğrencilerin finansal okuryazarlığa dair bilgilerinin daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesine dair öğrencilere yöneltilmiş olan sorularda demografik özelliklerine ve öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokul ve

sınıflara göre farklılıkları incelenmiştir. Genel olarak öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin orta düzeyde olduğu görülmüştür.

Finansal okuryazarlık seviyesinin demografik özellikler açısından farklılıklarına bakıldığında başarı sağlayan erkek katılımcıların finansal okuryazarlık seviyesinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer bir demografik özellik olan yaş faktörü ele alındığında, 36 yaş ve üstü olan katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuca istinaden yaşça büyük olan öğrencilerin hayat nezdinde ekonomik ve finansal durumlarla daha iç içe oluşundan kaynaklanarak bilgilerini olgunlaştırdıkları söylenebilir.

Öğrenim gördükleri fakülteler/yüksekokullar ve bilgi düzeyleri karşılaştırıldığında; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin sorulan soruları doğru cevaplama daha başarılı oldukları görülmüştür. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyindeki bu başarı oranının ekonomi ve finansa dair ders almalarının etkisinin olduğu söylenebilir. Öğrencilerin ekonomi ve finansa yönelik ilgilerinin olduğu söylenebilir. İlgi alanlarının bu yönde olması finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek olmasındaki en büyük etken olarak değerlendirilebilir.

Öğrenim gördükleri sınıflara göre yapılan karşılaştırmada 4. Sınıf öğrencilerinin başarı oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum bilgi birikiminin finansal okuryazarlıkta önemli olduğunu göstermektedir. Not ortalaması açısından yapılan incelemede, 2,01-3,00 arasında not ortalamasına sahip olan öğrencilerin sorulara doğru yanıt vermede daha yüksek başarıya sahip olduğu görülmüştür. Hipotezimize göre 3,01-4,00 arasında not ortalamasına sahip öğrencilerin daha başarılı olması beklenirken farklı bir duruma rastlanılmıştır. Fakat başarı seviyeleri her üç not ortalaması aralığında birbirine çok yakın sonuçlar vermiştir.

Sonuç olarak, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğrencilerine uygulanan bu ankete göre öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri orta düzeyde çıkmıştır. Bu sonuca varmamızda katılımcıların çoğunun İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinden oluşmasının etkisinin olduğu söylenebilir. Elde etmiş olduğumuz bu sonuca istinaden finansal okuryazarlık seviyesinin daha da yükselmesi ve sadece İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi değil diğer tüm fakültelerde ve yüksekokullarda da

yüksek seviyelerde çıkması adına okul müfredatlarına ekonomi ve finans derslerinin eklenmesi gerekmektedir. Erken yaşlarda bilinçlenmenin olması ve bireylerin finans piyasalarında zorluk çekmemeleri adına yapılacak bu adım etkili bir sonuç verecektir. Bu sayede finansal piyasada daha etkin ve verimli adımlar atan ve ekonominin gelişimine ve ülkenin kalkınmasına katkısı olan bireyler ortaya çıkacaktır.

Bu çalışma, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğrencilerini kapsayacak şekilde yapılmıştır. İleride yapılabilecek çalışma önerisi olarak, lise ve orta öğretim çağında olan öğrencilere de bir çalışma yapılarak finansal okuryazarlık düzeyi belirlenebilir ve finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilebilmesi ve ekonomik açıdan kalkınmayı arttırabilecek çözüm önerileri geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, E. (2015). Finansal Piyasalar ve Finansal Kurumlar. Sakarya Üniversitesi, 4.
- Alkaya , A., & Yağlı , İ. (2015). Finansal Okuryazarlık-Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 585-599.
- Altıntaş, K. (2008). Bireysel Yatırımcılar Açısından Finansal Eğitimin Önemi: Toplumda Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Yükseltilmesi ve Bireylerde Asgari Finansal Okuryazarlık Sürecinin Oluşturulması. Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı. İstanbul.
- Altıntaş, K. M. (2009). Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okuryazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitimi Modeli. ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 151-176.
- Altun, A. (2005). Gelişen Teknolojiler ve Yeni Okuryazarlıklar. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ateş, S. (2014). Finansal Okuryazarlık ve Davranışsal Önyargılar: Bireysel Hisse Senedi Yatırımcısı Üzerine Ampirik Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Barmaki, N. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Hacettepe Üniversitesi Örneği. Doktora Tezi. Ankara.
- Baysa, E. (2015). Finansal Okuryazarlık ve Banka Müşteri Segmentasyonları Üzerine Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Tokat.
- Campbell, J. Y. (2006). Household Finance. Journal of Finance, 1553-1604.
- Chen, H., & Volpe, R. (1998). An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students. Financial Services Review, 107-128.
- Clark, R., Ambrosio, M., Mcdermed, A., & Sawant, K. (2003). Financial Education and Retirement Savings. Journal: Available at SSRN 390642, 1-44.

- Consumer Financial Education Body (CFEB). (2010). Financial capability and saving: Evidence from the British Household Panel Survey. Consumer Financial Education Body.
- Cude, B., Lawrance, F., Lyons, A., Metzger, K., Lejeune, E., Marks, L., & Matchmes, K. (2006). College Students and Financial Literacy: What They Know and What We Need to Learn. Eastern Family Economics and Resource Management Association, 102-109.
- Çam, A. V., & Barut, A. (2015). Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Önlisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi, 63-72.
- Çolak, H. (2017). Mühendislerde Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Becerileri: Bandırma İlçesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir.
- Danes, S., & Hira, T. (1987). Money Management Knowledge of College Students. Journal of Student Financial Aid, 3-16.
- Doğan, D. (2018). Kuşaklar Arasındaki Finansal Okuryazarlık Seviyesi Üzerinde Sosyal Medya İle İletişim Araçlarının Etkisinin İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A., & Sönmez, H. (2014). Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 113-125.
- Ergün, B., Şahin, A., & Ergin, E. (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 847-864.
- Figueira, F. (2007). The European Commission and Financial Capability: Simplifying Financial Services. European Credit Research Institute. Brussels, Belgium.
- Financial Industry Regulatory Authority Investor Education Foundation (FINRA IEF). (2009). Financial Capability in the United States. Report of Findings From the 2009 National Financial Capability Study.
- Financial Industry Regulatory Authority Investor Education Foundation (FINRA IEF). (2012). Financial Capability in the United States. Report of Findings From the 2012 National Financial Capability Study.

- Finansal Eğitim ve Finansal Tüketicilerin Korunması. Erişim Tarihi:(2019, 06 01).
<https://www.finansalegitim.gov.tr>.
- Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği. Erişim Tarihi:(2017, 06 10). <http://www.foder.org/>.
- FLEC Financial Literacy and Education Commission. (2006). Taking Ownership of the Future: The National Strategy for Financial Literacy.
- Gencan, M. (2018). Turizm Sektörü Kobi'lerinde Finansal Okuryazarlık: Trabzon İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon.
- Gökmen, H. (2012). Finansal Okuryazarlık. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Güler, E. (2015). Hanehalkının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- Hilgert, M. A., & Hogarth, J. (2003). Household Financial Management: The Connection Between Knowledge and Behavior. Federal Reserve Bulletin, 309-322.
- Hogarth , J. (2006). Improving Financial Literacy International Conference hosted by the Russian G8 Presidency in Cooperation with the OECD. Financial Education and Economic Development.
- Hogarth, J., & Hilgert, M. (2002). Financial Knowledge, Experience and Learning Preferences:Preliminary Results From a New Survey on Financial Literacy. Consumer Interest Annual, 1-7.
- [http:// www.paramiyonetebiliyorum.net](http://www.paramiyonetebiliyorum.net). Erişim Tarihi:(2019, 04 21).
- <http://habitatdernegi.org>. Erişim Tarihi:(2019, 04 21).
- <http://paramveben.org>. Erişim Tarihi:(2019, 04 21).
- <http://www.ccpc.ie>. Erişim Tarihi:(2019, 04 20).
- <http://www.moneyadvice.service.org.uk>. Erişim Tarihi:(2019, 04 16).
- <http://www.turuncudamla.com>. Erişim Tarihi:(2019, 04 21).
- <https://www.moneysmart.gov.au>. Erişim Tarihi:(2019, 04 20).

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi. Erişim Tarihi:(2019, 04 21). <https://www.ismek.ist>.
- Jorgensen, B. (2007). Financial Literacy of College Students: Parental and Peer Influences. Master of Science. Blacksburg, Virginia.
- Kaderli, Y., Demir, N., & Özdemir, M. (2016). TR 32 Bölgesinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri Projesi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Vakfı.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). Günümüzde İnsan ve İnsanlar. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kahraman, Y. E. (2015). Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması. Yüksek Lisans Tezi. Muğla.
- Kandemir, S. (2018). Finansal Tüketicilerin Finansal Okuryazarlık Durumlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Mersin.
- Kanmaz, A. (2018). Bireysel Hisse Senedi Yatırımcılarının Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Çalışma: İzmir Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Karaağaç, A. (2015). Finansallaşma Sürecinde Finansal Okuryazarlık. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Karataş, Ç. (2017). Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesinde Merkez Bankalarının Rolü ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İçin Bir Değerlendirme. Uzmanlık Yeterlik Tezi. Ankara.
- Kaya, A. (2015). Kobi Yöneticilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenebilmesine Yönelik Bir Araştırma: İzmir İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Khan , M., & Jain , P. (2008). Financial Management: Text, Problems and Cases, Tata Mcgraw-Hill Publishing Company Limited,. New Delhi.
- Kılıç, Y., Ata, H. A., & Seyrak, İ. H. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 129-150.
- Küçükaslan, A. (2017). Finansal Okuryazarlık: Kayseri İli Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirleri Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Gümüşhane.

- Lusardi, A. (2008). Financial Literacy: An Essential Tool for Informed Consumer Choice. Joint Center for Housing Studies, Harvard University.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. (2009). How Ordinary Consumers Make Complex Economic Decisions: Financial Literacy and Retirement Readiness. Nber Working Paper Series. Cambridge.
- Lusardi, A., Mitchell, O. S., & Curto, V. (2010). Financial Literacy among the Young: Evidence and Implications for Consumer Policy. 19-23.
- Madura, J. (2004). Personal Finance. Boston: Pearson-Addison Wesley.
- Mahdzan, N., & Tabiani, S. (2013). The Impact of Financial Literacy on Individual Saving: An Exploratory Study in the Malaysian Context. Transformations in Business & Economics.
- Mandell, L., & Klein, L. S. (2009). The Impact of Financial Literacy Education on Subsequent Financial Behavior. Association for Financial Counseling and Planning Education, 15-24.
- Martin, M. (2007). A Literature Review on the Effectiveness of Financial Education. Federal Reserve Bank of Richmond Working Paper No. 07-03, 1-26.
- Mevsim, L. T. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Erzincan Üniversitesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan.
- National Endowment For Financial Education. Erişim Tarihi:(2019, 04 16). <https://www.nefe.org/>.
- OECD. (2005). Improving Financial Literacy: Analysis of Issues and Policies.
- OECD. (2014). PISA 2012 Results: Students and Money Financial Literacy Skills for the 21st Century.
- Okka, O. (2010). Finansal Yönetim: Teori Ve Çözümlü Problemler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti.
- Özdemir, A., Temizel, F., Sönmez, H., & Er, F. (2015). Financial Literacy of University Students: a Case Study For Anadolu University, Turkey. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 107.

- Özgüler, İ. (2013). Bireysel Finansal Kaynakların Yönetiminde Bir Araç Olarak Finansal Eğitimde Dünya Uygulamaları ve Türkiye Karşılaştırması. Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, E. (2014). Finansal Okuryazarlık Ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Isparta.
- Öztürk, E., & Demir, Y. (2015). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 113-134.
- Paramasivan, C., & Subramanian, T. (2009). Financial Management. New Age International Publishers. Delhi, India.
- PISA 2012. (2014). Financial Literacy Assessment Framework.
- President.S Advisory Council On Financial Capability (PACFC). (2013). Final Report.
- Prosper Canada. Erişim Tarihi:(2019, 04 20). <http://prospercanada.org>.
- Remund, D. (2010). Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. The Journal of Consumer Affairs , 276-295.
- Robb, C., & Sharpe, D. (2009). Effect of Personal Financial Knowledge on College Students' Credit Card Behavior. Association for Financial Counseling and Planning Education, 25-43.
- Saraç, E. (2014). Finansal Okuryazarlık Ve Dumlupınar Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.
- Sarıgül, H. (2014). A Survey of Financial Literacy Among University Students. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 207-224.
- Sermaye Piyasası Kurulu. Erişim Tarihi:(2019, 04 21). <http://www.spk.gov.tr>.
- Sezer, D., & Demir, S. (2015). Yatırımcıların Finansal Okuryazarlık ve Bilişsel Yetenek Düzeylerinin Psikolojik Yanılsamalar ile İlişkisi. Muhasebe ve Finansman Dergisi.

- Şantaş, F., & Demirgil, B. (2015). Ekonomi Okuryazarlığı Düzeyinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. Akademik Bakış Dergisi, 46-60.
- Şarлак, Z. (2012). Finansal Okuryazarlık. İstanbul: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Temizel, F., & Özgüler, İ. (2015). Finansal Eğitime Bakış. Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi.
- The World Bank. Erişim Tarihi:(2019, 04 15). <https://www.worldbank.org>.
- Tomaskova, H., Mohelska, H., & Nemcova, Z. (2011). "Issues of Financial Literacy Education" Procedia-Social and Behavioral Sciences.
- Tosun, A. E. (2016). Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Alan Araştırması . Yüksek Lisans Tezi. Trabzon.
- Türk Eğitim Derneği. Erişim Tarihi:(2019, 04 14). <https://tedmem.org>
- Türk Ekonomi Bankası. Erişim Tarihi:(2019, 04 21). [http:// www.teb.com.tr](http://www.teb.com.tr).
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası. Erişim Tarihi:(2019, 04 21). <https://www.tcmb.gov.tr/>.
- Varcoe, K., Martin, A., Devitto, Z., & Go, C. (2005). Using A Financial Education Curriculum For Teens. Financial Counseling and Planning, 63-71.
- Volpe, R., Chen, H., & Pavlicko, J. (1996). Personal Investment Literacy Among College Students: A Survey. Financial Practice And Education, 86-94.
- Wolfe Hayes, M. A. (2010). Financial Literacy and Education: An Enviromental Scan. The International Information & Library Review.
- World Bank. (2009). Bulgaria Diagnostic Review of Consumer Protection and Financial Capability.
- World Bank; DFID; OECD; CGAP. (2009). The Case for Financial in Developing Countries. Promoting Access to Finance by Empowering Consumers.
- www.bilincliyatirimci.org. Erişim Tarihi:(2019, 04 21).
- www.consumerfinance.gov. Erişim Tarihi:(2019, 04 16).

www.financialeducationsummit.org . Erişim Tarihi:(2019, 04 20).

EKLER

Ek-1: Anket Formu

Değerli Katılımcı,

Bu anket, öğrencilerimizin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek üzere hazırlanmış olup, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programında kullanılacaktır. Anketimiz çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır. Verdiğiniz yanıtların anonim olduğunu ve tamamen gizli tutulacağını belirtmek isteriz. Yanıtlarınız Yüksek Lisans tezimizde veri olarak kullanılacaktır. Ankete katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır.

Desteğiniz için teşekkür ederiz.

Kadir BEDİROĞLU

Prof.Dr. Songül KAKİLLİ ACARAVCI

Yüksek Lisans Öğrencisi

Tez Danışmanı

I. KATILIMCILARA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1-Yaşınız

☐ 18'den küçük	☐ 18-25	☐ 26-35	☐ 36 ve üstü
------------------------------------	-----------------------------	-----------------------------	----------------------------------

2-Cinsiyetiniz

☐ Kadın	☐ Erkek
-----------------------------	-----------------------------

3-Sınıfı

☐ 1. Sınıf	☐ 2. Sınıf	☐ 3. Sınıf	☐ 4. Sınıf
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

4-Öğrenim gördüğünüz Fakülte / YO / Bölüm

.....

5- Genel Not Ortalamanız Kaçtır?

☐ < 2,00 den az	☐ 2,01 - 3,00 arası	☐ 3,01 - 4,00 arası
-------------------------------------	---	---

6-Aylık kişisel geliriniz

☐ 1000 TL'den az	☐ 1000-1500	☐ 1500-2000	☐ 2000'den fazla
--------------------------------------	---------------------------------	---------------------------------	--------------------------------------

7-Kredi kartı limitinizin aylık ortalama ne kadarını kullanıyorsunuz?

☐ %20'den az	☐ %20-39	☐ %40-59	☐ %60-79	☐ %80-100
----------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	-------------------------------

8- Aylık ortalama gelirinizin ne kadarını biriktiriyorsunuz?

☐ %20'den az	☐ %20-39	☐ %40-59	☐ %60-79	☐ %80-100
----------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	-------------------------------

9.Okuduğunuz bölümde aşağıdaki derslerden hangisi/hangileri var?

- En az bir dönemi kapsayan finans dersi
- Ekonomi dersi
- Ekonomi bilgisini kapsayan bir ders
- Muhasebe
- Diğer

II. KATILIMCILARIN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK SORULAR

1. Banka hesabınızda 1.000 TL'niz var. Bankanın ödediği faiz oranı aylık %10 ise, 6 ay sonra yatırım hesabınızdaki paranız ne kadar olur?

- 1.600 TL'den daha fazla
- 1.600 TL
- 1.600 TL'den daha az

2. Eğer Piyasa Faiz Oranı Düşerse Tahvil Fiyatları Bundan Nasıl Etkilenir?

☐ Yükselir	☐ Bilemiyorum	☐ Düşer
--------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------

3. "Hisse senetleri normal olarak tahvillerden daha risklidir" ifadesi ile ilgili olarak ne söylersiniz?

☐ Doğru	☐ Yanlış	☐ Bilmiyorum
-----------------------------	------------------------------	----------------------------------

4. Aşağıdakilerden hangisi ile harcama yapılmaz?

☐ Nakit	☐ Kredi kartı	☐ Bankamatik kartı	☐ Vadeli mevduat
-----------------------------	-----------------------------------	--	--------------------------------------

5. Kredi kartından nakit çekim işlemi yapıyor musunuz?

☐ Evet	☐ Hayır
----------------------------	-----------------------------

6. Kamu ve özel kesimden emekli olanlara ödenen emeklilik gelirine ne denir?

☐ Ek ödeme	☐ Emekli maaşı	☐ Kar payı	☐ Sosyal güvenlik primi
--------------------------------	------------------------------------	--------------------------------	---

7. Zeynep ve Murat'ın yeni doğmuş bir bebekleri var. Ellere geçen paranın bir bölümünü çocuklarının üniversite eğitimi için yatırım yapmak istiyorlar.

Aşağıdakilerden hangisi 18 yılsonunda en yüksek getiriye sağlayabilir?

☐ Vadesiz mevduat hesabı	☐ Hisse senedi	☐ Tahvil	☐ Tasarruf hesabı
--	------------------------------------	------------------------------	---------------------------------------

8. Birçok yatırım programı, devlet tarafından garanti altındadır. Aşağıdakilerden hangisi devlet garantisi altında korunmamaktadır?

☐ Hazine bonosu	☐ Tasarruf mevduatı	☐ Yatırım fonu-hisse senedi	☐ Devlet tahvili
-------------------------------------	---	---	--------------------------------------

9. Ülkemizde banka mevduatına sahip bireylerin parasının bulunduğu banka iflas ederse, devlet bankada parası bulunan bireylerin parasının ne kadarını güvence altına almaktadır?

- 0 TL
- 10.000 TL
- 50.000 TL
- 100.000 TL
- 150.000 TL
- Limit yoktur, devlet banka hesabındaki tüm miktarı güvence altına alır.

10. Kazancı yüksek olan bir yatırımın riski de yüksek olur.

☐ Doğru	☐ Yanlış
-----------------------------	------------------------------

11. Yatırım alanlarının çeşitlendirilmesi para kaybetme riskini azaltır.

☐ Doğru	☐ Yanlış
-----------------------------	------------------------------

III. KATILIMCILARIN FİNANSAL DAVRANIŞLARINI BELİRLEMeye YÖNELİK SORULAR

1-Aşağıdaki para biriktirme, borçlanma ve kredi çekme ilgili ifadelerin size ne derece uyduğunu belirtiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Aylık gelirim tamamlamı harcarım.					
Para biriktirmek için ekonomi sayfalarından fikir alırım.					
Paramı evde saklamak yerine bankadaki hesabımda biriktiririm.					
Para biriktirirken bir finans uzmanına danışmak çok gereklidir.					
Borcum varsa kredi çekerek öderim.					
Çok fazla harcama yaptığım için ödemelerimi yaparken güçlük çekerim.					
Borç aldığımda geri ödemekte zorlanırım.					
Bir bankadan kredi çekmem gerektiğinde bankaların faiz oranlarını karşılaştırırım.					
Kredi çekmem gerektiğinde kredi tipleri ve borç yapılandırması gibi konuları araştırırım.					

2-Aşağıdaki bireysel yatırımcılıkla ilgili ifadelere ne derece katıldığınızı belirtiniz

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yatırım yaparken ekonomi sayfalarından yardım alırım.					
Yüksek risk çok kar anlamına gelir.					
Yatırım yaparken paramı farklı alternatiflere bölmem riski azaltmam için yararlı bir yöntemdir.					
Yatırım yaparken kendi önsezilerime göre hareket ederim.					

3-Ekonomi haber ve kaynaklarını ne derece takip ettiğinizi belirtiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Her gün internetten veya basılı gazete okurum.					
Her gün gazete ekonomi haberlerini incelerim.					
Günlük olarak ekonomi köşe yazarlarını takip ederim.					
Sosyal medyada öncelikle ekonomi haberlerini okurum.					
Economist, Financial Times, Dünya.com gibi ekonomi kaynaklarını takip ederim.					
Ekonomiyle ilgili gelişmeleri takip etmenin yararlı olduğunu düşünmüyorum.					

IV. KATILIMCILARIN FİNANSAL TUTUMLARINI BELİRLEMeye YÖNELİK SORULAR

Aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz.

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Para sadece harcamak içindir.					
Para ile ilgili konular sıkıcı ve zordur.					
Uzun dönem finansal geleceğime yönelik çok fazla düşünmek beni rahatsız eder.					
Para yaşamda mutlu olmak için önemli değildir.					
Finansal açıdan bugün için yaşamak hoşuma gider.					
Finans dilini anlayabilme yeteneğim zayıftır.					
Finansal konularda karar vermeden önce finansal bilgi edinmek için çok zaman ve çaba harcamam.					
Finansal durumumda büyük bir fark yaratmak için fazla çabalamayı düşünmüyorum.					
Para ve finansal konularda bilgilendirilmek istemiyorum.					